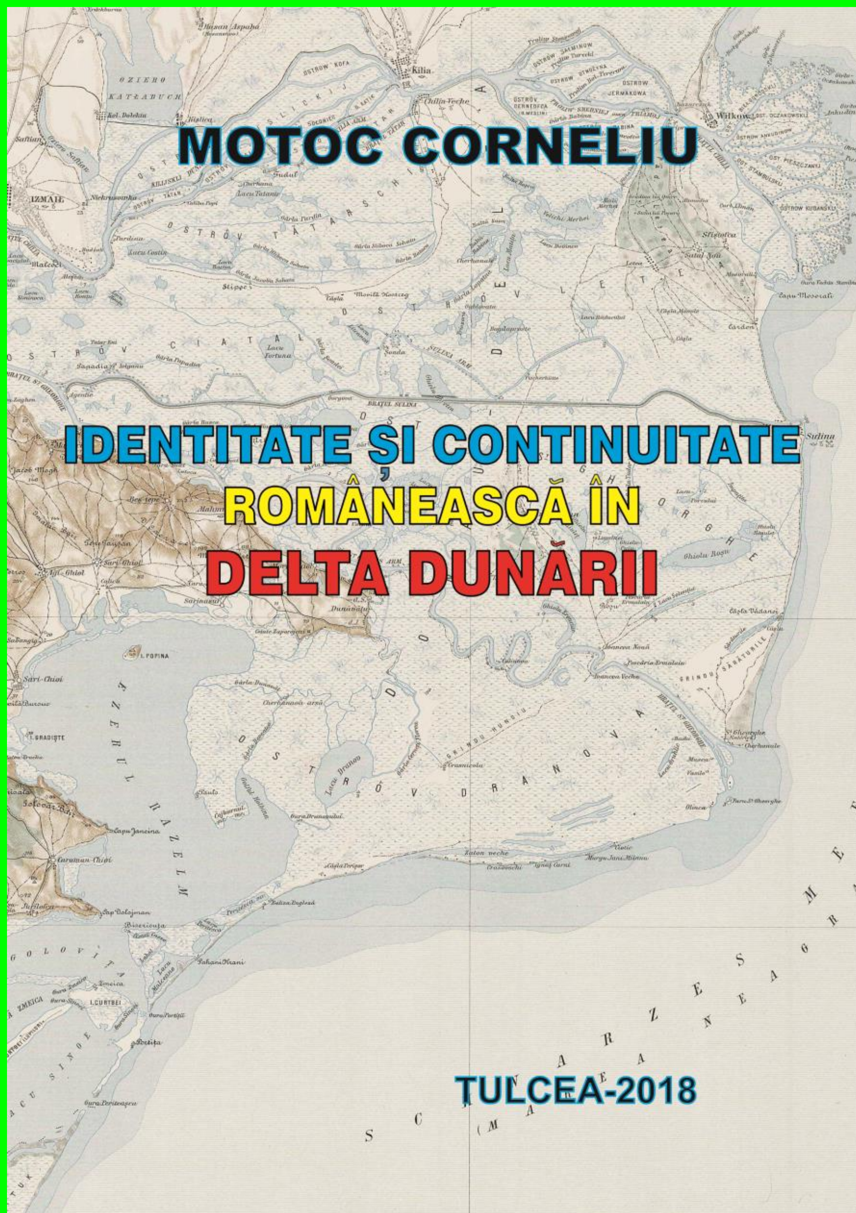

MOTOC CORNELIU

IDENTITATE ȘI CONTINUITATE ROMÂNEASCĂ ÎN DELTA DUNĂRII

TULCEA-2018

MOTOC CORNELIU STEFANITA

IDENTITATE SI CONTINUITATE ROMANEASCA IN DELTA DUNARII

Tulcea-2018

De acelasi autor:

Monografia satelor Partizani si Ilganii de Sus-2015

Maliuc orasul stiintei-2016

www.facebook.com/monografie.partizani.ilgani.maliuc

ISBN 978-973-0-21228-0

CUPRINS

ARGUMENT

Delta Dunarii a fost un teritoriu greu incercat de numeroasele stapaniri straine care l-au revendicat de-a lungul secolelor. Importanta strategica pe care o dadeau gurile Dunarii au atras atentia, inca din antichitate, marilor imperii si tarilor care doreau sa-si extinda influenta pana aici pentru facilitarea comertului. Imperiul roman au fost primul care a inteles acest lucru si a cucerit Delta, care devenea si o zona de protectie tampon impotriva popoarelor migratoare, care veneau din nordul imperiului.

Cartea isi propune sa demonstreze ca Delta Dunarii nu a fost un teritoriu nepopulat, in care românismul a ajuns foarte tarziu. Dimpotriva, exista dovezi de necontestat ale continuitatii romanesti aici din timpuri foarte indepartate. Grelele stapaniri rusesti, turcesti, tatare, bulgare etc., nu au facut ca elementul romanesc sa dispara si sa fie inlocuit cu populatie de alta origine.

El a continuat sa existe, sa fie imbogatit de ciobanii care veneau continuu timp de secole sa gaseasca un loc bun de pasunat si care s-au stabilit in aceasta regiune. Dupa unirea Dobrogei a inceput un amplu proces de românizare si colonizare in Delta Dunarii in care s-a remarcat marele om politic si patriot roman, Ioan Nenitescu. El este cel care a pus stavila rusificarii deltei si a colonizat aceasta regiune cu populatie romaneasca. Cartea prezinta si o istorie a Deltei Dunarii in care care se aduc dovezi ale identitatii si continuitatii romanesti in Delta Dunarii, in diferite contexte politice.

I. DELTA INTRE MIT SI REALITATE

Deltei Dunarii a fost cercetata de foarte multi oameni de stiinta, care au emis mai multe ipoteze cu privire la modul de formare si vechimea acesteia. Cercetatori renumiti considerau ca formarea Deltei incepea acum: 2500-7000 ani(Smenoff) sau 8700-11600 ani(Gheorghe Murgoci[1]) sau 5000-7000 ani(Lepsi).

Vechimea acestui teritoriu a dat nastere unor legende care pastreaza o farama de adevar si ne dau informatii pretioase despre evolutia Deltei si despre primii oameni care au salasluit aici.

Aceste legende sunt in marea majoritate grecesti, fiind atribuite unor eroi si zeitati.

Cele mai importante sunt localizate in Insula Serpilor, care este parte integranta a Deltei Dunarii, atat geologic[2] cat si istoric.

Ca si lacas de inchinare, Insula Serpilor prima oara a fost dedicata zeului Apollo, inainte de razboiul Troiei, iar cea de-a doua a fost atribuita celui mai mare dintre vitejii grecilor, Achille, celebrul erou al Iliadei lui Homer. Insula Șerpilor a fost consemnată sub mai multe denumiri, ca: Achillea, Insula Albă, Insula Strălucitoare, Leuke (în limba greacă înseamnă „alb”), Leuce, Macaron, Macaron Nessos (Insula fericiţilor), Nisi, Ţărmul

---

[1] Gheorghe Munteanu Murgoci(1872-1925)-Geolog, mineralog si pedolog, membru corespondent al Academiei Romane. Nascut la Macin, numele de *Munteanu* ii este dat de invatatorul sau, la care geologul isi va adauga si *Murgoci*.

[2] Conform unei teorii a formarii Deltei, peninsula dobrogeana s-a despartit de Crimeea,restul prabusindu-se in mare. Resturile acestei peninsule se mai regasesc si astazi: Insula Serpilor in Marea Neagra si Insula Popina in lacul Razem.

cel Alb, Insula cu Şerpi, Insula Luminoasă, Ostrov ş.a. Dintre toate aceste denumiri, cele mai des utilizate sunt Leuke, Leuce, Achillea (sau Insula lui Achile) şi Insula Şerpilor. Primul autor care a menţionat insula (anul 777 i.Hr.) a fost Arktinos din Milet, în lucrarea „Aethopidia”.

L-au urmat Pindar, Euripide, Hecateu, Strabo şi mulţi alţi scriitori reprezentativi ai antichităţii şi Evului Mediu. După mitologia greacă, zeiţa Thetis s-a rugat de zeul Poseidon să scoată din adâncul mării o insulă pentru fiul ei Achile, eroul Troiei, a cărui rămăşiţe pământeşti au fost aduse în această insulă pentru a fi puse într-un sanctuar. Achile ar fi fost înviat pe această insulă şi, în cinstea lui, grecii au construit un templu măreţ.”[3]

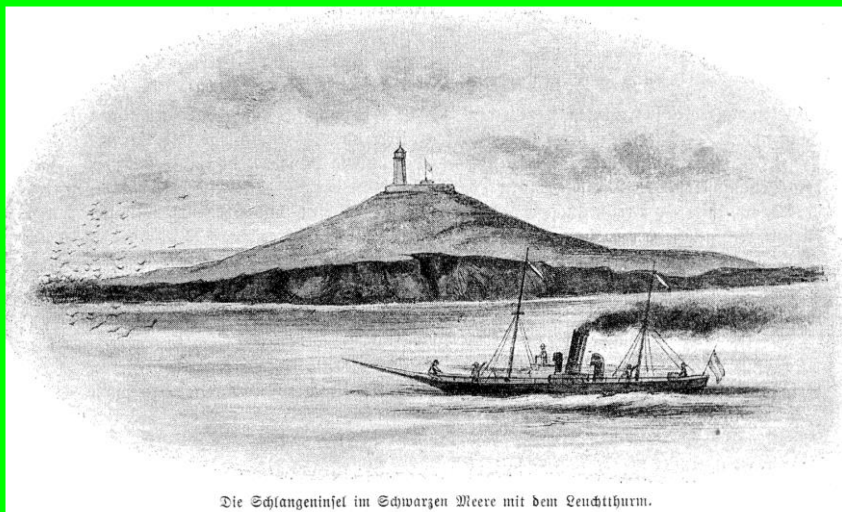
“Ruinele acestui templu au fost descoperite în anul 1823 de capitanul Kritzky, din ordinul amiralului Grieg, comandantul suprem al flotei rusesti pe Marea Neagra, cercetand cu de-amanuntul Insula Serpilor a dat de urmele vestitului templu a lui Achille”[4]

In anul 1837 rusii au construit un far pe insula si au folosit piatra acestui templu, distrugand tot ce a mai ramas din acest edificiu.

Atunci rusii au distrus majoritatea populatiei sarpelui de casa(natrix natrix) care habita aici si de unde insula isi luase numele la inceputul secolului al XIX-lea.

[3] Matei Daciana, Insula Şerpilor, între militarizare şi spiritualitate

[4] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea , Bucuresti, 1904, p.315

Die Schlangeninsel im Schwarzen Meere mit dem Leuchtthurm.

Totusi, nu toti specialistii sunt de acord ca Insula Serpilor este de fapt si insula lui Ahile. Legendele grecesti vorbesc intradevar de un teritoriu nelocuit, dar plin de vegetatie, copaci diversi si fauna salbatica, iar Insula Serpilor este stancoasa cu o vegetatie de stepa unde nu cresc copaci si nu exista animale salbatice. Au fost emise noi ipoteze care incercau sa demonstreze ca descrierile legendelor ar amplasa aceasta insula in zona Letea, in Delta Dunarii. Ele se bazeaza pe teoria conform careia dupa o topire a calotei glaciare se produce cresterea nivelului marii, prin patrunderea Marii Mediterane in Marea Neagra. In urma acestor fenomene campia formata este inundata, ea transformandu-se intr-un golf, marginit de grindurile Letea si Caraorman[5]. Aceste grinduri erau de fapt niste insule unde exista flora si fauna

[5] Marele geolog Gheorghe Murgoci, a descoperit in 1912 sub depozitele loessoide din grindul Caraorman, la adancimea de 3-6 m, resturi de oase de mamut (*Elephas primigenius)* .

descrisa in scrierile antice, iar in insula Letea ar putea fi templul lui Ahile si nu in Insula Serpilor, unde ar fi fost alt templu al vreunei zeitati grecesti.

FAZA DE GOLF
(sistemul complex de peninsule, insule şi capuri)
Începutul perioadei postglaciare (10.000 ani B.P.)

GULF STAGE
(complex system of peninsulas, islands and capes)
Beginning of the post-glacial period (10.000 years B.P.)

II. TARASCHINA CEA MAI VECHE ASEZARE DIN DELTA DUNARII

Cercetarile recente au descoperit existenta unei civilizatii in zona Deltei Dunarii, cu mai mult de 4000 de ani inaintea lui Hristos. Noile descoperiri au aruncat in aer multe ipoteze ale genezei si evolutiei Deltei Dunarii. Chiar daca zona in care au fost descoperite aceste vestigii antice este mai aproape de localitatea Mila 23, ele sunt situate pe raza localitatii Maliuc in punctul numit Taraschina.

Descoperirile arheologice au demonstrat ca asezarile apartin culturii Gumelnita[6], iar populatia care locuia aici se ocupa cu agricultura si cresterea animalelor. Specialistii care cerceteaza acest sit arheologic sustin ca „în stadiul actual al cercetarilor, putem afirma ca nivelul Marii Negre a crescut rapid, începând cu 6500 a.Ch. (moment în care nivelul marii se situa la aproximativ 100 de metri în raport cu nivelul 0 de acum)”[7].

Aceasta crestere brusca a nivelului marii a provocat mari schimbari ale peisajului si a contribuit la formarea Deltei Dunarii.

Ipoteza existentei acestor asezari aici, a fost lansata pentru prima oara de cercetatorul Simion Gavrila, care a si intreprins sapaturi arheologice, dar care din lipsa de finantare au fost stopate in anul 1970. Ele au fost reluate in anul 2008, cand o echipa de cercetatori romano-franceza, cu finantare de la Ministerul

---

[6] **Gumelniţa** este numele dat de arheologi unei culturi neolitice din a doua jumătate a mileniului V î.e.n. Aria de răspândire a culturii cuprinde Muntenia, Dobrogea precum şi Bugeacul. Spre sud ocupă majoritatea Bulgariei, atât la nord cât şi la sud de Balcani, ajungând până la Marea Egee în nordul Greciei.

[7] **Lorent Carozza**, cercetător la laboratorul Geographie de l'Envi-ronnement din Toulouse, care coordonează acest proiect.

Afacerilor Externe Franceze, au redeschis vechiul santier arheologic.

Acest sit, vechi de aproape 7000 de ani, constituie cea mai veche dovada documentata a locuirii umane în zona mai sus amintita. Sapaturile arheologice si sondajele în adancime indica existenta unei succesiuni de niveluri de locuire ce formeaza o stratigrafie de aproape trei metri grosime.

Un colectiv de arheologi români si francezi reuniti în *Mision archéologique – Delta du Danube* a demarat un serios si ambitios proiect de cercetare a siturilor arheologice preistorice din Delta Dunarii si din sectorul inferior al Dunarii de Jos.

Cheia demersului acestui colectiv romano – francez este situl arheologic neolitic de la Taraschina. Desi acum este situat în inima teritoriului inundabil al deltei, în momentul existentei sale (4800–4580 a.Chr.) asezarea de la Taraschina se afla în apropierea unui fost brat al Dunarii sau a unei vaste lagune, adica la interferenta dintre un peisaj terestru si unul lagunar.

Consecintele acestei descoperiri sunt importante pentru ca au permis colectivului arheologic romano–francez sa creioneze un scenariu al evolutiei Deltei Dunarii, în stransa legatura cu fenomenul transgresiunii neolitice a Marii Negre. Momentul de inceput al formarii actualei delte este în jur de anul 6000 a.Chr. si este corelat cu momentul incetarii ridicarii rapide a nivelului apelor pontice, ceea ce înseamna ca, la acea vreme, Delta era o mare laguna/un golf marin care inainta pana in zona actualelor lacuri din sudul Basarabiei.

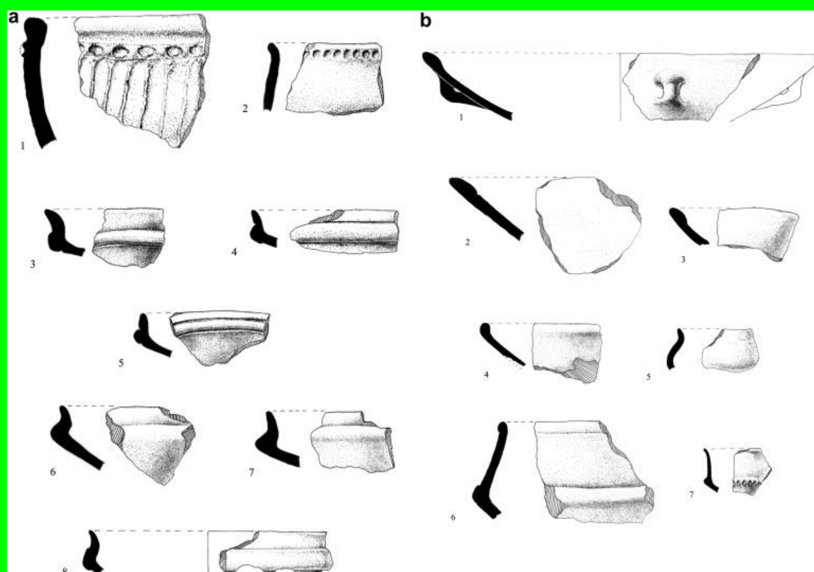
Între anii 5600 a.Chr.si 5400 a.Chr., Delta se transforma într-un complex fluvio-lacustru format prin combinarea unei lagune cu apa dulce cu un cap de golf marin. Dupa anul 4450 a.Chr., datorita aparitiei unui cordon de nisip, complexul lagunar

cu apa dulce se extinde, iar dupa anul 4000 a. Chr. vechiul golf marin se transforma în Delta .

HARTA SITULUI ARHEOLOGIC TARASCHINA DIN DELTA DUNARII

FRAGMENTE DE CERAMICA SI SILEX DESCOPERITE LA TARASCHINA

“In anul 2013, pe baza informatiilor oferite de domnul Haralambie Buhaev, echipa misiunii arheologice *Delta du Danube* a putut identifica în zona sa de studiu un nou sit arheologic – Dambul lui Haralambie. Punctul mai sus amintit se gaseste în dreptul unei foste platforme de stocare a stufului, pe malul stang al canalului Sontea, în fata micului canal artificial Bucla, care face legatura cu bratul Sulina. Materialul arheologic aflat în posesia domnului Haralambie Buhaev a fost adunat de pe mal, din sedimentul depus de utilajul de dragare, dupa finalizarea lucrarilor

de întretinere a canalului Sontea."[8]

Cercetarile efectuate la suprafata au permis stabilirea existentei unei locuiri eneolitice[9] contemporana cu asezarea-tell din punctul Taraschina. Recoltarea mecanizata a stufului, care a jucat un rol important în dezvoltarea economica a Deltei Dunarii între anii 1960-1980, a impus si pregatirea unor platforme pentru stocare înainte de transportul pe calea fluviala.

O structura de acest tip, amenajata cu sediment rezultat în urma actiunilor de dragare, se regaseste si pe suprafata de teren corespunzatoare descoperirilor arheologice. Sedimentele au fost excavate, din canalul Sontea si depuse pe mal, unde s-a creat o formatiune ce a atins o înaltime de 3-4 m, o latime de cel putin 10 m si o lungime cuprinsa între 50 si 80 m.

Datele înregistrate par a indica faptul ca pe parcursul acestei activitati a fost afectat nivelul arheologic. Cercetarile continua si in prezent in lunile de vara cand nivelul apelor este mai scazut.

III. INCEPUTUL TIMPURILOR ISTORICE

Cele mai vechi informatii despre expeditiile intreprinse la gurile Dunarii dateaza de acum cateva mii de ani, cand iscusitii

[8] Florian Mihail , C. Micu, L. Carozza, J.-M. Ccarozza, T. GROPARU , E. Messager, A. Burens , S. Ailincai, M. Danu , C. Mihail, DÂMBUL LUI HARALAMBIE– Un nou sit eneolitic in Delta dunarii in revista Pontica XLVII, Muzeul de Istorie Nationala si Arheologie, Constanta, 2014, p.126

[9] Eneolitic= Ultima fază a neoliticului, caracterizată prin folosirea uneltelor de piatră, de os etc. și a uneltelor și podoabelor de aramă.

marinari fenicieni[10] au ajuns cu corabiile lor si in aceasta parte a lumii. Scrierile antice mai pomenesc si de o expeditie a egiptenilor la gurile Dunarii. “Dupa o inscriptie egipteana regele Sesostris a venit acum cateva mii de ani, in fruntea armatei sale, transportata cu vasele de razboi, in partile unde se varsa Istrul si dupa ce a batut pe Geti, a stabilit colonii in tara acestora”[11]

Primele atestari documentare despre bratele de varsare ale fluviului le avem de la parintele istoriei Herodot (484-525 i.e.n.) care ne relateaza ca “Istrul[12] cu cinci guri se varsa în Pontul Euxin la Istria, colonie a Miletului”. Apollonios din Rhodos (295-230 i.e.n), ne spune că la vărsarea Dunării se găseşte o mare insulă, de formă triunghiulară, cu baza înspre mare şi cu vârful spre interior, în dreptul căreia braţele Istrului se desfac spre a o cuprinde.

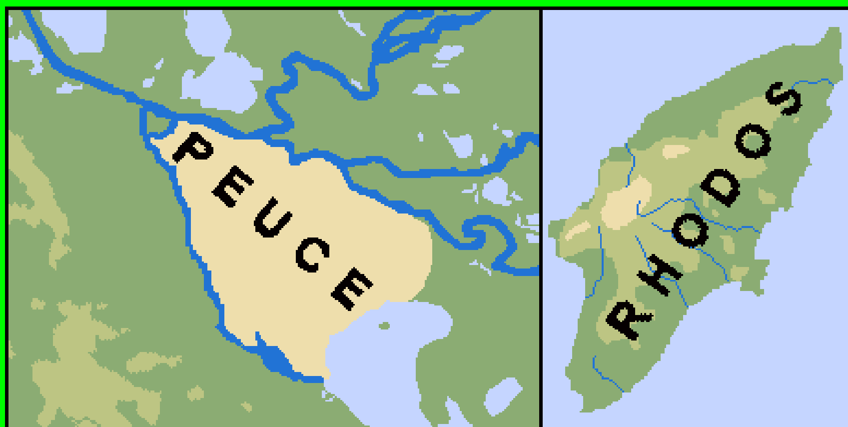
El si Skimnos din Kios (250-180 i.e.n) ne ofera informatii despre aceasta insula pe care o numesc Peuke (frumoasa).

[10] **Fenicia** era o veche civilizaţie cu centrul în nordul vechiului Canaan, şi cu teritoriul principal de-a lungul coastei Libanului şi Siriei şi nordul Israelului din zilele noastre. Cultura feniciană era o cultură de comerţ maritim care s-a răspândit de-a lungul Mării Mediterane, mai ales între anii 1200 -900 î.Hr.
[11] Romulus Seiseanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula serpilor, Editura tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.37
[12] Denumirea greceasca data in antichitate Dunarii.

HARTA CU CEL DE-AL IV-LEA BRAT AL DUNARII

Acest lucru este confirmat si de Strabon (64 i.e.n.-25 d.h.) care ne relateaza ca Dunarea s-ar varsa prin sapte guri. Aceasta insula, despre care ne vorbesc mai multi autori antici, se pare ca ar fi fost formata de un brat disparut al Dunarii si bratul Sfantul Gheorghe. Bratul disparut ar fi pornit de langa Isaccea si s-ar fi varsat in Lacul Babadag si de acolo in Lacul Razim. Tot Apolonius ne da mai multe detalii despre aceasta insula, care ne ajuta sa o incadram in peisajul Deltei. El ne spune ca are o forma triunghiulara si o marime comparabila cu cea a Rhodosului.

HARTA CU INSULA PEUCE

Primele denumiri date bratelor le cunoastem de la Caius Plinius Secundus[13] care le denumeste astfel: Peuce (gura frumoasa), Naracustoma (gura falsa), Calonstroma (vadul tantarilor), Pseudostomon, Boreion Stoma[14] (Gura Nordica) si Psilon stoma (gura pustie).

Ptolemeu, cel mai mare geograf al antichităţii (90-168 e.n.) in lucrarea sa *Indreptar geografic* ne face o descriere completa a gurilor Dunarii si deseneaza o harta a Deltei, prima de acest fel din istorie. Numerosi scriitori antici ca Eratostene, Polibyune, Flavius Arranus, Claudius Aelianus ne dau informatii despre gurile si bratele Dunarii. Multi dintre ei confunda aceste notiuni si din aceasta cauza avem informatii ca existau patru, cinci sau sase brate.

Tot Herodot care viziteaza Delta Dunarii intre anii 454-457 i.e.n. ne relateaza despre expeditia regelui Darius impotriva

[13] Geograf roman care avea să moară studiind erupţia Vezuviului. El îşi publică studiile *Istoria Naturală* formata din 36 de cărţi.

[14] Acest brat este identificat cu bratul Sulina

scitilor, care trece pe aici si intalneste neamul getilor.(getii - numiti mai tarziu si daci care erau din neamul tracilor.)”Inainte de a trece Istrul, Darius supune mai intai pe Geti ce se cred nemuritori”. [15]

“Acesti geti mistici, credeau in nemurirea sufletului, stiau ca zeul lor, Zalmoxis, Fiinta eterna spirituala, ii va primi in regatul sau, despartiti de tot ce apartine materiei. Asa se explica elogiul lui Herodot: Getii erau si mai viteji si mai drepti decat Tracii. Erau asa, pentru ca se credeau “nemuritori”, adica sufletul lor nu va pieri niciodata.”[16]

In a doua jumatate a secolului IV, scitii sunt impinsi din sud spre nord de sarmati. Sub conducerea regelui Ateas si cu ajutorul regelui macedonean Filip al II-lea, acestia ocupa partea de sud a Dobrogei, dar un conflict izbucnit intre ei si macedoneni strica relatiile, iar in anul 339 i.e.n. regele Ateas este ucis, iar macedonenii isi maresc influenta pana la Gurile Dunarii.

Tot macedonenii, pe vremea lui Alexandru Cel Mare in urma campaniei din 335 i.e.n. impotriva triburilor getice isi intaresc pozitiile cucerite anterior. Scitii ramasi in aceast teritoriu sunt asimilati treptat de geti, numele lor pierzandu-se in istorie, totusi lor li se datoreaza numele teritoriului dintre Dunare si Marea Neagra - Scitia Minor.

“Stapanirea macedonenilor in Dobrogea nu a fost pe deplin asigurata, fie din cauza revoltei tracilor si tribalilor, fie din cauza getilor, care faceau dese incursiuni peste Istru, in regatul lui

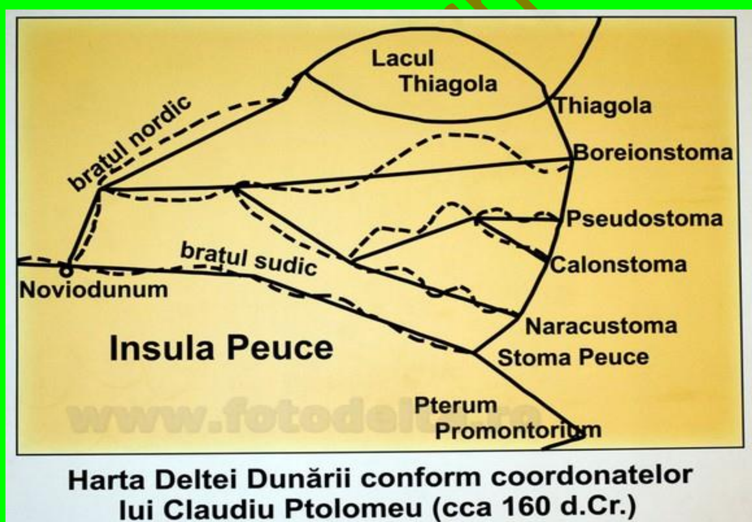
---

[15] Darius I cel Mare , fiul lui Hystaspes, s-a născut în anul 550 î.Hr. şi a devenit rege al perşilor în 522 î.Hr.. În perioada sa, Imperiul Persan a cunoscut apogeul puterii şi al întinderii teritoriale, devenind cel mai vast şi cel mai puternic stat din Orientul Mijlociu.

[16] Romulus Seiseanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula serpilor, Editura tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.103

Alexandru al Macedoniei. Pe cand Tribalii erau numerosi in regiunea Gurilor Dunarii, Tracii si Scitii erau foarte puternici in Dobrogea si pe ambele maluri ale Dunarii. Alexandru Macedon, a organizat doua expeditii: una, impotriva Tribalilor de la Gurile Dunarii si alta, impotriva scitilor de la Dunarea de Jos”[17]

“Primele atestari arheologice privind locuirea Deltei Dunarii dateaza din epoca bronzului si se refera la movilele funerare de la Murighiol si Chilia Veche punctul Ciorticut (Dracusor). Pentru sfarsitul primei epoci a fierului(sec.VI-V a.Chr.) exista dovezi ca erau locuite grindurile Caraorman si Letea (cercetari facute in punctele Beresche si Somova), locuire care continua si in a doua jumatate a fierului.”[18]

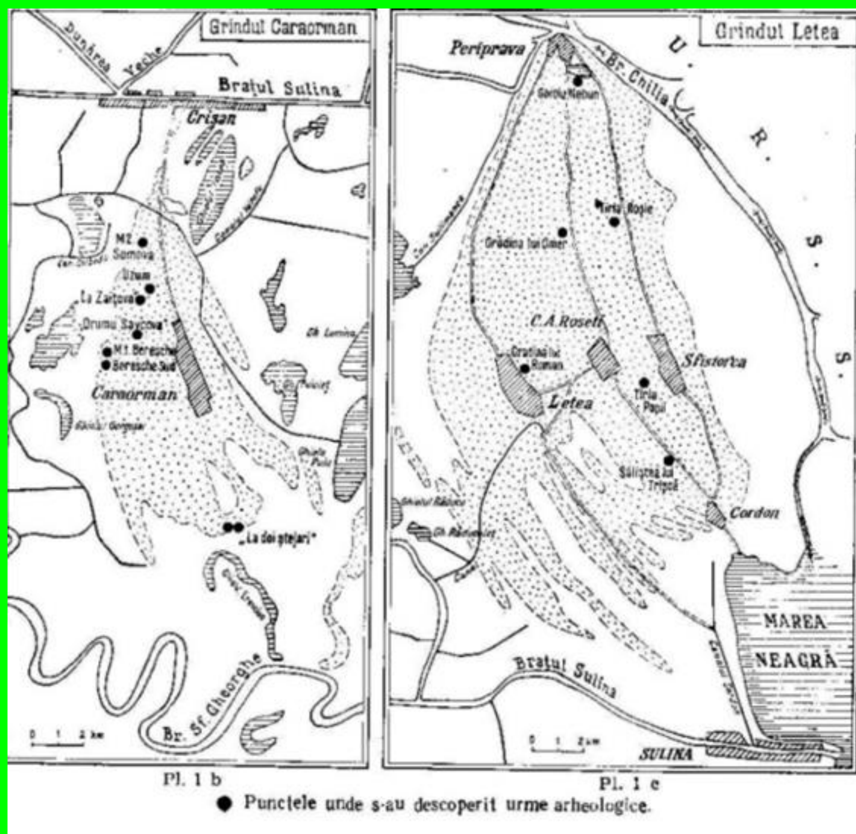
Harta Deltei Dunării conform coordonatelor lui Claudiu Ptolomeu (cca 160 d.Cr.)

---

[17] Ibidem, p.111

[18] Cristina Dinu, Aurel Stanica, Steluta Parau, Mihaela Iacob, Delta Dunarii vestigii arheologice, istorie.

IV. EPOCA ROMANA

Pl. 1 b Pl. 1 c
● Punctele unde s-au descoperit urme arheologice.

Imperiul Roman si-a pus amprenta asupra Deltei Dunarii asa cum a facut cu Scitia Mynor (Dobrogea) si intreaga Dacie.

Generalul roman Licinus Lucullus(117 î.Hr. –d. 57/56 î.Hr) a fost primul care a intreprins expeditii in Scitia Mynor si a revendicat aceasta provincie Imperiului Roman. Totusi, aceasta provincie a ajuns complet sub stapanirea romana dupa mai multe lupte pentru acest teritoriu.

“Iulius Cezar, care isi da seama, nu numai de pericolul ce

il prezenta pentru Imperiul Roman, puternicul stat geto-dac, dar si importanta liniei Dunarii, a pregatit o mare expeditie: o flota romana primise ordinul sa porneasca pe Dunare si sa puna stapanire pe ambele maluri, ca si pe gurile marelui fluviu."[19]

Bratele si Delta Dunarii aveau pentru romani o mare importanta strategica, deoarece prin stapanirea acestui teritoriu ar fi pus bariera marelui drum de invazie al diferitelor popoare migratoare. Imparatul Claudiu (1 august 10 î.Hr. - 13 octombrie 54) este cel care a ocupat in intregime Scitya Minor, inclusiv Gurile Dunarii si a instalat in aceste provincii garnizoane pentru a descuraja actiunile de jaf ale popoarelor migratoare. Tinutul Dunarii se afla sub autoritatea prefectului flotei care infiinta statiuni de paza la Noviodunum(Isaccea), Salslovia(Mahmudia) si Aegisus(Tulcea). Sub imparatul Deocletian a fost adusa la Noviodunum, legiunea a II-a "Herculia", iar o parte din soldatii acestei regiuni erau recrutati din populatia locala.

"Legiunile au contribuit la cultivarea patriotismului, regional, la formarea oraselor si a satelor pe teritoriul lor si la extensiunea latinismului in populatie. Armata romana, prin legiunile sale era un principiu de dezvoltare urbana si un agent de romanizare".[20] Istoricul Vasile Parvan a dovedit ca Dobrogea este cea mai veche tara româna, cu mult timp ca dacii din Dacia sa se faca români, dacii din Dobrogea au inceput sa vorbeasca latineste, sa se inchine ca romanii si sa-si faca sate si orase romane, unindu-se cu civilii si veteranii adevarat romani, care veneau din alte parti ale imparatiei, sa se aseze aici si sa intemeieze gospodarii statornice, ridicandu-si conace frumoase din piatra, pe mosii

---

[19] Romulus Seiseanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula serpilor, Editura tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.115

[20] Victor Chapot, Lumea Romana, 1921, p.127

cumparate si capatate ca dar imparatesc la noi in Dobrogea. “Asa dara cu o suta de ani mai bine inainte de cucerirea Daciei, erau români in Dobrogea numita pe atunci Scitia Mica si apoi Moesia de Jos.”[21] Cand Dacia a fost cucerita(106) Dobrogea era pe jumatate romanizata.

O dată cu împărţirea definitivă a imperiului roman din 395, Dobrogea intră în componenţa Imperiul Roman de Răsărit. Tot in acest secol, popoare barbare (gotii, carpii, hunii) din Asia se apropiau amenintator de Gurile Dunarii, dar au fost alungati rapid, deoarece imperiul roman intari posturile de paza din zona Gurilor Dunarii, intrucat avea nevoie de siguranta bratelor Dunarii pentru ca pe aceste rute se transportau cereale, peste si alte produse din aceasta parte a imperiului. In anul 370 s-a nascut in Delta Dunarii gotul Alaric care s-a remarcat prin talentul lui de conducator. Ajuns comandantul vizigotilor, a reusit sa cucereasca Roma, jefuind-o de de toate bogatiile .

Chiar daca acest teritoriu era traversat permanent de populatiile migratoare venite din nordul Scitiei, Delta Dunarii a ramas sub administratie romana. Important este ca in aceasta perioada in Scitia infloreste crestinismul.

Acum, apostolul Andrei a predicat in cetatea Tomis in timpul calatoriilor lui misionare. Aici se stabileste o lunga perioada de timp si datorita faptului ca getii erau un popor tolerant. Aici nu existau sclavi, iar femeile aveau aproape aceleasi drepturi cu barbatii, lucru nemaintalnit in istoria antica.

Favorizarea dezvoltarii crestinismului a fost data de Edictul de la Milano din anul 313 de imparatul bizantin Constantin cel Mare, cand religia crestina devine religie licita in

---

[21] Apostol Culea, Cat trebuie sa stie oricine despre Dobrogea, Editura Casei Scoalelor, Bucuresti, 1928, p.19-20

stat. Dupa Constantin cel Mare, imparatii Licinius si Iulian Apostatul repornesc prigonirile asupra crestinilor si in aceasta parte a imperiului. Astfel, aici s-au descoperit numerosi sfinti martiri precum: Epictet, Astion, Chiril, Chindeas, Dasios, Maximus, Dada, Quintilian, Aemilianus si altii. Tot in Scitia s-a nascut marele teolog Sf. Ioan Casian (360-430), care dupa ce colinda in occident si orient se stabileste in Marsilia, unde infiinteaza monahismul. O personalitate importanta a acestor vremuri a fost si Dionisie Exigul (Dionisie cel mic), caruia ii datoram calendarul crestin calculat dupa data nasterii lui Hristos.

Conform traditiei se pare ca el s-ar fi nascut chiar in Delta Dunarii. Descoperirile arheologice efectuate au demonstrat ca aproape in fiecare cetate importanta existau bazilici, lucru care arata incredibila dezvoltare a crestinismului in locurile noastre.

"In Sec VI au aparut slavii, care au trecut Dunarea, in Dobrogea si au facut distrugeri de cetati si jafuri, dar nu s-au stabilit definitiv in aceasta provincie, decat in regiunea lagunelor."[22] Dupa slavi au venit bulgarii din regiunile Volgai, care se stabilesc in sudul Basarabiei si intre lacurile si mlastinile acestei regiuni cu scopul de a prada imprejurimile. O flota bizantina trimisa de imparatul Constantin al IV-lea in anul 679 a patruns pe Gurile Dunarii, dar bulgarii s-au refugiat in balti, iar imparatul imbolnavindu-se s-a retras. Atunci bulgarii au coborat in Dobrogea, iar o parte s-a stabilit aproape de Varna.

Chiar daca unii istorici bulgari sustin ca in anul 679 in Dobrogea a fost infiintat primul stat bulgar, acest lucru nu poate fi dovedit. In primul rand, ei nu erau mai mult de 40000 de oameni intinsi pe o suprafata foarte mare (din Basarabia pana la Varna) si

---

[22] Romulus Seiseanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula serpilor, Editura tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.139-140

erau net inferiori populatiei existente aici. De asemenea, ei nu s-au constituit ca stat cu structura specifica, ci s-au raspandit repede ca urmare a actiunilor de jaf cu care erau deprinsi. Ei au fost tolerati de bizantini deoarece se aflau la marginea imperiului.

In secolul X apare in zona noastra o alta populatie migratoare: *rusii varegi.* Acestea aveau un stat in regiunea Niprului cu capitala la Kiev. Din acest motiv erau numiti si rusi Kieveni.

Imparatul Constantin Porfirogenetul (905-959) in lucrarea sa politico-geografica "De administrando imperio" aminteste despre jafurile acestui popor … *iar cand a sosit vremea prielnica, ei s-au imbarcat (rusii) si vin la fluviul numit Alb (Nistrul); si acolo, de-asemenea se odihnesc; si iarasi ponind, ajung la Selina (Sulina), asa numita varsare a fluviului Dunarea; si pana ce sa treaca de bratul Selina, ii urmaresc Pecenegii*[23]*; iar daca marea arunca la tarm unele luntri, ei se coboara pe tarm cu totii, pentru ca laolalta sa tina piept Pecenegilor; iar de la Selina nu se mai tem de nimeni, ci, intrand in tara Bulgariei, ajung la gura Dunarii; iar de aici o apuca spre Canopa*[24] *si de la Canopa la Constanta si de la Constanta la raul Varna.* Acum se face prima mentiune documentara a localitatii Sulina.

Traficul comercial-navigabil intens si conditiile naturale din Delta au favorizat dezvoltarea unor asezari urbane. În secolul al IX-lea este mentionat Lykostomion (gr. "Gura Lupului"; tradus în slava "Vîlkov"), pe bratul Chilia, unde se afla sediul flotei bizantine din regiune si Proslavita sau Periaslavet (localizata ca localitatea Nufaru). De la Lykostomo, bizantinii încercau sa apere

---

[23] Pecenegii au fost un popor seminomad turcofon originar din stepele Asiei Centrale care a trecut putin timp si prin zona Gurilor Dunarii.

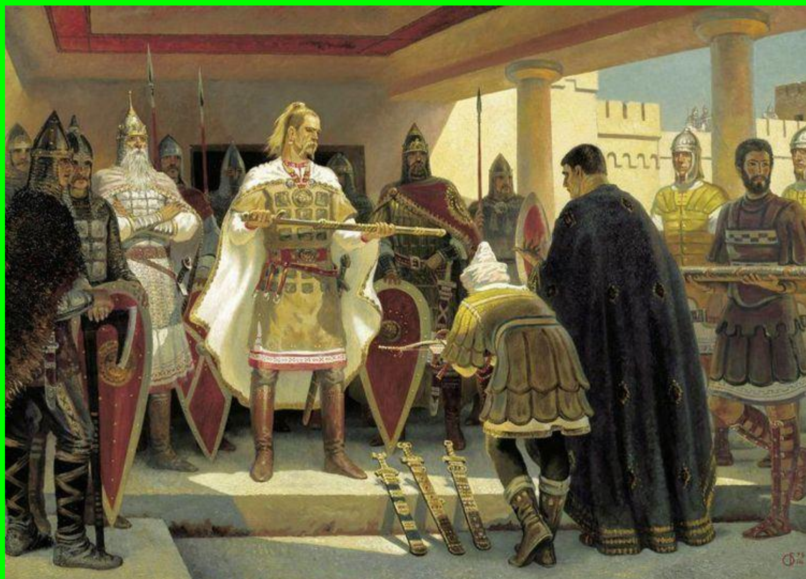
[24] Asezare langa gura de varsare a bratului Sfantul Gheorghe

calea navigabila si efectuau chiar expeditii militare. Cercetarile arheologice din Delta Dunarii confirma prezenta omului în aceasta zona, care din antichitate pâna în epoca moderna a constituit nodul unor artere de larga circulatie prin care populatia locala a avut un contact permanent cu civilizatiile mult mai avansate. Descoperiri din epoca romana si medieval timpurie(sec.VIII-X) s-au facut pe grindul Letea în punctele "Gradina lui Omer" si "Salistea lui Trisca"; pe grindul Caraorman, în punctul "La Zaitova"; pe teritoriul comunei C.A.Rosetti în punctul "Salistea lui Cârlan"; în satul Periprava în punctul "Capul Ghiolul Nebunu"; în satul Cardon în punctele "Salistea Târla Popii" si "Târla Rosie". ”[25] Rusii Kieveni condusi de cneazul Sviatoslav ataca bulgarii din Dobrogea, in anul 968, pe care ii inving si pentru a-si intari pozitia castigata muta capitala Rusiei de la Kiev la Prislav (actual Nufaru). Conform Cronicii vremurilor trecute, Sviatoslav a explicat curtenilor săi că Pereiaslaveţ este centrul pământurilor sale, unde „toate bogăţiile vor curge: aur, mătase, vin şi diferite fructe din Grecia, argint şi cai din Ungaria şi Boemia, precum şi blănuri, ceară, miere şi sclavi din Rusia”. Capitala Rusiei a ramas la Prislav doar trei ani, deoarece imparatul bizantin Ioan I Tzimiskes a cucerit-o, la 14 aprilie 971. El intareste cetatea cu ziduri, Prislav devenind un puternic centru urban. Vis-a-vis de Prislav, pe locul actualului sat Ilganii de Jos au fost de asemenea descoperite ziduri si fortificatii. Zidurile de fortificatii existente aici sunt primele constructii de piatra atestate arheologic in spatiul Deltei Dunarii. ”Aceste descoperiri sugereaza existenta in zona Nufaru-Ilgani de Jos a doua fortificatii de piatra, plasate pe de o parte si alta a Dunarii, constituind un sistem complex cu rol

---

[25] Cristina Dinu, Aurel Stanica, Steluta Pârâu, Mihaela Iacob, Vestigii bizantine

defensiv si eventual comercialo-vamal care strajuia circulatia pe Dunare."[26]

Sviatoslav Igorevici 945-972

După 1020, împăratul Vasile II Macedoneanul a înfiinţat o nouă temă, numită Paristrion sau Paradunavon. Aceasta cuprindea teritoriile dintre Munţii Balcani, Dunăre (de la Vidin până la gurile de vărsare) şi Marea Neagră. Centrul noii formaţiuni era tot oraşul Dristra, iar conducătorul ei se numea katepan, duce sau arhonte. Această temă, fără alte subdiviziuni, va rămâne sub stăpânirea bizantină până în secolul al XII-lea (cu scurte întreruperi în 1047/48–1053, 1056–1059, 1064–1065, 1072–1091, când graniţa a fost retrasă temporar pe aliniamentul Munţilor Balcani).

---

[26] Baraschi Moghior, Cetatea Bizantina de la Nufaru, 1979, p.191

“Reţinem constatarea că mai toate popoarele migratoare s-au oprit injurul Dunării inferioare sau in Deltă, pană cand erau silite să părăsească aceste locuri fie de către alte popoare proaspăt sosite, fie de către stăpinirea bizantină. Caracterul complex al populaţiei dobrogene, mai ales al oraşelor, dă şi astăzi originalitatea şi vigoarea porturilor noastre dunărene. Dobrogea, ca şi Caucazia, a fost pămint de trecere, de războaie de devastare şi deci de colonizare. Toate popoarele care au trecut prin el şi-au lăsat urma. Romanii sunt şi rămin cei mai numeroşi şi cei mai vechi locuitori ai Dobrogei. Ei ocupă ţinuturile cele mai fertile şi mai potrivite pentru aşezare, adică tot lungul Dunării, Delta, mijlocul in intregime,precum şi satele cu populaţie străină.”[27]

V. DELTA ROMANEASCA

In anul 1388, în timpul conflictului dintre armatele otomane ale lui Ali bei şi cele creştine ale ţarului Şişman şi ale despotului Ivanco, Mircea cel Batran[28] profita de acesta situatie si trimite trupe muntene care ocupă cateva cetăţi dobrogene. In anul următor, Mircea reuşeşte să cucerească toată Dobrogea impreuna cu Delta Dunarii.

Inainte de a cuceri Dobrogea, in Delta Dunarii si pe mare republicile italiene Genova si Venetia desfasurau un comert intens. “Genovezii profitand de slabiciunea imperiului Bizantin care nu mai avea nici flota de razboi, nici flota comerciala o data stapani pe portul Pera, au luat in exploatare caile maritime ale

[27] George Valsan, Opere Alese, Editura Stiintifica, Bucuresti, 1971, p.127
[28] Mircea, numit mai târziu "cel Batrân", spre a-l deosebi de omonimii din veacul al XV-lea.

Marii Negre si Dunarea de la Gurile sale pana la Calafat. Venetienii, concurentii genovezilor au cautat si ei sa puna stapanire pe aceste cai maritime si fluviale. Asa se explica pentru ce, Mircea cel Batran cand a luat in stapanire Dobrogea si Gurile Dunarii au gasit instalati pe genovezi, care faceau un comert intens si aveau organizate comtuare"[29]

[29] Romulus Seisanu, Dobrogea, gurile Dunarii si insula serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.149

"In calitate de stapanitor al acestei provincii, Mircea avea emblema despotatului, pajura bizantina cum se vede in chipul de la Cozia-ceea ce ar dovedi ca si cu invoiala imparatului din Bizant el a luat Dobrogea"[30]

[30] Ibidem, p.149

Mircea cel Batran 1355-1418

În anul 1393, Baiazid I cucereşte sudul Dobrogei şi îl atacă pe Mircea în Ţara Românească, dar fără succes, iar în anul 1395, Mircea recucereşte teritoriile pierdute cu ajutorul aliatului său, Regatul Ungariei. Înfrângerea lui Baiazid I de către Timur Lenk la Ankara în anul 1402 deschide o perioadă de anarhie în Imperiul Otoman. În anul 1403, Mircea ocupă cetatea genoveză Licostomo

de la Gurile Dunării, iar în anul 1404 recucereşte Dobrogea şi se implică în luptele dinastice din Imperiul Otoman.

“La 1412 erau doua Chilii-zice Domnul Iorga-Licostomo, era impreuna cu toata Delta, a lui Mircea, care o luase de la Genovezi, nu se stie cum, si cea din stanga bratului Chilia Noua care era a moldovenilor…granita turceasca se intindea pana la Isaccea si ca Delta, dominate din castelul din ostrovul Leti, Kilia era in stapanirea Munteniei”[31]

După moartea lui Mircea, în 31 ianuarie 1418, fiul său Mihail I, reîncepe luptele cu turcii, pierzându-şi viaţa într-o luptă în anul 1420. În anul acela, sultanul Mehmed I cucereşte Dobrogea, Ţara Românească rămânând doar cu Delta Dunării, dar nu pentru mult timp.

Pentru a proteja Chilia impotriva unor eventuale atacuri, in vara anului 1425 Alexandru cel Bun a dispus sa se construiasca un baraj la varsarea Dunarii in mare pentru ca nici o corabie sa nu poata urca pe Dunare.

In anul 1427 Alexandru cel Bun ocupa de la munteni tinutul Chiliei si devine stapan pe Gurile Dunarii. ”Dupa moartea lui Alexandu cel Bun (1433), fiul sau, Ilies da la 1 septembrie 1435 fratelui sau Stefan <Chilia cu vama si baltile ce tin de dansa (Delta)”[32] ”In mai 1462, Vlad Tepes, stia ca flota turceasca se indrepta spre Gurile Dunarii. Prin iunie, flota ataca Chilia pe apa, iar Stefan cel Mare, aliatul lor, pe uscat…Vlad Tepes fuge biruit in Ungaria si e inlocuit de Radu al IV-lea cel Frumos, de la care Stefan Cel Mare ocupa Chilia in 1465. Dupa aceasta data cetatea Chiliei devine pe rand posesie turcesca sau moldoveneasca, Vlad Tepes renuntand a o mai revendica. Stefan cel Mare si Sfant a

---

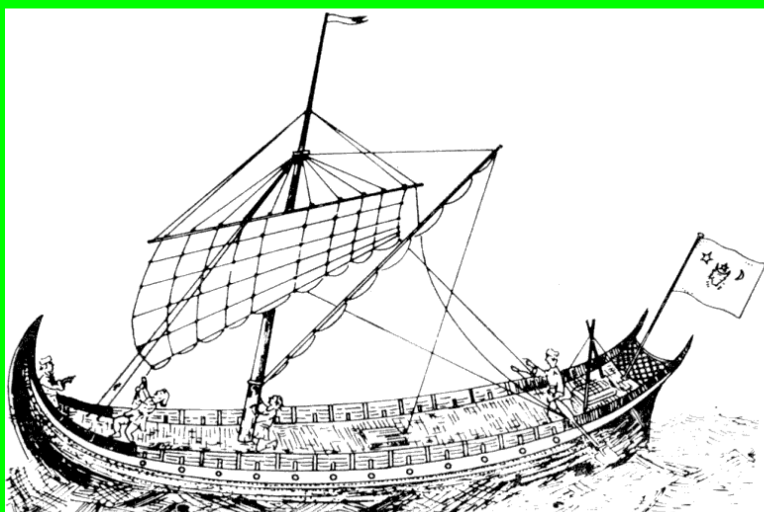
[31] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea, Bucuresti 1904, p.553
[32] Ibidem, p.553

purtat 42 de razboaie si a avut cinci infrangeri. Patru din aceste infrangeri le-a avut luptand in zona Deltei Dunarii. Pe 22 septembrie 1462 a fost învins în timpul asediului de la cetatea Chiliei, luptă purtată împotriva muntenilor şi a lui Vlad Ţepeş (vărul său). Pe 15 iulie 1484 pierde cetatea Chiliei în lupta cu turcii. Pe 9 august 1484 pierde, tot în faţa turcilor şi Cetatea Albă. O nouă înfrângere în faţa turcilor a suferit-o pe 16 noiembrie 1485, când a încercat să recucerească Chilia.

În scopul îmbunătățirii sistemului de apărare, în vara lui 1479, Ștefan cel Mare reconstruiește cetatea Chilia pe malul stâng al Dunării (cetatea Chilia Nouă). La lucrări participă 800 de zidari și 17.000 de muncitori necalificati. Decesul său ar fi survenit din cauza a unei răni suferite la picior, în anul 1462, în timpul asediului cetăţii Chilia. Ca urmare a rănii suferite, marele voievod moldovean a continuat să şchiopăteze timp de patru decenii, deoarece rana nu i se închisese niciodată.

“Indata dupa luarea in stapanire a Dobrogei de catre turci, sunt stabiliti in acesta provincie, turci tatari si tigani…romanii au ramas in Dobrogea mai cu seama in regiunea dunareana”[33]. La 14 iulie 1484 intreaga Dobroge, impreuna cu Gurile Dunarii, au fost supuse in totalitate Imperiului Otoman.

[33] Romulus Seisanu, Dobrogea, gurile dunarii si insula serpilor, Tipografia ziarului Universul,Bucuresti, 1928, p.157

Panzar moldovenesc la gurile Dunarii in secolul XV

”Cand au cucerit turcii Dobrogea, ei au gasit in ea multe goluri care favorizau o colonizare cu element musulman. Colonizarea acesta nu s-a indeplinit imediat si nici linistit. Pe de o parte cazacii pradau asezarile turco-tatare dinspre latura marii, iar pe de alta Domnii români- dupa ce cucerirea turceasca le rapise Dobrogea si mai apoi chiar si cetatile de pe malul stang, cu vadurile lor negustoresti si vamile, care aduceau insemnate venituri visteriei- treceau in repetate randuri Dunarea spre a jefui si ucide ca in tara turceasca. Dan o facu pe la Silistra, iar Tepes pe toata linia Dunarii bulgaresti, dar si in Dobrogea pana in Delta.”[34]

[34] Revista Analele Dobrogei, An XIX, Cernauti, 1938, p.94

VI. DELTA TEATRU DE BATALIE

In zona Dunarii isi fac aparitia cazacii si tatarii cu care turcii au mari probleme deoarece aceste popoare erau axate foarte mult pe jafuri. Prin tratatul de la Kainardgi, din 21 iulie 1774, tatarii devin independenti, rusii obtin libera navigatie pe Dunare si Marea Neagra, iar turcii primesc inapoi Ceatea Chilia, Cetatea Alba, Ismailul si teritoriile din jurul acestor cetati, deci inclusiv Delta Dunarii. Tot in Delta turcii au probleme si cu rusii, cu care intra intr-o serie de conflicte. In anul 1770 rusii ocupa Chilia, iar in anul 1771 generalul Weissmann ocupa orasul Tulcea. Rusii imping pe turci aproape de Adrianopol, care sunt obligati sa ceara pace. Conflictele dintre rusi si turci nu inceteaza, iar o lupta de la Gurile Dunarii, la Oceanov, la 17 decembrie 1788, se incheie cu infrangerea catastrofala a turcilor care pierd 11000 de oameni si 15 vase de lupta. Acest conflict se incheie prin pacea de la Iasi prin care rusii isi intind hotarele pana la Nistru, iar Austria obtine libertatea de navigatie si comert pe toata Dunarea si Marea Neagra. ”Este de semnalat infiintarea flotilei de comert a Munteniei pe Dunare, in anul 1793, noiembrie 23; desi deja sub Alexandru Ipsilani, tara avea un galion pe Dunare. In anul 1793 drapelul Tarii Muntenesti flutura pe tot parcusul Dunarii”.

Inca de pe vremea in care Gurile Dunării si Dobrogea erau turceşti s-a făcut şi repetat adesea cererea catre Inalta Poartă de catre Austria de-a încuviinţa *colonizarea deltei* cu supuşi austriaci, ceea ce Poarta a refuzat cu stăruinţă. Ţinta politicii austriece era de a-si întinde influenta politica si economica pentru desfacerea produselor sale pe piata orientala.

VI.1 1806-1812

La inceputul secolului al XIX-lea Delta Dunarii devine teatru de batalie intre doua mari puteri: Imperiul Rus si Imperiul Otoman. Ambele puteri incercau sa castige aceasta zona a Deltei Dunarii, datorita pozitiei ei strategice. Aceasta poarta intre Dunare si Mare a fost des revendicata pentru ca putea asigura comertul cu grane din Tarile Romane.

La 12 decembrie 1806 a fost declarat razboi, iar o parte din bataliile purtate in cei 6 ani de conflict au fost in Delta pe bratul Sulina, intre Tulcea si Sulina, intre generalul trupelor rusesti Langeron si comandantul turc Pehlivan.

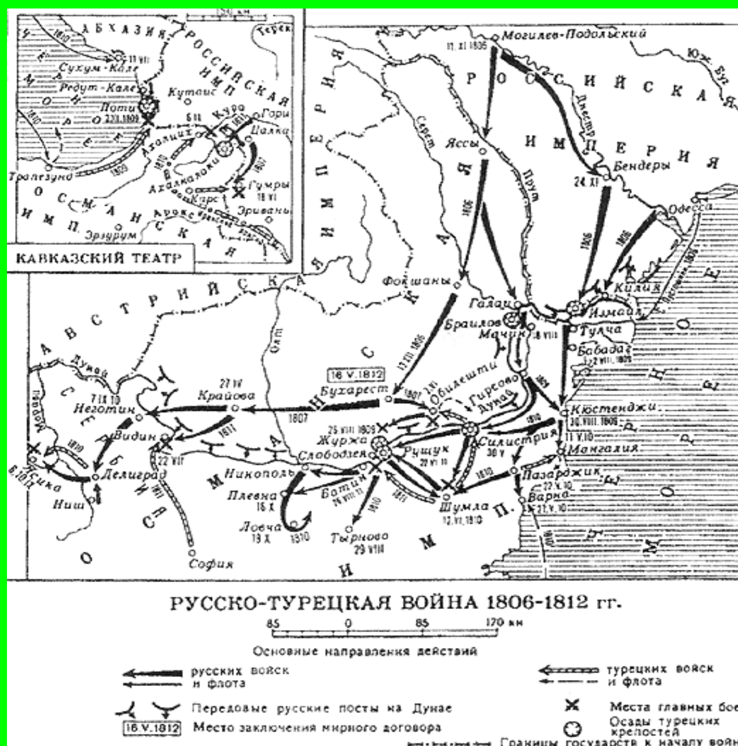
Dupa indelungi lupte, razboiul se termina si se incheie cu Pacea de la Bucuresti din 16/28 mai 1812. In urma acestui tratat Moldova pierde Basarabia, granita cu imperiul Rus stabilindu-se pe raul Prut. Pierderea razboiului de catre turci a insemnat cedarea către Rusia a teritoriului dintre Nistru şi Prut, aparţinând Principatului Moldovei, cu o suprafaţă de 45.630 km^2 şi cetăţile Chilia, Ismail, Cetatea Albă, Tighina şi Hotin, cu o populaţie totală de 520.000 de locuitori din care 95% erau romani. Acum incepe un proces de rusificare a populatiei din Basarabia, iar populatia autohtona romaneasca are de infruntat abuzuri de nedescris din partea autoritatilor rusesti.

Granita intre cele doua imperii era acum fixata pe bratul Chilia. Totusi, rusii nu respecta termenii intelegerii si incep sa emita pretentii asupra unor parti din Delta Dunarii. “In 1817, ambasadorul rus la Constantinopol, Strogonov, ceru turcilor o parte din Delta. El se oferea sa dovedeasca, impreuna cu colonelul, care ridicase harta localitatilor de la noul hotar, ca bratul Chiliei<isi schimba uneori cursul si face deci granita

nesigura>. Divanul refuza cu indignare aceasta cerere noua a unei diplomatii insatiabile; totusi, ca tot-deauna, turcii cedara. Intaiul se admise ideia unei conferinte, deci se recunoscu implicit utilitatea acestor negocieri in aceasta privinta, declarand totusi sus si tare ca o cesiune de teritoriu otoman e <cu totul imposibila>; pentru a se implini insa litera tratatului, Reis Efendi, propune stramutarea locuitorilor din Chilia Veche la o distanta, de la mal prevazuta de pace. Dar nu trecu o luna si la 2 septembrie, Poarta primea ca hotar, cum vroia Curtea din Petersburg, bratul Sulina. Conventiunea de la Akerman[35] din 1826, intarea deceziunile conferintei din 1817"[36]

[35] Denumirea turceasca a Cetatii Albe

[36] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea, Bucuresti, 1904, p.592

Articolul IV al tratatului de la Bucuresti stipula exact granita intre cele doua imperii:"…*s-a asezat hotar intre aceste doua puteri apa Prut, de unde intra in tinutul Moldovei si pana unde da in Dunare si de acolo malurile cele de mai de sus numite garli, pana la Chilia si pana unde intra in Marea Neagra si ostroavele cele mici ale Dunarii, care pana la inceperea razboiului erau nelocuite si incep dincolo de Ismail si se impreuna la Chilia, aceste raman la Rusia, caci sunt cu mai multa apropiere de marginea din stanga, dar nu se vor ocarmui de nici o stapanre, nici trebuie sa se intemeieze sau cu ziduri; sau sa se impresoare cu nici un mijloc, ci sa ramana pustii. Iar supusii acestor doua puteri, au voie de a pescui si de a taia lemne; cum si*

ostroavele cele prea mari, ce sunt impotriva Ismailului si Chiliei; incepandu-se cu departare de un ceas de cel mai aproape mal al Dunarii, raman si acestea pustii, pentru care mai in urma se va hotari si mai bine a se insemna, Iar cele-lalte cetati, care si inaintea razboiului erau sub stapanire ruseasca, cum Chilia cea veche, nu se cuprind in aceasta linie a hotarelor, iar cel-alalt loc al acestui cap de invoire, il lasa Poarta sub stapanirea prea puternicii Rusii tot, care este dinspre mana stanga a Prutului, dinpreuna si cu toate cetatile, orasele si cu toate locuintele ce se vor afla pe acest loc; asijderea lasa si Prutul jumatate, care hotarasc aceste imparatii. Corabiile cele negustoresti ale amândoror puteri sa luntreze si in sus si in jos pe limba Dunarii, ce este catre Chilia si pe toata Dunarea, iar corabiile rusesti cele ostasesti pot sa luntreze suindu-se pe Dunare, numai pana unde da Prutul in Dunare."

"Desi prin tratatul de la 1812, bratul Chilia se fixeaza ca margine intre cele doua imperii, totusi turcii statura in Chilia Veche, in castelul genovez de alta data, devenit un amestec saracacios de case de pescari, si nici o protestare nu se va ivi contra prezentei lor aici, pana in 1817"[37]

La 100 de ani de la rapirea Basarabiei, Nicolae Iorga a tinut o cuvantare impresionanta care este valabila si acum:*" Se vor împlini în curând o sută de ani de la luarea Basarabiei de către ruşi. Adecă acum o sută de ani, prin pacea de la Bucureşti, din mai 1812, ei au luat partea de răsărit a Moldovei, şi anume partea cea mai bună, mai mănoasă, mai potrivită pentru creşterea vitelor, – cum ziceau plângând boierii de atunci, într-o vreme când fruntaşii ţerii nu mai ştiau să se lupte. Aceste întinse şi frumoase ţinuturi n-aveau pe atunci un nume osebitor, ca şi*

---

[37] Ibidem, p.592

Moldova de Sus când ni-a luat-o Austria: răpitorii se grăbesc să acopere cu un nume fals, crezând că-şi pot ascunde astfel fapta rea, ceea ce au răpit. La pacea din Bucureşti deci, Rusia, care nu purta război cu noi, Rusia ai cării ostaşi fuseseră primiţi totdeauna bine la noi, în ţară ospitalieră, primiţi cu crucea şi evanghelia de clerici, poate şi pentru a se aminti astfel acestor vânători de pământ străin dreptatea şi cruţarea creştinească, ni-a luat Basarabia pentru că avuse o socoteală cu Turcia. Crezuse că poate opri amândouă ţerile româneşti întregi, cu binecuvântarea lui Napoleon I, care numai Dumnezeu ştie de câte ori ne-a dat şi unora şi altora: au fost câţiva ani când numele Împăratului Alexandru Pavlovici, şi nu al unor voievozi români, a fost pomenit la liturghie şi scris deasupra uşii bisericilor ce se ridicau. Ruşii vor serba ca o zi de bucurie centenarul anexării. Noi va trebui să o comemorăm ca o zi de durere şi ca o zi de trezire a speranţelor pe care le dă totdeauna dreptul veşnic, care nu poate fi învins, nici cucerit."

Guvernul rus incuraja emigrarea slava la Dunare si incerca sa stopeze infiltrarea altor elemente straine in Delta Dunarii. Acest lucru e dovedit de articolul 4 al Tratatului de la Istanbul din 1815 care stipula faptul ca"*Turcia nu are dreptul sa aduca colonisti in Delta*".

VI.2 1828-1829

Dupa al VI-lea razboi ruso-turc, 1828-1829, se incheie pacea de la Adrianopol(azi Edirne,Turcia) la 14 septembrie 1829. Prin aceasta pace se diminua considerabil influenta Turciei pe Dunare. Invinsa de rusi si cu ajutorul puterilor occidentale (in

special Anglia care avea interese economice si care urmarea spargerea monopolului turcesc asupra exportului granelor din Principatele Romane), Turcia face o serie de concesii atat Tarilor Romane cat si Rusiei. Tarile Romane au primit cetatile Turnu Magurele, Giurgiu si Braila, precum si o serie de facilitati obtinute conjunctural:

- autonomia administrativă;
- domni pămanteni aleşi pe viaţă;
- libertatea comerţului pentru toate produsele;
- dreptul de navigaţie pe Dunăre cu vase proprii româneşti şi libera folosire a porturilor româneşti;
- scutirea de obligaţia de aprovizionare a Porţii;
- limitarea dreptului de intervenţie a Imperiului Otoman în Principate
- interdicţia pentru musulmani de a stăpîni pămînturi în Principate

Rusia a primit dreptul de a-si mentine protectoratul asupra Moldovei şi Ţării Româneşti, devenind pentru următoarele trei decenii principala putere care va decide în Principate. Tot in urma acestei paci, Rusia obtine toate cele trei guri ale Dunarii, granita cu Turcia fixandu-se pe bratul Sfantul Gheorghe cu mentiunea ca desi stapana a malului drept nu va putea sa se apropie decat pana la distanta de doua ore de mers de mal si nu va putea ridica nici un fel de fortificatii sau cladiri, decat cele necesare pentru carantine.

Majoritatea populatiei din aceste zone s-a mutat in orasul Tulcea, crescand procentajul romanilor in aceasta localitate.

Vasele de comert turcesti vor putea circula pe Chilia si Sulina, iar cele militare doar pe Sfantul Gheorghe. O data cu ocuparea canalului Sulina de catre rusi au incetat si lucrarile de intretinere care erau facute de catre turci. Astfel, adancimea pe

canal devenise foarte mica, multe vase nereusind sa treaca de bancurile de nisip de la bara Sulina, mai ales in perioadele apelor scazute.”Pe langa acestea Rusia instalase carantine in permanenta la Sulina si nu numai ca impiedica circulatia vaselor, foarte adeseori fara cauze binecuvantate, dar nici nu dezinfecta marfurile pe loc la Sulina ci le trimitea la Odesa pentru dezinfectare”[38]

Pacea de la Adrianopole a fost o confirmare a tratatelor anterioare de la Kuciuk Kainardgi si Bucuresti si mai prevedea si ca toate corabiile rusesti, precum si acele ale tuturor natiunilor, ce sunt in pace cu Porta vor putea face negot in toata libertatea in Marea Neagra si vor putea trece prin Bosfor si Dardanele. Putin mai tarziu prin presiuni diplomatice Rusia prin tratatul semnat cu Turcia la 26 iunie 1833 de la Unchiar-Skelessi inchide Dardanelele tuturor vaselor de razboi straine. “Prin aceasta Marea Neagra devenea un lac rusesc, iar Sultanul, portarul imparatiei moscovite. Stapana pe Marea Neagra, Rusia cauta sa izbeasca comertul celorlalte puteri europene si pe uscat; astfel ea impune taxe marfurilor franceze importante din Principate, iar la Gurile Dunarii lasase a se impotmoli bratul Sulina, pentru a inchide navigatiunea in folosul porturilor rusesti de la Marea Neagra.”[39]

In anul 1839 maresalul Helmuth von Moltke viziteaza Delta Dunarii si ne prezinta situatia dupa 10 ani de stapanire ruseasca*:”Bratul Sulina singurul navigabil e larg de 150-200 de pasi si formeaza la gura sa un banc de nisip, acoperit abia cu 10 picioare apa. Vapoarele care vin de la mare, au nevoie de cel putin opt picioare apa, asa ca mai micsorandu-se cu inca doua*

[38] Dimitrie Nenitescu, Dunarea in dreptul international public, Tipografia lucratorilor asociati Marinescu si Serban, Bucuresi, 1903, p.43

[39] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea, Editura Bucuresti, 1904,p.599

picioare apa de la gura Sulinei, ar face imposibila intrarea vaselor si acesta ar face un mare rau comertului. Mai este si un alt motiv, care impune ca un nou debuseu sa fie deschis la Marea Neagra. Pacea de la Adrianopol dete rusilor bratul de nord al Dunarii si bratul de sud turcilor, iar regiunea intre cele doua brate, insulele baltoase, asezate de o parte si de alta a Sulinei, trebuia sa ramana nelocuita. Gasiram cu toate acestea, cordonele carantinei rusesti pana pe tarmul stang al bratului Sf.Gheorghe si aproape de varsarea lui chiar, pe tarmul din dreapta, un mic sat rusesc, care de sigur se va dezvolta si mai repede, deoarece o multime de vase ancoreaza aici.”

“Tulcea a fost distrusa in timpul acestui razboi din 1828-1829, din ordinul guvernatorului turc, orasul a fost reconstruit si colonizat cu tarani adusi din satele de la Gurile Dunarii: Bestepe si Prislav. Biserica Sf.Nicolae a bestepenilor, era romaneasca si ea a fost sprijinita de bogatasul roman Nedelcu Gasca. Dupa aceea s-au construit bisericile rusa si bulgara din Tulcea.”[40] Orasul Tulcea mai avea o populatie de doar 1000 de locuitori, dar aceasta a crescut foarte rapid datorita profiturilor mari pe care le obtineau in urma dezvoltarii navigatiei pe Dunare.

VI.3 1853-1856

In tot acest timp situatia navigabilitatii pe Dunarii devenise dezastruoasa, rusii lasand voit ca bratele sa se colmateze.

---

[40] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.167

”Vreme de mai multi ani autoritatile rusesti nu au parut sa se ingrijeasca de aceasta stipulatie, pana cand printr-un ucaz al tarului Nicolae, datat 7 februarie 1836 s-a dispus organizarea carantinei dunarene. Decretul imperial impunea constituirea unei statii de carantina la gura Sulina, care cuprindea doua sectiuni: una pentru libera practica, la capatul extrem al insulei pana la care fusese inaintat cordonul de carantina; cealalta pentru vasele suspecte pe insula Sfantul Gheorghe. Cea din urma nu avea sa se ocupe efectiv de curatarea marfurilor, ci reprezenta un simplu port de refugiu, pentru vasele care nu-si puteau continua drumul in amonte, din cauza vanturilor adverse sau a fortei curentului, sau care doreau sa reaprovizioneze.”[41]

“Completul dezinteres cu care autoritatile tariste tratau problema imbunatatirii tehnice la gura Sulina, urmareau doar sa avantajeze comertul Odessei in competitia cu porturile Dunarene rivale.”[42] Un lucru foarte important este ca la Ceatalul Sfantul Gheorghe era infiintat un astfel de punct de carantina. Locul era special ales deoarece aici era intersectia a doua brate si se puteau dezinfecta toate vasele care incercau sa urce pe Dunare.

[41] Constantin Ardeleanu, Gurile Dunarii-o problema europeana, Braila, 2012, p.134

[42] Constantin Ardeleanu, Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani, Editura Istros, Braila, 2004, p. 734

Postul de carantina de la Ceatal Sf.Gheorghe, Illustrated London News 1853

“Carantinele erau foarte stricte in 1853. De-a lungul raului, pe jumatate inundate, vedem casute din scanduri sau din trunchiuri de copaci ridicate pe piloni la doi metri deasupra solului. In jurul acestora se afla o galerie protejata, impotriva ploii si a soarelui, de un acoperis. In acest soi de balcon, o santinela, imbracata in camasa alba vara sau de panza groasa iarna, vegheaza neincetat asupra raului. Aceste cabane apartin corpului de garda, care este insarcinat cu paza sanitara. Inspectorii le viziteaza periodic si fiecarui district ii este atasat un medic. Acest serviciu este util si ieftin. El apara inca o data Europa de flagelul ciumei. Din nefericire acesti medici scoliti in Rusia sau Germania sunt putin instruiti. Cei care au studiat la Paris refuza sa-si paraseasca orasele pentru a ocupa astfel de posturi prost platite.

Rusia intretine pe fluviu o flotila de salupe echipate cu tunuri, care nu au decat o capacitate mica, una sau doua piese de

calibru mare.”[43]Motivul invocat pentru aceste carantine a fost marea epidemie de holera care facusera ravagii in anii trecuti in aceasta parte a Europei.

”Sub pretextul aplicarii regulilor de carantina, autoritatile vamale, capitania si politia fluviala rusa capatau dreptul de a inspecta navele care doreau sa inainteze pe Dunare catre porturile romanesti, dar si pentru a percepe taxe pentru remorcare si cabotaj si, in caz de nesupunere la control de a retine vasul respectiv, de a-i confisca incarcatura si de a-l escorta la Odessa.”[44]

In 1836 este semnalat ca la punctul Ceatal Sfantul Gheorghe exista si o canoniera cu trei tunuri care putea oricand sa scufunde navele care nu se supuneau controlului rusilor. In 1840 la Sankt Petersburg s-a semnat intre Austria si Rusia un tratat care prevedea exclusiv reglementarea navigabilitatii pe Dunare. El stabileste infiintarea unui serviciu militar, construirea unui far si felurile taxelor in functie de vas. Tot el stipula ca pe toata intinderea Dunarii navigatia va fi libera, comertul nu va fi taxat in plus fata de taxele stabilite si inceperea imediata de lucrari la bara Sulina.

Dezvoltarea oraselor Galati si Braila, care aveau statutul de porto-franco prin comert, au determinat Anglia sa-si deschida in aceste doua locuri viceconsulate, pentru a sustine cat mai bine schimburile economice dintre Tarile Romane si Anglia. Dar in ciuda tratatului semnat, Rusia nu s-a tinut de cuvant si lasa gurile Dunarii sa se colmateze. Vazand acest lucru, Domnitorul Mihai

---

[43] Daniela Busa, Calatori straini in tarile romane in secolul al XIX-lea, Bucuresti 2010, p.253

[44] Constantin Ardeleanu, Evoluția intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării, p.42

Sturza[45] ia atitudine dandu-si seama de pericolul blocarii gurilor Dunarii, care insemna ruinarea porturilor romane dunarene.

In legatura cu aceasta stare de lucruri, iata ce scrie in continuare Mihail Kogalniceanu[46]: *"Mihail Sturdza fu nevoit sa abdige din cauza ca a avut curajul de a zice un cuvant spre a pastra Romaniei libera navigatiune a mamei Dunare si care astfel a cazut victima acestui potrivnic curent. Si succesorul sau in domnia Moldovei, Grigore Ghica, a facut din cestiunea Dunarii una din constantele preocupatiuni. Am temeiuri de a sustine ca organizator al Ministerului Lucrarilor Publice din Moldova, ca si inainte si in ajunul incheierii pacii dupa razboiul Crimeii, bunul domn s-a adresat nu odata la Viena si la celelalte cabinete pentru a mijloci ca libertatea navigatiunii Dunarii sa fie privita ca un interes European, ca marele fluviu sa fie pus sub paza si garantia Europei. Si astfel, staruintele si memoriile micului domn al Moldovei nu au fost cea mai mica imboldier a desteptarii Europei in privinta asigurarii libertatii Dunarii."* Toate aceste conditii de ingreunare a traficului si respectiv a comertului pe Dunare au atras nemultumirea puterilor occidentale si respectiv a Angliei.

”Comportamentul abuziv al fortelor rusesti desemnate sa vegheze la respectarea acestei reglementari se adauga nemultumirile comerciantilor si armatorilor straini, in conditiile in care trupele faceau de multe ori uz de arma si cand nu era necesar”.[47] Aceste restrictii au dus la falimentul casei de comert

---

[45] Mihail Sturdza, (1794 -1884) a fost domnitor al Moldovei între1834-1849.

[46] Mihail Kogalniceanu relateaza ca, fiind in varsta de numai 17 ani , a fost trimis ca membru in delegatia care intampina pe primul principe numit pe viata Mihail Grigore Sturdza(1834), conform tratatului de la Adrianopol

[47] Constantin Ardeleanu, Evoluția intereselor economice şi politice britanice la gurile Dunării, p.42

Britanice din aceasta regiune. Nemultumirilor britanicilor li s-au adaugat si nemultumirile Austriei, care incheiase o conventie cu Anglia prin care aceasta avea drept de acces in toate apele Austriei, iar Austria avea acea clauza a natiunii celei mai favorizate in indiile orientale. Rusia nu si-a indeplinit obligatiile de curatare a barei Sulina, ea neprivind cu ochi buni comertul cu cereale care se desfasura aici. Dimpotriva, ea a incercat cat mai mult posibil sa il impiedice prin toate mijloacele lasand multe nave sa se scufunde, impiedicand si mai mult navigatia pe Dunare si tolerand atacurile tot mai frecvente ale piratilor.

Viceconsulul Cunningham a avut initiativa de a aduce o draga care sa curete gurile Dunarii la Sulina, dar s-a lovit de refuzul autoritatilor ruse. Britanicii cautau sa gaseasca o alternativa pentru importul de cereale pentru a-si asigura hrana populatiei. De precizat este ca, agricultura in Anglia era aproape inexistenta deoarece aici incepuse marea revolutie industriala si majoritatea populatiei se mutase in orase. In 1845 izbucneste in Marea Britanie o mare foamete, numita si foametea cartofului. Cartoful, principala cultura si aliment in Anglia fusese atacat de gandacul de Colorado si astfel populatia Angliei a avut de suferit de foamete o perioada indelungata. In acest timp in Irlanda un milion de oameni a murit de foame, iar un million a emigrat in America. Nici acum populatia Irlandei nu s-a intregit la nivelul la care era inainte de 1845.

MAP
SHEWING THE
BOUNDARY BETWEEN
RUSSIA & TURKEY
ON THE
BESSARABIAN FRONTIER
AS FIXED BY THE
TREATIES OF 30TH MARCH 1856, 6TH JANY 1857, & 19TH JUNE 1857.

Reduced from the Map laid before Parliament in 1857.

Annex Nº 1 to the Protocol of Paris of 6th January 1857.

Scale of British Statute Miles.

Cowley.
Hubner.
A. Walewski.
C. H. Hatzfeldt.
Brunnow.
De Villamarina.
Mehemmed Djemil.

Harrison & Sons, Lith. St Martins Lane, W.C.

Nemultumirea Angliei fata de nedragarea gurilor Dunarii este data si de faptul ca flota britanica era una maritima in care pescajul navelor ajungea la 3-4 metri si in acest fel navele britanice foarte greu puteau inainta pe bratele Dunarii.

Viceconsulul britanic a sugerat atunci ca tarile care aveau interes pentru imbunatatirea navigabilitatii sa angajeze antreprenori care sa decolmateze gurile Dunarii. Bineinteles acest lucru nu a fost acceptat de rusi si astfel, la Londra in 1848 s-a vehiculat pentru prima oara idea de a se intra intr-un conflict armat cu Imperiul Tarist. Un eveniment important s-a petrecut in anul 1853 cand Imperiul Tarist doreste sa anexeze Principatele Romane. O data cu intrarea lor in Moldova incepe si primul razboi modern din istorie -razboiul Crimeei(1853-1856).

Pretextul a fost unul religios, dar substratul era unul politic deoarece nu se dorea marirea influentei Rusiei in Europa care devenise o mare putere. O data cu intrarea trupelor rusesti in Moldova, Turcia impreuna cu Anglia, Regatul Sardiniei si Franta au atacat Rusia pe care au invins-o in 1856. In urma pacii de la Paris, Principatele Romane au avut de castigat conjunctural prin acordarea celor trei judete din sudul Basarabiei si Delta Dunarii.

” La 6 ianuarie 1857, plenipotentiarii puterilor europene au modificat statutul Deltei Dunării (teritoriu atribuit acum Turciei), Poarta acceptând si încheierea unui "aranjament" care reglementa raporturile dintre Comisia Europeană a Dunării si guvernul de la Constantinopole. Rezolvarea problemelor în litigiu s-a rezolvat, în mod deja traditional, prin politica de concesii si compromisuri reciproce”.[48] Cele trei judete i s-au acordat Moldovei pentru a tine Rusia cat mai departe de Gurile Dunarii. Astfel Dunarea si-a

---

[48] Constantin Ardeleanu, Marea Britanie si incercarile de istituire si permanentizare a Comisiei Europene a Dunarii(1855-1858), p.124

restabilit statutul de zona libera pentru naviatia vaselor pe bratele sale.

"Pe 6 ianuarie 1857, plenipotenţiarii puterilor europene au acceptat ca Insula Şerpilor să fie acordată Turciei, iar Rusia să primească o compensaţie teritorială în zona lacului Ialpuk, cu respectarea principiului excluderii sale de la gurile Dunării. Trebuie spus că soluţia la care se ajunsese fusese mediată de Napoleon al III-lea, care desenase linia graniţei ce oferea Moldovei ambele Bolgraduri şi lăsa Rusiei Comratul şi o colonie de circa 8.000 de bulgari, graniţă acceptată și de Marea Britanie. O altă prevedere menită să sporească stabilitatea regiunii era transferarea Deltei Dunării de la Moldova către Imperiul Otoman, care avea mai multe resurse de a o apăra și de a asigura condiţii optime de navigaţie către porturile Galaţi şi Brăila. Se finalizau cu succes pentru diplomaţia ofensivă a premierului britanic Palmerston complicate aspecte ce vizau asigurarea deplinei internaţionalizări a gurilor Dunării."[49]

---

[49] Nicolae Iorga, Problema iesirii Romaniei la Marea Neagra in revista Art Emis,11 februarie 2018

VII. DIVANUL AD HOC- 1857

Imediat ce marile puteri au incalcat tratatul si au dat Delta Dunarii Turciei, a avut loc la Iasi un divan ad-hoc intre 22 septembrie-21 decembrie 1857. Printre alte chestiuni reglementate la aceasta sedinta s-au adus si argumente ale continuitatii romanesti in Delta Dunarii, care au fost trimise cancelariilor occidentale. S-a cerut indreptarea hotarelor de catre o comisie europeana care sa tina cont de argumentele istorice, geografice si de tratatele anterioare.

S-a remarcat la acest divan, Constantin Hurmuzachi[50] care a elaborat un document in opt puncte, care cuprindea toate aceste argumente si care a fost votat in unanimitate la 13 decembrie 1857:

1) "Ca Principatele Moldova si Valahia, in urma Capitulatiilor ce s-au incheiat cu Imperiul Otoman, se intindeau pe ambele parti ale Dunarii pana la Marea Neagra. Acest fapt istoric se dovedeste printre altele:
   a) Prin titlurile lui Mircea Voda, Domnul Valahiei, care a incheiat cea dintai Capitulatie cu Turcia, titluri, intre care se cuprindeau si urmatoarele: Stapanitor al tarilor din amandoua partile Dunarii pana la Marea Neagra, al cetatii Drista (Silistra), Despot al Dobrogei;
   b) Prin Tratatul dintre Sigismund, Regele Romanilor, al Ungariei si Vladislau, Regele Poloniei, din 15 martie 1412, despre modul cum sa se imparta intre ei vecinicul pom al discordiei-Moldova-la intamplare cand Alexandru, Domnul acelui Principat, nu le-ar da ajutor contra turcilor. Tratatul acesta stipuleaza intre altele, ca din teritoriul Moldovei, acel dintre Prut si Marea Neagra, jumatate, impreuna cu cetatea Chilia, sa se dea lui Sigismund, iar cealalta jumatate, impreuna cu Achermanul, lui Vladislau

[50] **Constantin Hurmuzaki(**1811-1869)fost doctor în drept, politician român şi ministru. În 1850 a devenit membru al Consiliului de reorganizare a învăţământului public, în care a stabilit normele generale de şcoală. În 1852 el a elaborat un proiect pentru un nou cod penal. Pentru aceasta el a fost distins cu titlul de aga, o perioadă scurtă de timp mai târziu ia fost dat titlul de şeful Curţii Domneşti (mare vornic).În perioada următoare Constantin a început să asusţină cu tărie unirea principatelor române, în special în cadrul *Comitetului Unirii.*

c) Prin marturia lui Enea Silvie in Istoria Europei: Despre Ungaria care zice ca Valahia (Moldova) incepand de la Ardeal se intinde pana la Marea Neagra;

d) Prin marturia Vornicului Ureche care incredinteaza ca hotarul Moldovei se intindea pana in Nistru si pana la mare;

e) Prin mai multe hrisoave domnesti, care arata, ca Domnii Moldovei intre alte titluri aveau si acela de “stapanitori de plaiuri pana la mare”;

f) Prin marturia Printului Dimitrie Cantemir -(In Descrierea Moldovei) care incredinteaza, ca dinspre amiaza-zi hotarul Moldovei s-a intins tot-deauna pana la Dunare, iar dinspre rasarit pana la Marea Neagra;

g) Prin hartile geografice cele vechi si acele din secolul al XVIII-lea, in care Marea Neagra, incepand de la Acherman pana la Gurile Dunarii, si anume pana la acea a Sf. Gheorghe, se numeste <Marea Moldovei>;

2) Ca Basarabia forma a treia parte a principatului Moldovei si cuprindea in sine tinuturile Buceagului, Ismailului, Achermanului si Chiliei;

3) Ca prin urmare si acea parte din Basarabia, care se afla intre bratele Dunarii, si anume intre acel al Chiliei si acel al Sf. Gheorghe, si se intindea pana la Marea Neagra, a fost proprietate necontestabila a Principatului Moldovei. Adevarul acesta se dovedeste:

a) Prin situatia cetatii moldovenesti Chilia Veche dupa cum marturisesc ruinele care se afla in launtrul Deltei, intr-o departare insemnatoare de pe malul drept al bratului Dunarii, numit al Chiliei, aproape de gura acelui rau, si care stapanea pe tot teritoriul din cuprinsul Deltei;

b) Prin numirile romanesti ale mai multor locuri, paraie, vai, lacuri, insule din cuprinsul Deltei, numiri, care si pana astazi s-au conservat, desi teritoriul pe care ele se afla, dupa stipulatiile tratatelor ruso-turcesti de la Bucuresti si Adrianopole, au ramas nelocuite. Din numarul acestor numiri insemnam aici numai urmatoarele:
<<Intre bratul Chiliei si bratul Sulinei: Insulele Ionesti, Balta Dracului; lacurile Pescariului, Tatarul mare, Tatarul Mic, Lunga, Piperiu, Fortuna, Boldu, Taslanesti, Rosca, Babele;
<<Intre bratul Sulinei si bratul Sf. Gheorghe: Lacurile Dragulinul Mare, Dragulinul Mic, Valenii mari, Valenii mici, Lumina, Porcul, Porculetul, Lacul lui Isac, Isacelul, Rosulea, Rosuletul, Bivolul, Bivolet, Coliba Pescarilor, Obretenii, Lacul Brumei, Coliba Tutuienilor;

c) Prin nenumaratele acte de stapanire, exercitate de Domnii Moldovei, din care aici amintim numai urmatoarele: Cesia prin care Petru Voda, Domnul Moldovei, a dat cetatea Chiliei Ungurilor (1448) pentru ajutorul ce i-au dat la alungarea lui Roman Voievod de pe tronul Moldovei; ajutorul dat de Mahomed al II-lea aliatul lui Stefan cel Mare, la 1462, spre a lua prin asediu cetatea Chilia Veche si stapanirea Ungurilor; luarea cetatilor Chilia si Acherman de catre Stefan cel Mare prin asalt; randuirea de parcalabi din partea lui acestei cetati; rezidirea si intocmirea acestor cetati de catre el; ospitalitatea data in anul 1475 de cetatea Chilia tinerilor Genovezi, care robiti la luarea Cafei si dusi la Constantinopole, spre a fi inrolati in corpul Ienicerilor, au scapat in acea cetate

moldoveneasca; arderea cetatii Chilia de catre moldoveni in domnia lui Petru Rares;

d) Prin raportul Divanului Moldovei catre generalul Elem, atunci comandantul ostilor rusesti de ocupatie din 1769, care printre altele cuprinde si aratarea urmatoare: Iar hotarul tarii Moldovei a fost pana la Nistru si pana in Dunare, intru care se cuprinde Benderiul, Cetatea Alba (Acherman), Chilia, Smilul (Ismailul), Tomorova (Reni) si Hotinul, toate cetati si locuri de marginile tarii;

e) Prin cererea ce deputatii Moldovei, trimisi la Petrersburg, in anul 1769, au facut Imparatesei Ecaterina in cuprinderea urmatoare:"Iar cand va bine-voi Dumnezeu Sfantul prin nebiruitele arme ale imparatiei tale a se supune acele locuri din Nistru pana in Dunare, iarasi ne rugam, ca locurile cele ce au fost din vechiu ale Moldovei sa nu ramaie cu deosebita stapanire, ci iarasi catre Domnia Moldovei sa fie impreunate, dupa hotarul vechiu"

4) Ca Moldova niciodata nu s-a supus Imperiului Otoman prin puterea armelor, ci de bunavoie s-a supus sub protectia lui, rezervandu-si toate drepturile ce constituiesc neatarnarea staturilor, dupa cum dovedesc Capitulatiile ei din 1511 si 1634, incheiata in deplina libertate si de atuncea pana in zilele noastre necontenit intarite de catre Inalta Poarta;

5) Ca prin art. 3 al Capitulatiei din 1511 si prin art.5 al Capitulatiei din 1634, Inalta Poarta s-a indatorit a apara pe Moldova, acest <<PAMANT SLOBOD SI NESUPUS>>de toti cei ce-ar putea sa o calce, pazindu-o in starea intru care a fost mai inainte, fara a i se face vreo nelegiuire, sau sa sufere sau sa i se faca vreo data cea mai mica dezbinare sau despartire;

6) Ca prin urmare aceasta indatorire a Inaltei Porti se intindea si asupra Deltei Dunarii, care era o parte intregitoare a Moldovei; caci acel ce s-a indatorit a apara totul, s-a indatorit a apara si partile in care se compune totul;
7) Ca cu toate acestea, sultanul Soliman la 1538 a rupt din trupul Moldovei o parte foarte mare, si anume unghiul dintre Marea Neagra, Nistru si Prut, impreuna cu cetatile Acherman si Chilia, in care a pus garnizoane turcesti si declarand teritoriul rasluit de pamant supus, l-a pus sub ascultarea unui Pasa-urmare cu atata mai contrarie tuturor principiilor dreptatii, cu cat cauza ci n-a fost alta, de cat opunerea lui Petru Rares de a spori peschesul anual de 4000 galbeni, stipulate prin Capitulatia din 1511, la suma de 10000 de galbeni si a-l preface in bir;
8) Ca afara de acestea, in anul 1812, prin art.4 al Tratatului de Pace de la Bucuresti, Inalta Poarta a cedat Rusiei o parte mare din Moldova, precum si toata Basarabia, impreuna cu o parte a Deltei, statornicind ca Prutul, incepand cu locul unde intra in Moldova pana acolo unde se varsa in Dunare, iar de acolo malul stang al Dunarii pana la Chilia si pana unde acest rau se varsa in mare, sa fie linia de despartire a hotarului, insa cu aceasta conditie, ca navigatia sa urmeze a fi comuna amanduror statelor si ca insulele Dunarii, incepand de la Izmail si pana la Chilia, ca unele ce sunt mai aproape de malul stang, sa fie sub stapanirea Rusiei;
9) Ca Inalta Poarta, recunoscund neputinta aplicatiei hotarului stipulate in art.4 al Tratatului de la Bucuresti, in anul 1817, asadar in timp de pace, a mai cedat Rusiei si cele doua mari insule din preajma Ismailului si a Chiliei, adica restul Deltei dintre bratul Chiliei si cel al Sulinei, dupa cum atesteaza

protocolul incheiat in Constantinopole la 21 august 1817 intre Inalta Poarta si ambasadorul Rusiei de langa ea si intarit in art. 2 al Conventiei de la Acherman din anul 1826;

10) Ca la 1829, prin art 3 al tratatului de la Adrianopole, Inalta Poarta a mai cedat Rusiei si a doua Delta, intre bratul Sulinei si acel al Sf. Gheorghe, care ca parte intregitoare a Moldovei, prin Capitulatii solemne, marturisite si intarite chiar prin acel tratat a fost incredintata protectiei Imperiului Otoman. Pe langa acestea luand cu privire:

a) Ca tratatul de la Paris, prin art.21, a hotarat ca teritoriul cedat de Rusia sa fie intrupat in Principatul Moldovei
b) Ca in teritoriul cedat de Rusia se cuprind si Deltele Dunarii
c) Ca mai sus citatul tratat prin art. 22 si 25, a pus Principatele Romane si drepturile lor, asadar si integritatea teritoriala a acestor tari, sub garantia tuturor Puterilor care l-au subscris si prin urmare au garantat Principatelor Delta Dunarii, care li s-au restituit prin art. 21 al aceluiasi tratat.
d) Ca prin art. 23 al citatului tratat, Inalta Poarta s-a indatorit printre altele a conserva Principatelor Romane si deplina libertate de comert si de navigatie.
e) Ca modul aplicatiei de astazi a acestei masuri inchide cu totul comunicatia directa a Moldovei cu Marea Neagra; caci bratul Chiliei, in a sa intregime, face astazi hotar numai in cursul lui de la Izmail pana la Chilia si de acolo pana la Valcov, unde acel brat se desparte in mai multi craci, iar de la Valcov inainte si pana la mare s-a luat de linie despartitor a hotarului cel mai mic si mai departat din acesti craci, si anume cracul Gastei, care nu numai ca nu

este navigabil, nici macar pentru barci mici, ci in timp de vara se poate trece chiar si pe jos.

f) Ca acest hotar nu numai a condamnat porturile Reni, Ismail, Chilia si Valcov, odata atat de inflorite, la neaparata pieire, ci inca a pus si principatele Romane in toata neputinta de a se folosi de binefacerile libertatii propriului lor rau si de a exercita dreptul deplinei libertati de navigare si de comert ce li s-a garantat prin Tratatul de la Paris, dupa cum se dovedeste din raporturile autoritatilor militare si civile ale Principatului Moldovei, care nu lasa nici cea mai mica indoiala despre necuvintele noului hotar si despre tristele lor urmari;

g) Ca insasi Inalta Poarta a recunoscut prin aceste acte formale, ca chiar delimitatia stipulata prin art. 4 din tratatul de la Bucuresti, prin care ea cedase cu Basarabia si jumatate din raul Prutului, precum si toate insulele cele mici dintre Izmail si Chilia, nu se poate aplica, si pentru ca pentru acest cuvant mai cedand Rusiei in timp de pace-in anul 1817-si insulele cele mari din preajma Izmailului si a Chiliei, care pururea au facut parte din teritoriul oraselor Ismail si Chilia, servind chiar la mijloace de vietuire ale locuitorilor acestor orase, ea de buna voie a intins hotarul pana la bratul Sulinei;

h) Ca aceasta neputinta de aplicatie, care a motivat in anul 1817 intinderea hotarului pana la bratul Sulinei-si se afla descrisa cu atata lamurire in art 2 din Conventia de la Acherman-dupa despartirea insulelor ce formeaza intaia Delta, si care se afla in fata cu Izmailul si cu Chilia de orasele de care ele pururea au atarnat, n-a incetat a exista si pana astazi, si inca intr-un grad mult mai mare, fiindca

Moldovei nu s-a inapoiat nici macar insulele cele mici dintre Ismail si Chilia, care s-au fost dat Rusiei in anul 1812 impreuna cu Basarabia;

i) Ca motivele care au servit de baza la regularea hotarelor intre Rusia si Turcia merita a fi luate in cea mai de aproape consideratie si folosul Moldovei la asezarea hotarelor dintre ea si Turcia, cu atata mai mult, cu cat este obsteste stiut, ca Moldova pana la cedarea Basarabiei de catre Inalta Poarta, in anul 1812, a exercitat fara cea mai mica impedecare sau contestare dreptul liberei plutiri nu numai pe bratul Chiliei in toata a lui intindere, ci si pe celelalte braturi ale Dunarii, a caror curatire pana la pacea de la Adrianopole, din 1829, era incredintata numai parcalabilor moldovenesti;

j) Ca chiar prin insusi hatiseriful M.S. Sultanului din 1774 slobozit catre Principatele Romane, Inalta Poarta a recunoscut in punctul al IX-lea, ca naduna, adica matca Dunarii, trebuie sa se intinda pana la Marea Neagra, servind de hotar despartitor intre Principate si Turcia matca cracului principal al Dunarii;

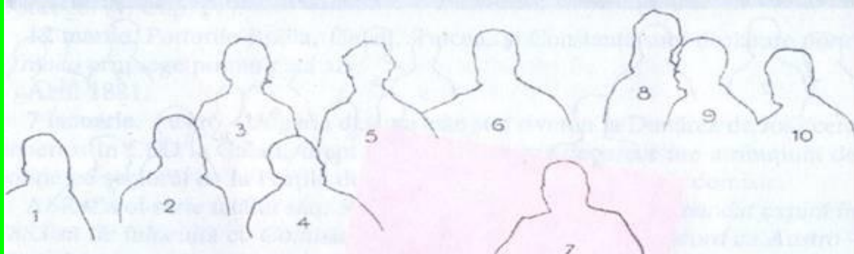
k) Ca Moldova are necontestabilul drept de a reclama tot teritoriul cedat de Rusia prin Tratatul de la Paris, fiindca, dupa cum mai sus s-a dovedit, el a fost si este proprietate nealienabila si parte intregitoare a acestui Principat, care prin Capitulatiile sale, punandu-se numai sub protectia Imperiului Otoman, nici o data nu a renuntat, nici la deplina neatarnare a existentei sale politice si nationale, nici la integritatea teritoriala, garantate prin Capitulatiile incheiate cu Inalta Poarta

l) Ca Principatele Romane sunt cu atat mai mult in dreptate de a cere statornicirea unui hotar favorabil navigatiei si comertului lor, asa dar modificarea hotarului de astazi, care le-a luat cu totul putinta intrebuintarii acestor drepturi, de cel mai mare act al secolului nostru.
m) Ca fara insulele cele mari ce sunt in fata cu Ismailul si cu Chilia si care in 1817 s-au cedat Rusiei, tocmai pentru ca ele erau neaparate pentru aceste orase, de care din vechime au fost neatarnate, porturile Ismail, Chilia si Valcov sunt amenintate de o deplina ruina.
n) Ca chiar cand bratul Sulinei sau al Sf. Gheorghe, dupa binevoitoarele masuri ale Europei, s-ar curati pentru a servi navigatiei si comertului celui mare, totusi Principatele au neaparata nevoie sa fie singure stapane pe cracul Chiliei, spre a-l putea curati si face navigabil pentru comertul si plutirea lor speciala."

In anul 1876 Mihail Kogalniceanu trimite un memoriu Agentului diplomatic de la Constantinopol prin care isi reitereaza pozitia sa fata de statutul Deltei Dunarii. El considera ca aceasta problema trebuie solutionata de o comisie europeana iar "Romania trebuie sa protesteze necontenit, pentru a nu lasa sa se piarda un drept, pentru a nu lasa sa se inradacineze parerea ca Gurile Dunarii apartin sau ar putea apartine Bulgariei, Delta Dunarii facand parte, de secole,din patrimobiul Moldovei". El atrage atentia ca mai multe localitati din Delta: Ismail, Kilia, Valcov sufera din cauza faptului ca oamenii nu mai au locuri de pescuit, iar iesirea la mare prin gura Stambul ar fi fost colmatata.

VIII. COMISIA EUROPEANA A DUNARII

Planşa 18 – Membrii Comitetului Executiv al CED în anul 1864

1. Ahmed Rassim Pacha (Turcia);
2. Cavalerul de Kremer (Austria);
3. D. de Drigalsky (Inspectorul General al Navigaţiei pe Dunăre);
4. Maiorul Stokes (Marea Britanie);
5. D. de Engelhardt (Franţa);
6. Cavalerul Strabio (Italia);
7. Baronul d´Offenberg (Rusia);
8. Sir Charles Hartley (Inginerul Şef al CED);
9. D. Saint Pierre (Prusia);
10. D. Mohler (Secretarul General al CED).

Prin infiintarea Comisei Europene a Dunarii in zona Deltei au inceput ample lucrari de regularizare a bratului Sulina. Prin aceste lucrari executate aici, Delta Dunarii, un teritoriu considerat nu demult mlastinos si lipsit de orice importanta, acum a devenit de o reala importanta pentru comert, iar marile puteri ale vremii au incercat sa-si intinda si aici zona de influenta.

Sumele mari de bani investite aici au ridicat economic zona, care era aproape nepopulata si fara mijloace de a se putea dezvolta. La 28 decembrie 1854 reprezentantii Tarilor Romane, Austriei, Angliei si Frantei propun Rusiei ca rezolvarea problemei colmatarii Dunarii sa se faca sub controlul unei autoritati sindicale permanente. La 23 martie 1855 ei stabilesc un protocol de colaborare in 6 articole dintre care cel mai important este articolul patru care hotaraste ”infiintarea unei Comisiuni Europene, compusa din delegatii fiecareia dintre ele, care va determina lucrarile care trebuiesc facute pentru a face sa dispara obstacolele dintre Galati si mare.

Aceasta Comisiune Europeana, care nu va putea fi dizolvata, decat prin consimtamantul comun, va asterne bazele unui regulament pentru navigatiunea maritima si fluviala, precum si proiectul instructiunilor ce vor trebui sa serveasca de calauza, si regula unei Comisiuni formata din delegatii a trei state tarmurene Austria, Rusia si Turcia”.

Intre timp, Rusia este obligata sa cedeze Moldovei trei judete nemaifiind riverana Dunarii, iar Austria nu mai avea aceleasi interese ca in urma cu doi ani, fapt care a impus ca la 30 martie 1856 la Conferinta de la Paris sa se reevalueze problema Dunarii. In capitolul 15 a acestei conferinte “se hotaraste sa se realizeze o Comisiune in care Franta, Austria, Marea Britanie, Prusia, Sardinia si Turcia vor fi fiecare reprezentate prin un

delegat, va fi insarcinata de a specifica si executa lucrarile necesare de la Isaccea in jos, de a curata de nisip si alte obstacole Gurile Dunarii, in partile marii invecinate lor, si de a pune aceasta parte a fluviului si zisele parti ale marii in cele mai bune conditiuni posibile pentru navigatiune”.

Initial Comisia Europeana trebuia sa-si termine lucrarile in doi ani si sa se dizolve, apoi se va infiinta o comisie tarmureana ca sa o inlocuiasca. Aceasta prevedere a fost de la inceput gresita, dupa doi ani dandu-si seama de amploarea lucrarilor, aceasta comisie a fost prelungita din an in an pana in 1871 cand in cadrul Conferintei de la Londra a fost prelungita pentru o perioada de 12 ani. In 1883 Conferinta Europeana se va intruni din nou si va preluni existenta Comisiei Europene pana in 1904.

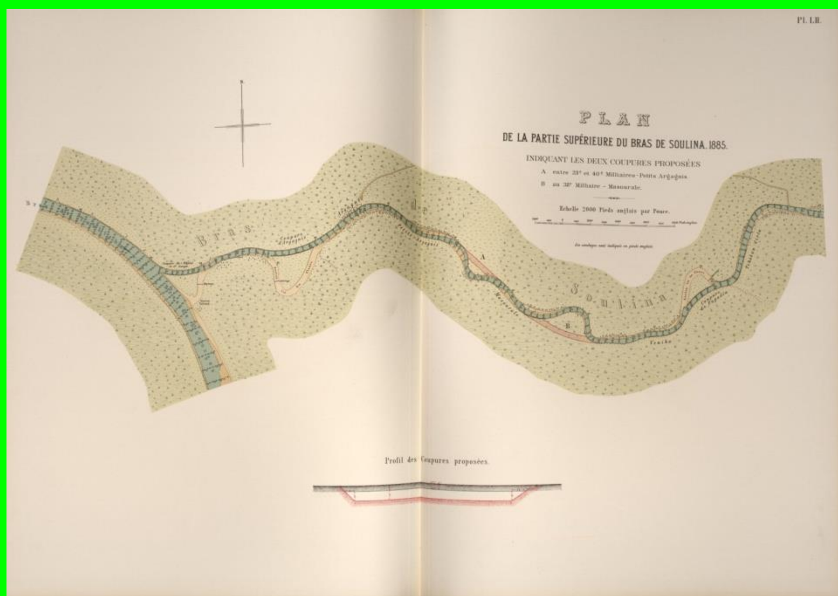
Prelungirea acestei Comisii s-a facut prin observarea lucrarilor la adancirea Dunarii pe canalul Sulina, care nu erau indeajuns de satisfacatoare pentru o navigatie normala. Astfel, se prezenta adancimea la bara Sulina in timpul Comisiei Europene:

AN	ADANCIME	AN	ADANCIME
1861	3.12	1882	3.96
1862	3.05	1883	4.34
1863	3.35	1884	4.27
1864	3.35	1885	4.72
1865	3.58	1886	4.72
1866	3.43	1887	4.8
1867	3.28	1888	5.1
1868	3.43	1889	5.26
1869	3.73	1890	5.03
1870	3.96	1891	5.18
1871	3.96	1892	5.1
1872	4.11	1893	5.26
1873	3.66	1894	5.26
1874	4.04	1895	5.1

1875	**4.04**	**1896**	**5.41**
1876	**3.27**	**1897**	**4.41**
1877	**RAZBOI**	**1898**	**5.33**
1878	**4.49**	**1899**	**5.41**
1879	**4.04**	**1900**	**5.41**
1880	**3.66**	**1901**	**5.48**
1881	**4.27**	**1902**	**5.64**

O data cu razboiul din 1877, Rusia ia sub stapanire Basarabia, iar Romania Dobrogea si Delta Dunarii. Astfel si Romania devine tara riverana si are un delegat in aceasta comisie.

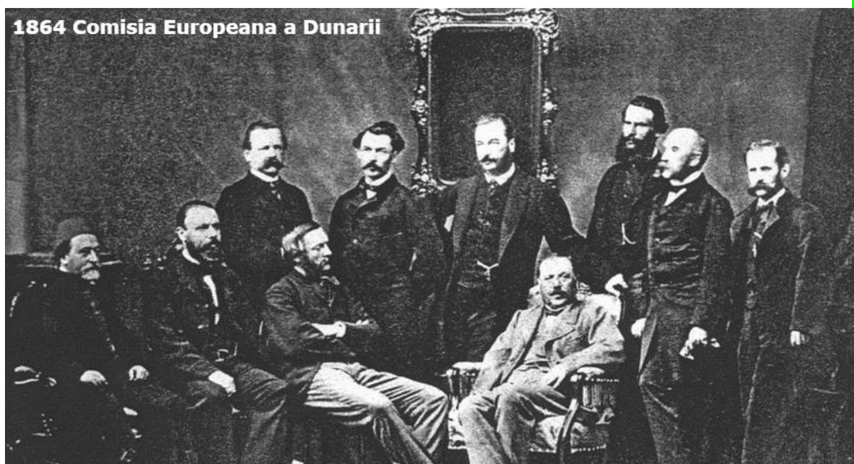
La 18 august 1938 a fost semnat *Aranjamentul de la Sinaia* în urma căruia majoritatea competentelor C.E.D. au fost preluate de către România**.**

Existenta statului roman modern isi datoreaza existenta si marelui inginer Sir Charles Augustus Hartley. Numit si “parintele

Dunarii", el a fost inginerul sef al Comisiei Europene a Dunarii care a regularizat canalul Sulina si a facut Dunarea navigabila la bara Sulina. Timp de 50 de ani el s-a preocupat la inceput, in calitate de inginer sef, apoi de consultant, de lucrarile deosebit de complexe pentru regularizarea Dunarii.

Importanta lucrarilor lui s-a vazut cel mai bine dupa finalizarea canalului si impactul pe care l-a avut transportul pe Dunare asupra foarte multor tari europene. Complexitatea lucrarilor efectuate la acea vreme si solutiile tehnice ingineresti revolutionare folosite nu au fost egalate nici pana in ziua de astazi la nici o lucrare efectuata pe Dunare. S-a retras din activitatea inginereasca la varsta de 82 de ani in 1907, si s-a stins din viata la 20 februarie 1915 in Londra, lasand in urma o spectaculoasa opera inginereasca. Mormantul lui se afla in cimitirul Bisericii Highgate, iar pe piatra funerara sta scris" *Sir Charles A. Hartley (1825-1915), Inginerul Şef care a muncit să facă ultima porţiune a Dunării navigabilă."*

Photograph by Vandyk, London.

SIR CHARLES AUGUSTUS HARTLEY

La 5 aprilie 1857 Comisia Europeana a Dunarii a cerut inginerului Hartley sa faca un studiu de fezabilitate asupra bratului Dunarii, care ar putea fi cel mai bine transformat in canal navigabil, precum si construirea unui port la gura lui de varsare.

Pentru a castiga timp Hartley a propus a se folosi hartile si

ridicarile topo ale capitanului Thomas Abel Brimage Spratt[51] pentru canalele Chilia si Sfantul Gheorghe, iar pentru Sulina chiar el sa faca aceste ridicari topo. Intre timp, pentru a favoriza totusi navigatia s-a inceput la bara Sulina dragarea cu ajutorul unei ancore, la insistenta consulului Cunningham. Aceasta metoda impreuna cu instalarea unui gard de uluce lejere de lemn pentru a ingusta albia a fost folosita de turci pentru a mentine o adancime acceptabila la bara Sulina. Hartley nu era de acord cu aceasta solutie deoarece furtunile dese de pe mare ar fi anulat rapid efectele ei. Consulul Cunningham, invidios ca nu obtinuse el functia de reprezentant britanic al C.E.D. raporta comisiei ca Hartley tergiverseaza lucrarile acordand prea mult timp masuratorilor si o atentie prea mare gurii Sulina. De asemenea, alti sase ingineri din partea celorlalte natiuni membre ale Comisiei veneau cu pareri critice asupra planurilor lui Hartley. Totusi el avea "deja argumente obţinute din realitatea de pe teren pentru a respinge aceste sugestii, cum ar fi descoperirea că există la gura Sulina un curent de fund care aduce înapoi materialul care ar fi fost îndepărtat cu mijloace mecanice de la bară."[52] Comisarul prusac a cerut in 1857, sa se inceapa lucrari provizorii la gura Sulina pana ce se va decide exact ce brat va fi amenajat. "In octombrie 1857 Hartley(la numai 32 de ani) s-a considerat în măsură să-şi prezinte raportul în faţa Comisiei. Raportul conţinea date detaliate despre situaţia actuală a curgerii Dunării la vărsare, curenţii de apă, vânturile dominante, vitezele de curgere şi de sedimentare a suspensiilor solide, modul de formare şi evoluţie

[51] Thomas Abel Brimage Spratt (1811–1888) a fost viceamiral in cadrul marinei regale engleze, hidrograf si geolog.

[52] Gheorghe Radu Stanculescu, Recenzie-Dintr-o biografie a inginerului englez Sir Charles Hartley" parintele Dunarii", Constanta, 2009, p.16

a barei de la gurile fluviului".53Acest raport cuprindea date despre bratele Sulina si Sfantul Gheorghe fara Chilia, pe care Hartley o exclusese din mai multe motive tehnice si financiare. Amenajarea lui, cu toate ca avea cel mai mare debit de apa, era greoaie si costisitoare datorita deltei secundare complexe.

"Au rămas celelalte două braţe, Sulina şi Sf. Gheorghe, pentru a fi alese pentru lucrări definitive de amenajare.

Argumentele pro şi contra pentru unul sau altul din cele două braţe analizate se contrabalansau puternic, asa ca o decizie simpla de alegere era grea. Braţul Sf.Gheorghe era atunci, în starea lui naturală, mai adânc şi mai larg, şi practic fără bancuri de fund pe parcursul său, cum era braţul Sulina. Acesta din urmă era deja de atunci mai scurt cu 12 mile (19 km.), dar şi braţul Sf. Gheorghe putea fi scurtat prin tăieri de canale cu cel puţin 17 mile (27 km.). Sulina avea avantajul unei ape ceva mai adânci la bară, cu cel puţin 4 picioare (1,2 metri) mai mult decât la Sf. Gheorghe.

În plus ieşirea în mare a braţului Sf. Gheorghe se făcea prin două guri, dificil de amenajat în limitele unui buget rezonabil, dar lărgimea totală a celor două guri, o dată amenajate, făcea intrarea navelor pe fluviu mult mai confortabilă, iar marea se adâncea mult mai rapid, dincolo de bara de la Sf. Gheorghe.

Sf. Gheorghe avea şi avantajul neexpunerii la influenţa aluvionară a gurii Chilia şi mai ales, o îndepărtare mai mare de noua graniţă cu Imperiul Rus.''[54]

Pe langa motivele aratate mai sus, alegerea bratului Sulina s-a facut si din alte considerente. Cei doi ani dati de C.E.D. erau total insuficenti pentru finalizarea unor astfel de lucrari complexe si s-a luat hotararea a se face lucrari provizorii pe un brat care a

---

[53] Ibibem. p.17

[54] Ibidem p.18

fost ulterior intretinut. Acest brat era Sulina, care a fost intretinut la un nivel acceptabil pentru navigatie de turci inca inainte de 1829. Financiar, ca durata de timp si ca experienta acumulata, acest brat a fost mai usor de facut navigabil si datorita lucrarilor executate aici de Imperiul Otoman care a avut interese economice importante pana in momentul pierderii deltei in favoarea rusilor, dupa Pacea de la Adrianopol. De asemenea, au fost si multe argumente contra alegerii bratului Sulina. Initial rusii au vrut regularizarea bratului Chilia deoarece era mai aproape de ei, dar celelalte state s-au opus tocmai din acest considerent, gandindu-se ca pe viitor rusii vor avea pretentii teritoriale(cum s-a si intamplat) in aceste zone.

Un alt argument contra era curentul slab de pe Sulina, care presupunea depunerea particulelor mai rapid si chiar daca lucrarile s-ar fi terminat, intretinerea lui ar fi fost foarte costisitoare. In timpul discutiilor s-a adus alt argument de catre turci in favoarea alegerii bratului Sulinei in detrimentul Chiliei, acela ca drumul pana la Constantinopole ar fi cu 38 de mile engleze[55] mai scurt.

De altfel, Rusia vazand ca bratul Chilia nu este agreat de nimeni pentru a fi propus, cere Comisiei sa-l scoata din influenta activitatii practice a Comisiei pentru a avea ei jurizdictie exclusiva. Acest lucru nu s-a intamplat deoarece si Romania putea sa invoce acelasi argument pentru bratul Sfantul Gheorghe.

Grabirea inceperilor lucrarilor s-au facut si sub presiunea initiativei private britanice, care demarasera construirea caii ferate Cernavoda-Constanta. Acest proiect era un concurent al regularizarii Dunarii, pentru avea acelasi scop, marirea exportului de grane din Tarile Romane. Ulterior s-a dovedit ca acest proiect

[55] Mila engleză (cunoscută și ca *London Mile*)-1524 m

nu a fost un concurent periculos, decat dupa construirea podului de la Cernavoda, circa 30 de ani mai tarziu. De precizat ca acum s-a pus in discutie construirea unui canal intre Dunare si Marea Neagra, canal care a fost construit mult mai tarziu in 1949 si inaugurat in anul 1984.

Dupa propunerea Comisiei de a se face lucrari provizorii la gura bratului Sulina, Hartley incepu lucrul foarte rapid, la 21 aprilie 1858. “Pentru rezolvarea situaţiei curente grave a navigaţiei comerciale, a cerut imediat, ca măsuri de primă urgenţă, două drage, una pentru bancul Argagni şi una pentru bara Sulina, şi a cerut ca îndepărtarea materialului dragat să se facă în barje speciale cu care să se ducă nisipul în largul mării”56. Aceasta rapiditate a fost foarte importanta in continuarea lucrarilor, deoarece la nici sase saptamani Stokes este anuntat, de la Londra, sa nu se inceapa nici un fel de lucrari. Dar Stokes a avut o foarte mare incredere in planurile prietenului sau Hartley si gestioneaza bine situatia, anuntand ca lucrarile au inceput de mult timp si nu pot fi sub nici o forma oprite. “Hartley avea ca sarcină, din partea Comisiei, să reducă costurile propunerii sale iniţiale de la Sulina de peste 6 ori, dar în acelaşi timp să execute lucrări care să reziste furtunilor din Marea Neagră cel puţin 5-6 ani şi, mai ales, să se obţină o adâncime suplimentară la bara Sulina de cel puţin cu încă 2 picioare (circa 0,6 m)”[57].

Propunerea lui Hartley de a se construi doua diguri paralele in mare(jetele) se lovea de o mare problema- lipsa finantarii. Proiectul initial propunea contruirea a doua diguri cu lungimea de 1777m(N) si 1314m(S) la o adancime de 5,5-6 m,

[56] Gheorghe Radu Stanculescu, Recenzie-Dintr-o biografie a inginerului englez Sir Charles Hartley”parintele Dunarii”, 2009, p.11
[57] Ibidem p.22

dar dupa reducerea fondurilor la 80000 de ducati, s-a ajuns la 896m(N) si 527m(S) la adancimea de 2,5-3,5 m.

Dandu-si seama ca banii erau insuficienti, Hartley a facut Comisiei o noua propunere de continuare a lucrarii in doua faze.

Prima faza s-ar fi incadrat in bugetul propus, dar lucrarile s-ar fi oprit chiar in coama barei, iar a doua faza ar fi insemnat o dublare a bugetului, dar si o marire a digului cu lungimea de 1135m(N) si 954m(S) la o adancime de 3.65-5.5m, care ar fi garantat si adancimea ceruta de comisie de 2 picioare (circa 0,6 m).

”Pentru usurarea navigatiei canalul a fost balizat(1860), iar insemnele pentru distanta au fost plantate din mila in mila(1 mila marina britanica=*1853,184* m)”[58].

[58] Gruia Ion, Activiatatea comisiei Europene a Dunarii intre 1856-1938- Lucrarea de gradul I,1989, p.31

MILA MARINA 43. SINGURA PASTRATA DE PE INTREG BRATUL DUNARII AFLAT IN CURTEA BISERICII DIN PARTIZANI

In iarna anului 1860-1861 Dunarea a inghetat si Hartley s-a dus la alta lucrare, aceea a canalului Suez. Revenit primavara isi reia masuratorile si observa ca Dunarea a spalat natural bara Sulina datorita jetelelor lui si adancimea canalului ajunsese la dublul celei cerute de Comisie. Meritele inginerului pentru realizarea tehnica de la canalul Sulina au fost imediat apreciate de C.E.D. care i-a marit salariul cu 30%. Convinsi fiind de faptul ca solutia tehnica a lui Hartley s-a dovedit a fi cea mai buna, C.E.D. a aprobat continuarea lucrarilor si consolidarea digurilor, operatiune care s-a terminat in anul 1871. Navigatia se putea efectua acum in cele mai bune conditii, dupa o munca titanica.

Dupa incheierea primei parti a lucrarilor de la Gurile Dunarii si anume, adancirea barei Sulina, a doua mare etapa a fost regularizarea bratului Sulina. Dupa plecarea lui Charles Hartley in 1871, lucrarile au fost predate pentru a fi executate urmatorului inginer al C.E.D. Charles Henry Leopold Kuhl(1844-1906).

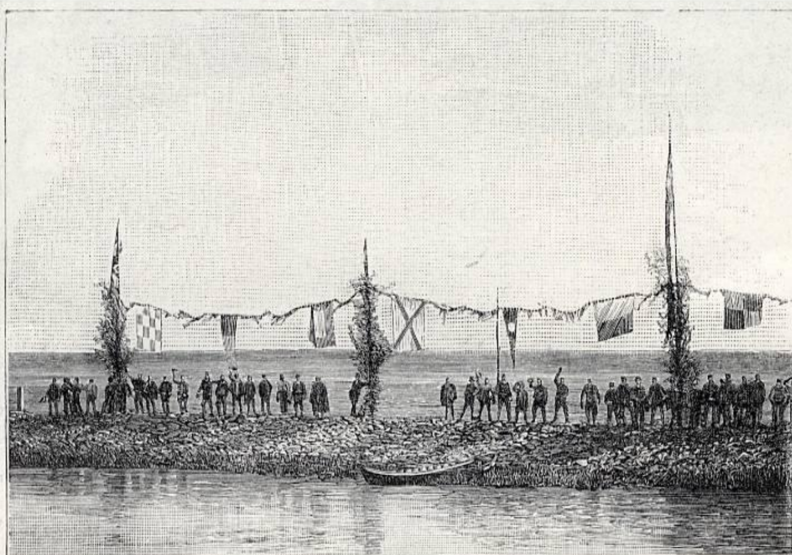
Toate cele zece taieturi majore ale bratului Sulina au fost facute de acest inginer, conform planurilor lui Hartley si sub atenta lui supraveghere in calitate de consultant al C.E.D. Cu toate ca nu mai lucra aici, Hartley isi petrecea doua luni pe an, primavara, in aceste locuri supervizand daca planurile lui sunt puse intocmai in practica.

Principalele lucrari de regularizare ale canalului Sulina au fost incepute in 1868 si au fost terminate in 1902. Prin aceste lucrari s-au suprimat 29 de coturi, iar lungimea bratului Sulina s-a scurtat cu 21.9 km. Totusi, inainte de aceste mari taieturi au mai avut loc regularizari ale canalului. Inainte de razboiul ruso-turc, terminat prin pacea de la Adrianopol, cand Delta apartinea imperiului otoman, canalul si gura Sulina erau intretinute de o draga turceasca. Dupa 1829 rusii nu au mai curatat deloc bratul lasandu-l sa se colmateze.

Ulterior, dupa infiinarea C.E.D. au inceput mici lucrari de intretinere. Inaintea de inceperea acestor lucrari de intretinere, “ghidurile de navigatie si hartile maritime ofereau informatii despre punctele unde traficul era obstructionat de bancuri de nisip.

Cele mai periculoase erau: cel dintre coturile trei si patru ale fluviului, in zona numita Lavos-Tavlesi, cel de la sud vest de varsarea in Dunare, a raului Papadia acolo unde se afla o intinsura de circa doua mile lungime; al doilea banc de nisip era la sud vest de al optulea cot, iesind pe malul stang la urcarea pe fluviu, la Ceatalul Sfantu Gheorghe care impartea fluvial in bratele Sulina si

Sf. Gheorghe. La punctul Argagni la cinci mile in aval de Ceatalul Sf. Gheorghe apa Dunarii avea uneori adancimi foarte mici de numai noua picioare."[59]

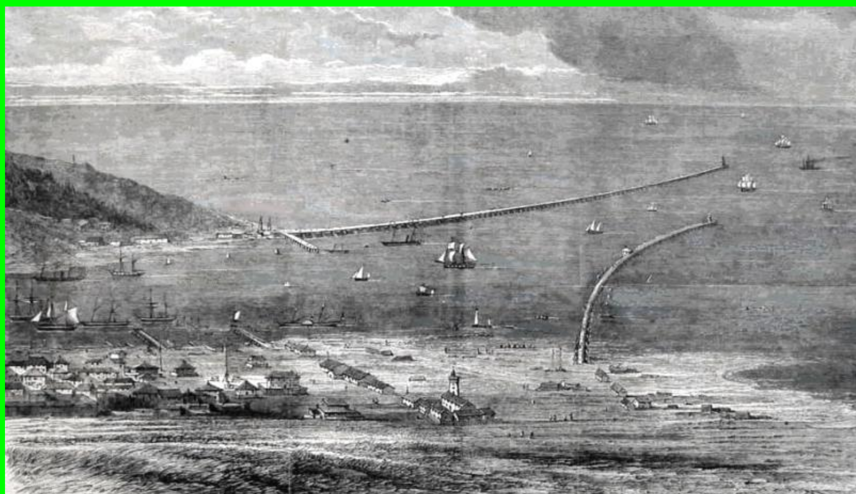

Lavoranti all'ingresso del nuovo canale.

IL NUOVO CANALE A SULINA.

Lucrarile de geniu executate in Delta Dunarii au facut sa fie nevoie de foarte multa forta de munca. De asemenea, CED platea foarte bine munca depusa ceea ce a facut ca in aceasta regiune sa vina foarte multi oameni, iar populatia Deltei sa se mareasca considerabil. Muncitorii erau remunerati foarte bine pentru acea perioada dar si pentru prezent. Lucratorii angajati erau in numar de peste 300 si apartineau a zece nationalitati. La

[59] Constantin Ardeleanu, Gurile Dunarii o problema europeana, 2012, Braila, p.128

inceput, Hartley era nemultumit de munca localnicilor despre care spuneau ca muncesc de doua ori mai putin decat un englez. Dar mai tarziu au fost adusi unguri si transilvaneni, care au venit aici pentru salariile mari. Grecii erau considerati cei mai buni sefi de echipa, iar turcii cei mai buni manipulatori de piatra. Salariile erau enorme pentru orice muncitor. Astfel, un lucrator necalificat primea echivalentul a 90 Euro/zi, iar un dulgher calificat 180 Euro/zi.[60]

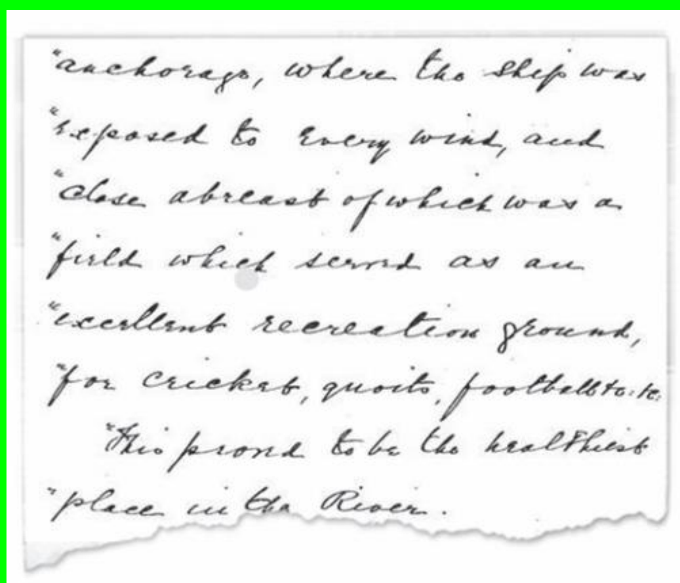

JERTELELE DUNARII LA VARSARE PUBLICATE IN ZIARUL THE ENGENEER IN 1907 LA LONDRA

O data cu venirea marinarilor englezi pentru a lucra pe dragi la decolmatarea canalului Sulina, gasim intr-un document de arhiva **prima atestare documentara a fotbalului in Romania** care s-a jucat pentru prima oara aici in Delta Dunarii.

[60] Calcul facut prin utilizarea „average earnings index"(A.E.I.)

Acest document este un raport al comandantului navei militare H.M.S. “Cockatrice”, locotenentul de marina Gillson adresat amiralului si comandantului Flotei Mediteraneene din cadru Royal Navy, Lord Paget. In raportul din 26 ianuarie 1866 Locotenentul Gillson a dezvaluit ca a ordonat sa fie “schimbat locul de ancorare obisnuit al vasului intr-alt loc, unde acesta era de acum expus brizelor si langa care se afla un camp care servea drept un excelent teren de recreere pentru: cricket, quoits[61] si fotbal”. Locul in care s-a jucat prima oara fotbal conform acestei atestari documentare se **afla in zona Ceatal Sf Gheorghe, pe teritoriul satului Partizani.**

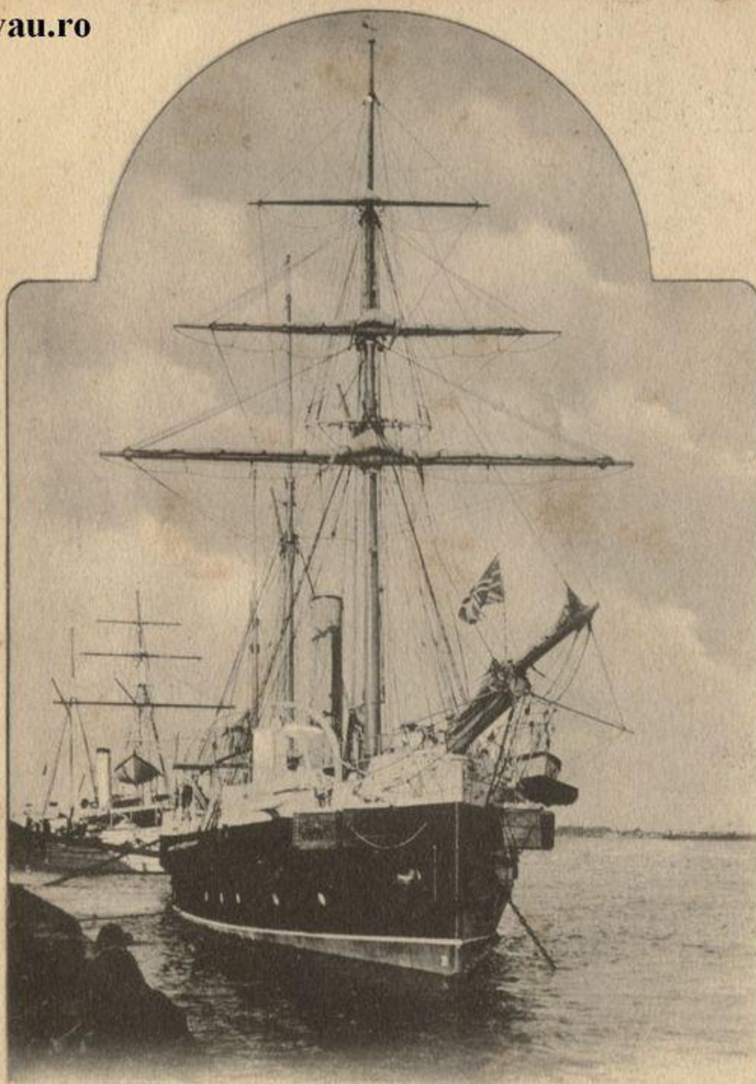

"anchorage, where the Ship was
"exposed to every wind, and
"close abreast of which was a
"field which served as an
"excellent recreation ground,
"for cricket, quoits, football &c. &c.
"This proved to be the healthiest
"place in the River.

FACSIMIL PRIMA ATESTARE A FOTBALULUI IN ROMANIA

Arhivele Naționale Britanice, Fond ADM 53/9761

Ship’s log “Cockatrice” - 11 febr. 1866 – 8 oct. 1867

[61] Quoits- joc traditional englezesc care consta in aruncarea unor cercuri metalice intr-un patrat cu noroi cat mai aproape de un punct.

Galatz (Roumanie)
H. M. S. „Cockatrice"

Moulins.
Sincères amitiés.
Gilberte

Editeur: H. Wichmann, Galatz déposé. 10444

IX. RAZBOIUL DE INDEPENDENTA 1877

Conflictele izbucnite la inceputul anului 1877 la granita dintre rusi si turci, romani si turci, erau premergatoare unui razboi iminent. Turcia avea a 3-a flota a lumii, iar luptele date de la distanta intre navele turcesti si bateriile romanesti si rusesti erau tot mai frecvente la Braila, Isaccea, Galati si Reni. Pentru a-si intari pozitiile din Harsova, Macin si Isaccea, turcii sunt nevoiti sa disloce trupele din Tulcea, iar aici apeleaza la serviciile cerchezilor care le erau supusi. Acestia incepusera sa comita multe talharii si omoruri asupra populatiei crestine, acest fenomen continuand chiar si dupa eliberarea Dobrogei, in timpul administratiei militare ruse provizorii. Acest lucru a starnit revolta populatiei crestine impotriva abuzurilor turcilor si cerchezilor.

"Un episod dramatic s-a petrecut la Tulcea in martie 1877. Considerand ca orasul este un cuib de razvratiti, viceguvernatorul Said Pasa s-a hotarat sa-l distruga. A obtinut aprobarea Constantinopolului si, dupa ce au sosit in port nave echipate cu piese de artilerie, i-a chemat la Konak pe fruntasii comunitatii locale si le-a pus in vedere ca populatia romaneasca sa paraseasca orasul in 48 de ore. Salvarea a venit din partea Consulilor straini si a Patriarhului din Constantinopol, care au intervenit pe langa sultan. Said Pasa a fost inlocuit printr-un ordin telegrafic, cu Fahri Bei, pe motiv ca furnizase stiri inexacte despre starile de lucruri din Dobrogea."[62]

Libertatea navigabilitatii pe Dunare, garantata prin Tratatul de la Paris, a fost imediat suspendata. Rusii ataca partea de N a Dobrogei, cuceresc Macinul in timp ce fortele otomane se

---

[62] Iosif Colcer, Unirea Dobrogei cu Romania, Editura Harvia, Tulcea, 2003, p.6

repliaza la Babadag si Tulcea, care la scurt timp sunt si ele eliberate. Pentru a preveni bombardarea porturilor de catre flota turceasca se instaleaza baterii de tunuri pe Dealul Hora din Tulcea, iar pe bratele Sulina si Sfantul Gheorghe sunt scufundate cateva corabii cu piatra scoasa din zidurile gradinii publice din Tulcea. Pe canalul Sulina patru ambarcatiuni cu roca au fost scufundate in dreptul satului Partizani, aproape de Ceatalul Sfantul Gheorghe. Tot in anul 1877 comandantul rus Papudopulo lasa la Sulina si Ceatal Sfantul Gheorghe o parte din detasamentele sale de flotila pentru a intari paza pe Dunare.

In Delta Dunarii ultimele trupe turcesti au ramas la Sulina pana la 28 februarie 1878, cand au plecat si a ramas sub administratia militara rusa.

Dupa infrangerea Turciei, in urma tratatului de pace de la San Stefano si congresului de la Berlin din anul 1878, Romaniei i-au revenit ”insulele formand Delta Dunarii, sangiacul[63] Tulcii cuprinzand districtele Kilia, Sulina, Mahmudia, Isaccea, Tulcea, Macin, Babadag, Harsova, Kiustenge si Medgidia si Insula Serpilor”.

In anul 1876 Elisee Reclus, in harta etnografica a Dobrogei, care insoteste tratatul sau de geografie, arata ca dinspre Cernavoda pana la Marea Neagra, populatia malului drept al Dunarii, inclusiv Delta Dunarii, era in majoritate formata din romani.

Rusia nu s-a aratat interesata de Delta Dunarii, dar a dorit in schimbul cedarii acestui teritoriu cele trei judete care formau Basarabia marginite la sud de talvegul bratului Chilia si gura bratului Stari-Stambul.

---

[63] Diviziune teritorială în vechiul imperiu otoman, sub împărțire a unui pașalâc.

“Romania a protestat impotriva modului de a proceda al Rusiei si in special impotriva retrocedarii celor trei judete basarabene. Guvernul roman a atras atentia guvernului rus ca, parlamentul si tara s-au pronuntat impotriva acestei tranzactii considerata ca dezastruoasa din toate punctele de vedere pentru statul nostru. Cea mai principala din reclamatiile noastre impotriva portii, a fost, fara contrazicere, revendicarea gurilor Dunarii, care, dupa ce ne-a apartinut vreme de doua secole, au fost ilegal alienate de Turcia prin tratatele de la Bucuresti si de la Adrianopol si care, dupa ce ne-au fost din nou restituite prin pacea de la 1856, ne-au fost iarasi smulse prin Protocolul din 6 ianuarie 1857’’.[64]

“Spre cinstea lor I.C.Bratianu, Mihail Kogalniceanu, printul Carol au ramas fermi pe pozitia respingerii targului propus de diplomatia rusa: Dobrogea pentru sudul Basarabiei<Nu se tocmesc suflete de romani nici pe bani, nici pe teritorii> a fost deviza lor. Intr-adevar, despre ce fel de schimb putea fi vorba ca atat Basarabia cat si Dobrogea apartineau de drept spatiului romanesc, prin istorie, preponderenta numerica a populatiei si prin comuniune de viata spirituala.”[65]

La Congresul de la Berlin, Romania a fost reprezentata de Ion C. Bratianu si Mihail Kogalniceanu. Ei au cerut, printre altele, ca nici o particica din teritoriu sa nu se dezlipeasca de statul roman, Principatul Romaniei, in puterea drepturilor sale seculare, sa ia din nou in stapanire insulele si Gurile Dunarii, impreuna cu

---

[64] Romulus Seisanu, Dobrogea- Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p. 181

[65] Iosif Colcer, Unirea Dobrogei cu Romania, Editura Harvia, Tulcea, 2003, p.12

Insula Serpilor, iar independenta tarii sa fie recunoscuta de Marile Puteri.

Tratatul de la Berlin

Despagubirile de razboi datorate de Imperiul Otoman Rusiei erau constituite din 900 de milioane de ruble cheltuieli de razboi(intretinerea armatei, inlocuirea materialului, comenzi de razboi); 400 de milioane de ruble daune provocate litoralului meridional, comertului exterior si drumului de fier; 100 de milioane de ruble daune provocate de turci in Caucaz; 10 milioane de ruble daune provocate supusilor si institutiilor ruse din Turcia- in total un milliard 410 miliarde de ruble. Intrucat statul turc nu avea posibilitatea sa onoreze aceasta suma, el urma sa cedeze Rusiei unele teritorii in zona caucaziana si transcaucazian precum si in sudul Dunarii: Sangiacul Tulcea, adica districtele Chilia, Sulina, Mahmudia, Isaccea, Tulcea, Macin, Babadag, Harsova,Constanta si Medgidia impreuna cu insulele din Delta si

insula Serpilor, cu mentiunea referitoare la aceste cesiuni ca: Rusia isi rezerva facultatea de a le schimba cu partea Basarabiei detasata la 1856 si marginita la sud cu talvecul bratului Kilia si cu gura Stari Stambul."[66]

De asemenea, Rusia a revendicat judetele Cahul, Bolgrad si Ismail[67] din cadrul Romaniei, iar Delta Dunarii si Dobrogea, cedate Rusiei de la turci ii reveneau Romaniei drept compensatie.

In ciuda contributiei remarcabile a armatei romane la victoria impotriva Turciei, contributie recunoscuta de toate Marile Puteri, pozitia Romaniei in cadrul Tratatului de pace de la San Stefano nu a fost luata in seama, iar delegatul roman, colonelul Arion, nu a fost admis la tratative. Maniera abuziva a Rusiei de a-si impune conditiile incalcand integritatea teritoriala a Romaniei a adus relatiile diplomatice in pragul rupturii. Rusii au replicat ca granita fusese indreptata impotriva Turciei, iar judetele sudice ale Basarabiei au fost cedate Moldovei si nu Romaniei in 1856.

Cererile noastre nu au fost luate in considerare de Marile Puteri, singura concesie acordata Romaniei a fost adaugarea la teritoriul Dobrogei a districtului Mangalia si a Insulei Serpilor. Romania a fost constransa sa ia o decizie foarte dureroasa impusa de Marile Puteri: ,,recunoasterea independentei Romaniei cu conditia ca Romania sa accepte in schimbul Basarabiei, Dobrogea''.

---

[66] Constantin Bacalbasa, Bucurestii de altadata 1878-1884, Vol.III, Editura Humanitas,Bucuresti, 2014, p.111

[67] Cele trei judete formau regiunea istorica Basarabia. Mai tarziu denimirea Basarabia s-a extins la intreaga Moldova ocupata de rusi.

La aflarea pierderii Basarabiei Mihail Kogalniceanu protesta vehement: ”In acea zi ne-am varsat sangele, ne-am vlaguit tara, nu pentru a castiga, nu pentru a pastra macar ci pentru a pierde. Ar fi fost mai bine sa-i fi lasat pe turci sa ia victoria, fiindca in mod sigur in felul acesta nu ne-ar fi luat mult din Basarabia. Ne pot lua Basarabia, dar in fata popoarelor din Orient, rusii si-au pierdut prestigiul. Grecii si sarbii vor invata de la noi cat costa sa le fii aliat si sa-ti versi sangele pentru Sfanta Rusie. Nu va vorbesc acum ca ministru, fiindca trebuie sa astept sosirea generalului Ignatiev. Pentru moment va vorbeste romanul, descendent al boierilor moldoveni care au protestat si sub jugul turcesc de luarea Bucovinei si de luarea Basarabiei. Deie Domnul, sa ma insel, dar vor veni multe furturi pentru acest petic de pamant care se numeste Basarabia Romaneasca.”

“România a protestat împotriva prevederilor din tratat care-i afectau interesele naționale. La aceste proteste, Gorgeakov a amenințat cu ocuparea țării și dezarmarea armatei române. Mai multe unități rusești au fost aduse din sudul Dunării și li s-au dat ordine preliminare secrete pentru a ocupa diferite poziții strategice și chiar capitala României și a institui starea de asediu. Se prevăzuse numirea unui guvernator militar al orașului și se redactase o proclamație către bucureșteni în care se justifica „necesitatea apărării capitalei” prin ”complicațiile politice” survenite în ultimul timp. În situația dată, România și-a luat măsuri de apărare, concentrându-și armata într-o zonă strategică, de rezistență națională, în Oltenia și nord-vestul Munteniei pe linia: Târgoviște-Pitești-Slatina-Craiova pentru a respinge eventuala înaintare a trupelor țariste. Unii deputați chiar au cerut retragerea domnitorului și guvernului la Craiova. Rezistența României și protestul unor mari puteri au împiedicat Rusia să-și pună planul în aplicare”[68]

Aceasta rapire teritoriala ii asigura Rusiei acces la gurile Dunarii, un punct strategic militaro-economic. Accesul facil in acest punct avea ca scop asigurarea unui avantaj in eventualitatea unui alt razboi in care Rusia putea dobandi si alte teritorii.

Dupa razboiul de independenta, Romania si-a dat seama ca nu poate avea incredere in Rusia si a cautat o apropiere de Germania. Faptul ca a pierdut teritorii in favoarea Rusiei, neintelegerile din trecut si experienta dureroasa avuta cu Rusia de-a lungul timpului i-au facut sa inceapa contacte pe mai multe domenii cu Germania: comerciale, economice si politice. Aceasta frica de rusi, care incepuse sa fie interesati de Gurile Dunarii, i-a

[68] www.istorie-pe-scurt.ro

facut pe prim-ministrul Ion Bratianu si Regele Carol I sa semneze la 30 octombrie 1883 un tratat secret cu puterile centrale, grupate in Tripla Alianta (Germania, Austro-Ungaria si Italia). Acest tratat a fost reinnoit de 3 ori, la 1892, 1902 si 1913. Existenta tratatului nu a fost cunoscuta decat de rege si trei prim-ministri si nu a fost adusa in dezbaterea parlamentului pentru a fi ratificat din cauza ca era nepopular, totusi aceasta alianta secreta a adus unele beneficii Romaniei, prin deschidere diplomatica, tratate comerciale si economice.

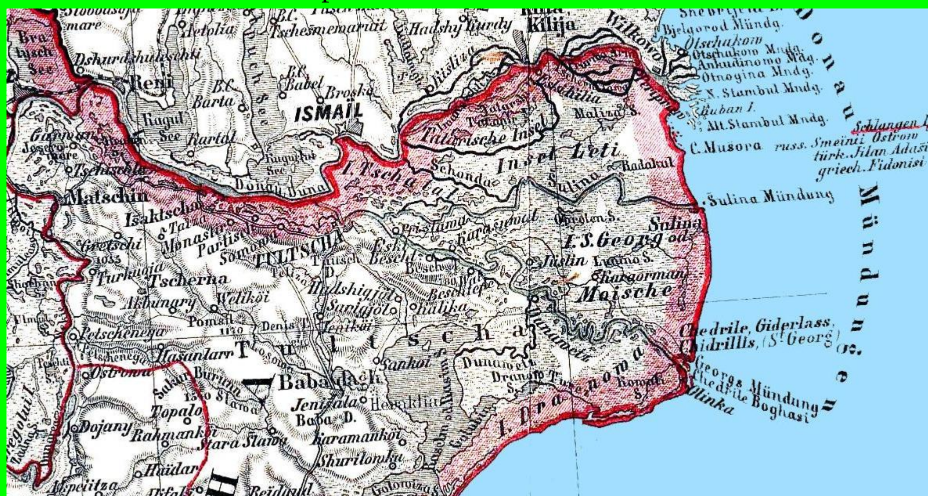
Razboiul din 1877-1878 a adus printre altele si independenta Bulgariei de sub turci, dupa o dominatie de cinci secole. Dar ei au considerat ca Tratatul de la Berlin i-a nemultumit, ei dorind teritoriul propus in Protocolul nr.1 al Conferintei ambasadorilor din 23 decembrie 1876, care includea tot Sangiacul Tulcei, adica toata Dobrogea pana la Gurile Dunarii.

Aceasta conferinta a ambasadorilor, la propunerea Rusiei dorea ca Bulgaria sa devina stat autonom cu doua provincii: una occidentala cu capitala la Sofia si alta orientala (care cuprindea Constanta si Tulcea) cu capitala la Tarnovo. Impotriva acestei propuneri a fost Turcia, iar propunerea a cazut. Timp de 30 de ani Bulgaria a facut propaganda agresiva in scoli, biserici, institutii, asociatii culturale etc, pentru a tine treaza ideea de unire a Dobrogei cu Bulgaria. Acest moment a venit in preajma primului razboi mondial, cand au si reusit pentru o scurta perioada de timp.

Dobrogea era infatisata lumii intregi de catre propaganda mincinoasa, nu numai ca parte a Bulgariei ci si leaganul natiunii bulgare. Pentru ei nu a contat ca timp de patru secole si jumate au fost sub ocupatie otomana, iar in 1878 sunt dezrobiti de romani si rusi. Istoria fabricata a asezarii bulgarilor in Dobrogea nu mentioneaza ca la momentul venirii lor aici au gasit o populatie

romaneasca aflata intr-un proces foarte avansat de romanizare si ca drepturile romanilor in Dobrogea sunt cu cel putin 700 de ani mai vechi decat ale bulgarilor.

Cat timp au fost sub turci, bulgarii si-au gasit sprijn si refugiu in Tarile Romane. Dupa aparitia statului Bulgariei, la un moment dat, chiar s-a vehiculat intens ideea unirii Romaniei si Bulgariei sub sceptrul regelui Carol I, dupa detronarea tarului Alexandru de Battemberg (1879-1886). Aceasta unire ar fi fost mai mult militara, dar impotriva ei a fost categorica Rusia care a amenintat chiar cu o ocupatie daca o asemenea unire ar fi avut loc.

Tot in urma acestei paci drepturile Comisie Europene a Dunarii raman intacte. Acest lucru s-a intamplat datorita presiunii si influentei pe care o avea Anglia. Interesele Angliei la Gurile Dunarii coincideau cu cele ale rusilor care si-ar fi dorit acest punct strategic pe care il urmarea de mult timp, dar nedorind un nou conflict cu Anglia le-a cedat Romaniei. Delta Dunarii asadar am castigat-o datorita Angliei si nu binevointei rusilor care ne-au ocupat fara nici un drept de-a lungul istoriei vaste teritorii din tara. Marele nostru poet national Mihai Eminescu, la 19 august

1878, aduce in ziarul Timpul argumente pentru necesitatea alipirii Dobrogei pe care o vedea mai importanta ca sudul Basarabiei in contextul in care Romania ar fi avut de ales: ”Basarabia ni se daduse pentru a ne indica rolul nostru la gurile Dunarii si tinerea acelei fasii de pamant era pentru noi o misiune europeana. Aceeasi Europa care ne-a redat-o a gasit de cuviinta sa ne-o reia si ne-a oferit Dobrogea, reinoind un mandat dat pe tacute prin Tratatul de la Paris, mandatul adica de a pazi libertatea de a pazi celei mai importante artere a negotului rasaritean. Meniti a fi proprietarii unui bun asupra careia toate marile puteri vor sa aiba servitutea liberei intrebuintari, slabiciunea noastra e o garantie, pe cand o putere mare in locul nostru, legata chiar prin tratate juruite, ar sti cu vremea sa dispuna in mod discretionar de un bun atat de pretios pentru toti, sau cel putin ar tine legati pe multi si i-ar paraliza in actiunea lor politica prin gingasia unei libertati de navigatie garantata numai prin siruri negre de hartie alba. Deosebirea intre noi si dispuitorii Europei e ca ei ne iau o provincie si ne dau alta, privind lucru in sine ca fiind foarte indiferent, pe cand noi simtim cu voiciune ca ni se rupe o bucata din partea noastra straveche, lucru ce nu se poate compensa nici prin bani, nici prin drepturi noua, nici prin cesiuni de teritoriu”.

“La 1874 o societate Germana a solicitat de la Guvernul Otoman dreptul de a stabili in Delta o colonie de nemti de mai mult de zece mii familii, obligandu-se aceasta societate a face cu spesele sale basinurile si canalele trebuincioase pentru a transforma suprafata Deltei intr-o gradina potagere imensa. Insa din motive politice, Sublima Poarta a refuzat aceste avantaje si Delta a ramasa pana astazi ce a fost si ce este.”[69]

---

[69] I.A.Nazarettean, Notite istorice si geografice asupra provinciei Dobrogea,

X. UNIREA DOBROGEI

Unirea Dobrogei cu Romania nu a fost sarbatorita intr-o bucurie deplina. Alipirea Dobrogei a insemnat pierderea Basarabiei. La 27 septembrie 1878 senatul roman voteaza o motiune in care se stipuleaza ca:"comisia aleasa de Senat a studiat corespondenta diplomatica a guvernului in privinta tratatului de la Berlin si a vazut cu adanca mahnire ca puterile europene prin vointa lor unanima si in interesul pacii generale, au impus Romaniei sacrificii dureroase. Comisia propune sa se imputerniceasca guvernul de a se supune dispozitiilor tratatului de la Berlin si in acelasi timp sa puna stapanire aspra Dobrogei si a Deltei Dunarii si pana la convocarea unei constituante, sa administreze acest teritoriu dupa regulamentele in vigoare."

"Cand dupa multe deliberari reprezentantii Puterilor Europene semneaza la 1/13 iulie 1878 Tratatul definitiv de la Berlin, care modifica pe cel preliminar de la San Stefano, precum si cel de la Paris din 30 martie 1856, ei prevad in articolele 22 si 43 pana la 56 dispozitiile relative la Romania si din 5 puncte cerute, ne atribuie Delta Dunarii si Insula Serpilor, ne impun retrocedarea districtelor din Basarabia, ne dau Dobrogea cu o linie de granite (mai pe urma defavorabil fixate) de la rasarit de Silistra pana la sud de Mangalia spre nou creatul Principat al Bulgariei, nu admit vreo alta despagubire pentru cheltuielile noastre de razboi, ne obliga sa suferim trecerea trupelor rusesti, pe timp de un an, pana cand acestea vor avea sa evacueze Bulgaria; iar recunoasterea independentei Statului nostru, pentru care ni se admite acum in sfarsit numele de Romania, o spun-pe langa conditia retrocedarii Basarabiei- si la conditia modificarii

---

Tipografia Romana, Tulcea, p.16.

articolului 7 din Constitutia noastra in sensul tolerantei religioase la exercitarea drepturilor politice."[70]

"Majoritatea liberala a parlamentului Roman sprijinit de grupul D.Ghica-V.Boerescu a impus in Senat la 28 septembrie/10 octombrie 1878, o motiune aprobata cu 48 de voturi si 8 contra, in care autoriza guvernul sa ia in posesiune Dobrogea si Delta Dunarii, urmand ca Adunarea Constituanta sa discute problema revizuirii Constitutiei, ceruta prin art.44 al Tratatului de la Berlin. O motiune asemanatoare a fost adoptata de Camera cu 83 de voturi pentru si 27 contra. Camera Deputatilor a luat cunostinta de dispozitiile Tratatului de la Berlin in privinta Romaniei. Silita de hotararile puterilor mari si spre a nu fi o piedica la intarirea pacii Camera imputerniceste pe Guvern a se supune vointei intregii Europe, retragand autoritatile civile si militare din Basarabia si luand in stapanire Dobrogea, Delta Dunarii si Insula Serpilor."[71]

La 12 noiembrie se stabilesc demersuri intre Ministrul Afacerilor Straine, Mihail Kogalniceanu si oficialitatile ruse conduse de Belozeskowitz pentru preluarea Dobrogei.

In seara zilei de 13 noiembrie, domnitorul Carol I a plecat de la Bucuresti cu un tren special catre Braila. Ajuns la 9 dimineata in Braila, i-a fost facuta o deosebita primire din partea locuitorilor, iar regele Carol a facut doua proclamatii, una catre locuitorii Dobrogei si una catre armata romana. Proclamatia catre locuitorii Dobrogei a incercat sa linisteasca nationalitatile conlocuitoare, regele fagaduind drepturi egale pentru absolut toti locuitorii Dobrogei:,,*marile puteri europene prin Tratatul de la*

[70] Titu Maiorescu, Istoria politica a Romania sub domnia lui Carol I, Editura Humanitas, Bucuresti, 1994, p.111
[71] Constantin Bacalbasa, Bucurestii de altadata 1878-1884, Vol.III, Editura Humanitas, Bucuresti, 2014

Berlin a unit tara voastra cu Romania. Noi nu intram in hotarele voastre trase de Europa, ca cuceritori; dar o stiti si voi, mult sange romanesc s-a varsat pentru desrobirea popoarelor din dreapta Dunarii. Locuitorilor de orice nationlitate si religiune! Dobrogea, vechea posesiune a lui Mircea cel Batran si a lui Stefan cel Mare, de astazi face parte din Romania...cele mai sfinte si mai scumpe bunuri ale omenirii, viata, onoarea si proprietatea sunt puse sub scutul unei Constitutiuni pe care ne-o ravnesc multe natiuni straine. Religiunea voastra, familia voastra, pragul casei voastre vor fi aparate de legile noastre si nimeni nu le va putea lovi fara a-si primi legiuita pedeapsa. Dreptatea Romaniei nu cunoaste deosebire de neam si de religiune. Credinta voastra, familia voastra vor fi aparate deopotriva ca si ale crestinilor… si crestini si musulmani, primiti dar cu incredere autoritatile romane, ele vin cu o anume insarcinare de a vindeca ranile razbelului, de a apara persoana, averea si interesele voastre legiuite, in sfarsit de a dezvolta buna stare morala si materiala. Armata romana care intra in Dobrogea, nu are alta chemare decat de a mentine ordinea, si, model de disciplina, de a ocroti pacinica voastra vietuire. Salutati dar cu iubire drapelul roman, care va fi pentru voi drapelul libertatii, drapelul dreptatii si al pacii.''

Aceasta proclamatie catre dobrogeni au fost tiparita in mai multe limbi (romana, bulgara, turca si greaca) si impartita locuitorilor din intreaga Dobroge.

La Braila,langa Dunare, episcopul Melchisedec, oficiaza un TE-DEUM, se ridica un arc de triumf, iar regele face o proclamatie catre armata romana reprezentata de regimentele 4, 5 si 7 de infanterie, un regiment de artilerie si regimental 2 Rosiori, sub comanda generalului Anghelescu: *,,Soldati! Puterile mari*

europene, prin Tratatul de la Berlin au unit cu Romania, Dobrogea, posesiunea parintilor nostri de mai inainte. Azi veti pune piciorul pe acest pamant, care devine tara romaneasca! Voi nu intrati in Dobrogea, ca cuceritori ci, intrati ca amici, ca frati, ai unor locuitori, care astazi sunt concetatenii vostri. In aceasta noua Romanie veti gasi o populatiune, care in cea mai mare parte este romaneasca. Insa veti gasi si locuitori de alt neam si de alte credinte. Toti acestia, care devin membri ai statului roman au aceleasi drepturi la protectiunea si iubirea voastra. Intre ei veti gasi si populatiuni musulmane ale caror obiceiuri se deosebesc de ale noastre. Va recomand cu deosebire ca sa respectati credinta lor. Fiti in mijlocul noilor vostri concetateni, ceea ce ati fost, atat in timp de pace, cat si pe campul de onoare: model de bravura si de disciplina, aparatori ai drepturilor Romaniei si ante-luptatori ai egalitatii si ai civilizatiei Europei; astfel va cunoaste intreaga Europa si cu mandrie confirmam aceasta.''

La ora 1 regele a trecut Dunarea in Dobrogea, la Ghecet (actual Smardan), dar nu a stat mult aici, fiind nevoit sa revina la Bucuresti in decursul serii. Armata romana a continuat drumul spre Tulcea, fiind primita cu entuziasm de catre locuitorii localitatilor prin care au trecut.

Prezenta regelui Carol I la Smardan a avut un caracter simbolic, deoarece in judetul Tulcea se aflau, inca, corpuri ale armatei rusesti. Inca de dimineata, drapelul Romaniei era arborat pe malul drept al Dunarii, iar o statie de telegraf a fost adusa special pentru acest moment solemn, pentru a trimite informatiile cat mai rapid presei centrale de la Bucuresti. De asemenea, pe malul drept al Dunarii o delegatie de natii conlocuitoare ale judetului Tulcea, formata din turci si bulgari, astepta momentul trecerii Dunarii de catre armatele romane. Cu toate ca in judetul Tulcea si Delta Dunarii existau si multi locuitori de etnie rusa acestia nu au participat la aceasta ceremonie, semn ca si-ar fi dorit mai mult ca acest teritoriu sa fie sub administrare ruseasca.

Festivitati prilejuite de aniversarea alipirii Dobrogei la tara mama au avut loc si la Tulcea, in data de 18 noiembrie 1878. Aici s-au ridicat trei arcuri de triumf in cinstea armatei romane, care a sosit in port cu 14 nave. Cele trei arcuri de triumf au fost ridicate de comunitatea greaca, evreiasca si bulgara. Chiar daca navele

armatei romane au venit in Tulcea, trupe ruse au continuat sa stationeze aici, pana la 22 aprilie 1879.

Trupele romane sosite in Tulcea au fost primite de elita comunitatii romanesti, printre care se numarau Costache Boamba, Nedelcea Gasca, Petre Uzum Toma, Mihalache Sotirescu, Mihalache Petrescu, Vasile Soschirescu si altii. La 22 aprilie 1879, fostul guvernator rus al Tulcii, Belozeskowitz, retrage toata flota rusa din portul Tulcea. Cat timp in Tulcea a fost administratia militara rusa nu a fost mentinuta o stare de ordine.

Pregatirile pentru primirea administratiei romanesti au fost facute pe ascuns deoarece guvernatorul rus nu dorea sa reiasa rolul eliberator al armatei romane, iar materialele necesare acestui eveniment au fost confiscate.

Presa vremii relata cu amanunte aceasta festivitate de primire din orasul Tulcea: „ *După atâta aşteptare, în fine, astăzi s-a făcut primirea solemnă a Comisiei române pentru primirea Dobrogei. Pe la ora 11 de dimineaţă, se dădu ordine pentru îmbrăcarea arcurilor de triumf şi aşezarea transparentelor; lumea începu a se mişca în toate direcţiile şi încă pe la 12 ore o mulţime mare umplea ograda Agenţiei austriece şi cafenelele portului; comisia era aşteptată pentru ora trei după amiază. Pe la ora 2 şi jumătate, sosi la debarcader agentul nostru (agentul consular roman Constantin Stoianovici, n.n.), în trăsura beiului Dumitrachi, dimpreună cu mai mulţi notabili români din Tulcea. Pe la ora 3 fără un sfert, se zări vaporul* român *"România" cu hornul lui cel alb ca zăpada, şi lumea începu a se îndesa în port. Peste câteva minute, sosiră toţi consulii şi vice-consulii puterilor străine şi toate flamurele consulatelor se ridicară de-a lungul portului; la debarcader se înfipseră două steaguri române. Sosiră imediat apoi guvernatorul rus al*

provinciei, împreună cu Prea Sfinţia Sa Mitropolitul bulgar, asemenea Prea Sfinţiile lor Vlădicii greci şi primarul oraşului. Pe la ora 3, vaporul român zvârli funiile la debarcader, şi guvernatorul*, împreună cu toţi cei de mai sus, făcu onorurile* primirei comisiei române. *Distinsul nostru bărbat Nicolae Catargi, preşedintele comisiei, salută cu distincţie pe toţi cei de faţă la debarcader, sărută crucea din mâna Prea Sfinţilor Vlădici, şi, luat de guvernator în trăsură, plecă la conac (sediul guvernatorului provinciei, generalul rus Belațercovici, apoi sediul prefecturii, actualmente Muzeul de Artă, n.n.). Fiecare comisar român fu luat prin trăsuri particulare, de personajele distinse* aflate la debarcader *şi conduşi cu toţii la conac. Mulţimea se luă în fugă după trăsuri; copii, femei, bărbaţi, cu toţii deteră buzna, şi toate dughenile şi toate casele pe drumul pe unde trecea comisia erau ticsite de lume şi de popor voios.* Ajungând la conac, *comisia română fu introdusă de guvernator în salonul cel mare, şi aici distinsul d. Catargi recomandă guvernatorului pe ceilalţi membri ai comisiei. Pe colonelul Pilat din partea ministerului de război, pe d. Vera din partea finanţelor, pe d. Liciu din partea justiţiei, pe d. Perisceanu din partea ministerului de interne. După câteva momente, guvernatorul se retrase şi comisiunea română rămase a primi felicitările localilor; ei fură duşi în urmă pe la quartirile pregătite. N-am crezut vreodată că, la primirea comisiei, va fi o aşa de însemnată demonstraţie pe stradă. Peste 8000 de persoane, de toate clasele, umpleau străzile de la port până la conac, şi apoi uliţa până la biserica română; şi această demonstraţie a fost spontană, fără ca nimeni să o provoace; ea a fost produsul unui mare sentiment de bucurie a populaţiei şi ea onorează foarte mult ţara noastră. Ce va fi dar cu ocazia intrării*

trupelor române, şi ce proporţii va lua demonstraţia? Ar fi foarte prudent ca, la intrarea trupelor române în Tulcea, o mână vigilentă să organizeze un mic serviciu de poliţie, pentru a menţine ordinea în mersul şi aglomerarea mulţimii. Nu ne îndoim că guvernul român se va fi gândit la aceasta. Din faţa debarcaderului şi până la biserica românească, unde armatele româneşti se vor opri acolo pentru a primi binecuvântarea *religioasă este un parcurs cam de 15 minute. În lungul acestui parcurs, sunt ridicate 4 arcuri frumoase de triumf şi un mare transparent în faţa bisericii. Arcul, din vale de la port, care este* cel dintâi la intrarea armatei în Tulcea, are peste 20 de stânjeni *lăţimea şi 6 înălţimea, foarte frumos îmbrăcat şi gătit. Mijlocul său are în faţă marca ţării noastre cu deviza Măriei Sale; latura din dreapta are un cerc mare, în care stă scris "Alexandru II" ,* iar latura din stânga un cerc asemănător în care stă scris "Carol *I". Steguleţele, ce împodobesc acest cerc, sunt române şi ruse în aceeaşi cantitate şi mărime. Acest mai bogat şi mai principal din* oraş este ridicat după gustul guvernatorului de populaţia bulgară. Pe el stă scris *iluştrilor aliaţi, ceea ce pare cam întunecos, deoarece nu putem pricepe, mai ales că vedem scris, Alexandru II, şi steaguri ruseşti, ce înseamnă iluştri aliaţi. Este făcut pentru* românii care vin, sau pentru ruşii care se duc? Căci şi unii şi alţii *au fost aliaţi. Apoi iară nu pricepem cum noi am fost "aliaţii" bulgarilor din Tulcea, deoarece până în prezent ocazia nu s-a prezentat, încă. Oricum ar fi, este desigur o politică ascunsă la* mijloc, pe care noi nici nu ne mai batem capul de a o dezlega, *deoarece nu poate avea nicio consecinţă serioasă, şi nici nu se poate frustra cu asemenea tertipuri sentimentul mare şi profund al populaţiei din Tulcea pentru români şi guvernul lor.* Al doilea *arc vine acel în dreptul hotelului Odesa, cuprinzând lăţimea uliţei*

şi care aparţine îndeosebi comunităţii grece. În faţă, se văd zugrăviţi oştenii români; pe laturi şi în frontispiciu, o mare ghirlandă cu potretul Alteţei Sale Regale Carol în dreapta, şi în stânga portretul Doamnei. În faţa farmaciei, vine al treilea arc de *triumf, ridicat de comunitatea israelită, cu o mare ghirlandă de flori în frontispiciu şi cu marca României, purtată de doi îngeri, şi cu diferite alte tablouri şi urări pentru Vodă şi armată. Între altele, am citit sub coroană, scrise cu litere mari:* "Onoare *patriei" şi am rămas surprins, găsind asemenea devize în populaţia Tulcei, ceea ce nu se găseşte decât la popoare înaintate în cultură şi în sentimente. Mai la deal, şi aproape de biserica română St. Nicolae, care de acum va deveni cate*drala provinciei *întregi, stă al patrulea arc de triumf al populaţiei române din Tulcea. Frontispiciul împodobit cu flori; latura dreaptă are un ţăran cu un steag în mână, şi cu inscripţia "Trăiască populaţia Dobrogei", iar latura din stânga are o ţărancă* care toarce, *cu inscripţia "Trăiască independenţa română". Apoi, vine un mare transparent în faţa bisericii purtând în frontispiciu pe Măria Sa cu Doamna la braţ şi înconjurată de o ghirlandă de flori. Sub Alteţele Lor Regale stă înscris "Bine aţi venit fraţi români". În dreapta, zugrăvită o ţărancă cu un snop de grâu pe umeri, iar, în stânga, un dorobanţ român.* Toate aceste arcuri sunt bine *îmbrăcate şi frumos zugrăvite; ele sunt împodobite cu steaguri române mari şi mici, amestecate pe unele locuri şi cu* steagurile *ruseşti; dar astfel a fost porunca, şi dumneavoastră cunoaşteţi deja cu câte greutăţi a trebuit să lupte populaţia, pentru a putea face şi ceea ce a făcut. Dacă comparăm primirea comisiei române de către populaţia din Tulcea, cu acea ce s-a făcut* de *populaţia din Ismail comisiei ruse, apoi ne putem mândri cu afecţiunea şi interesul ce ni se poartă. Suntem într-adevăr un*

popor mic la număr şi la putere, dar suntem mare prin libertăţile noastre, prin cultura noastră, prin veneraţia şi respectul ce avem *pentru libertatea, onoarea şi averea altuia. Primirea afectuoasă, spontană, făcută de populaţia Tulcei comisiei române este încă o dovadă strălucită de stima şi încrederea ce insuflăm în afară de* hotarele noastre. *”*[72]

Domnitorul Carol a vizitat Dobrogea in toamna anului 1879, impreuna cu ministrul de interne, Mihail Kogalniceanu, pornind de la Braila, apoi urmand traseul prin Galati-Isaccea-Tulcea-Constanta.

La inceputul anului 1878 guvernul roman a trimis in Dobrogea doua comisii: una militara si una civila care aveau ca scop sa faca un raport despre nevoile populatiei din Dobrogea, atitudinea populatiilor conlocuitoare cu privire la unirea Dobrogei si elaborarea unui plan de masuri care aveau sa fie implementate imediat dupa unire.

Dupa unirea Dobrogei statul roman a inceput sa puna accentul pe invatatura scolara in limba romana. S-a facut apel la invatatori si la preoti din stanga Dunarii sa vina aici sa predea pentru a intari si dezvolta elementul romanesc. In primul an de la unire se infiinteaza mai multe scoli romanesti in judetul Tulcea, iar in Delta Dunarii la Sulina si Chilia.

Pana la alipirea Dobrogei la Tara Mama, cand Dobrogea intra sub jurisdictia episcopiei Dunarii de Jos, crestinii de aici aveau doua episcopate: unul grecesc cu resedinta la Tulcea si unul bulgaresc cu resedinta la Silistra.

Tot bulgarii infiinteaza si in Tulcea o episcopie in 1870 cu ajutorul turcilor, care intra in conflict deschis cu cea greceasca, iar

---

[72] Pressa, XI, nr.256, 19 noiembrie 1878

prin invrajbirile facute se aduceau mari prejudicii bisericii. Aceasta a fost desfiintata imediat dupa 1877. Trecerea Dobrogei la Episcopia Dunarii de Jos s-a facut printr-o lege cu articol unic votata in unanimitate la 18 decembrie 1880.

Raportul protoeriei Tulcea nr. 129 din 12 septembrie 1878 ne precizeaza ca in plasa Sulina existau 8 biserici ortodoxe de stil nou in care slujeau 11 preoti, iar la 1885 in Sulina erau 7 biserici si 12 preoti.

Din pacate nu toti romanii s-au aratat incantati de unirea Dobrogei cu Romania, opiniile fiind accentuate si de nenumarati jurnalisti ai vremii. Ei considerau ca aceasta provincie era slab dezvoltata si ar fi o povara pentru Romania, iar orasele Galati si Braila ar fi falimentate de portul Constanta. De asemenea mai multi politicieni conservatori ca P.Carp si Dimitrie Sturza considerau ca prin Unirea Dobrogei cu Romania, s-ar altera latinitatea poporului roman din cauza numeroaselor etnii existente aici.

Ziua de 14 noiembrie a fost propusa pentru a fi sarbatorita de primarul Leonida Sterea ca “zi de sarbatoare a cetatii Tulcea” inca de la 1900, dar a fost pusa in aplicare de prefectul Ioan Nenitescu.

XI. LEGI PENTRU DOBROGEA

Imediat dupa revenirea Dobrogei la Romania, s-a constatat ca legile romanesti nu puteau fi aplicate imediat in aceasta provincie. Astfel, s-a ajuns la concluzia ca pentru uniformizarea legilor, Dobrogea avea nevoie de regulamente create ad-hoc adaptate la nevoile provinciei imediat dupa unire. S-au creat:

- Regulamentul de Administratie Publica asupra organizatiunii judecatoresti, competentei si procedurii autoritatii judecatoresti-11.11.1878;
- Regulamentul pentru impartirea si organizarea administrativa-13.11.1878;
- Regulamentul privind stabilirea si perceperea impozitelor-14.11.1878;
- Regulamentul privind serviciile vamale si administrarea domeniilor si padurilor statului-18.11.1878.

Dobrogea a adoptat in totalitate legile din Romania abia in 1884, deoarece in anii de dominatie turceasca si cel de administratie ruseasca, oamenii ajunsese la un nivel crunt de saracie, lipsita de infrastructura si deplorabila economic.

Pentru ridicarea rapida a acestei provincii, la 9 martie 1880 s-a dat Legea organica pentru organizarea Dobrogei, iar Mihail Kogalniceanu s-a implicat activ in aplicarea acestei legi numite si “Constitutia Dobrogei”.

In acest timp s-a incercat impulsionarea economica a acestei provincii printr-o serie de legi tranzitorii:

- Legea pentru acordarea drepturilor politice din judetele Constanta si Tulcea-02.05.1909;
- Legea pentru regularea proprietatii imobiliare din Dobrogea-03.04.1882;
- Legea pentru acordarea de pamanturi in Dobrogea veteranilor razboiului de independenta-02.03.1903.

COMISIUNEA PENTRU FORMAREA PRIMELOR LISTE ELECTORALE IN JUDEȚUL TULCEA

ROMÂNIA

No. 17355

DIPLOMĂ DE ÎNCETĂȚENIRE

PENTRU

LOCUITORII DIN JUDEȚELE CONSTANȚA ȘI TULCEA

In numele Maiestății Sale Regelui CAROL I,

Noi, Președintele și Membrii Comisiunii pentru întocmirea primelor liste electorale în județul Tulcea, instituită conform art. 4 din legea pentru acordarea drepturilor politice locuitorilor din județele Constanța și Tulcea, promulgată cu decretul regal No. 1401 din 8 Aprilie 1909 (Monitorul Oficial No. 16 de la 19 Aprilie 1909) și modificată prin legea promulgată cu decretul regal No. 1462 din 13 Aprilie 1910 (Monitorul Oficial No. 12 de la 14 Aprilie 1910),

Având în vedere [illegible] *No.* 1222 *din* 18 Aprilie *1911;*

Pe temeiul art. 3, alin. a *din zisa lege,*

Și în conformitate cu art. 23 din regulamentul privitor la punerea în aplicare a citatei legi, decretat sub No. 1502/910 și publicat în Monitorul Oficial No. 14 din 16 Aprilie 1910,

Liberăm această diplomă

Domnului Larion Crăciunencu*, domiciliat în comuna* Chilia Veche*, din județul Tulcea, spre a se bucura de drepturile politice, potrivit dispozițiunilor legii de mai sus.*

Dată în Tulcea, astăzi, 21 Aprilie *1911*

PREȘEDINTE,

(L. S.)

MEMBRII:

GREFIER,

In 10 noiembrie 1878 regele Carol a semnat actul de numire a lui Lascar Catargi ca guvernator al Dobrogei si pe George Mihail Ghica ca prefect de Tulcea. In timpul acestui

prefect la 17 octombrie 1879, regele Carol I viziteaza Tulcea si se punea piatra de temelie a Monumentului Independentei de pe Colnicul Hora."George M.Ghica, avand cunostinte de drept administrativ, a cautat sa faca accesibile publicului textele legilor principale care reglementau proprietatea funciara in timpul Imperiului Otoman si care erau inca in vigoare in Dobrogea anilor 1880-1881, prin lucrarea sa<Questiunea Proprietatii in Dobrogea>"[73]

Legea organica din 9 martie 1880 incearca sa reglementeze situatia locuitorilor din Dobrogea, vanzarea pamanturilor, care devenisera o afacere in detrimental statului si populatiei romanesti. In articolul 3 se stipula ca <Toti locuitorii din Dobrogea, care in ziua de 11 aprilie 1877, erau cetateni otomani devin cetateni romani. O lege speciala va determina conditiunile in care ei vor putea exercita drepturile lor politice si cumpara imobile rurale in Romania propriu zisa>, iar articolul 8 spunea ca <Sunt nule de drept si fara valoare toate instrainarile de pamanturi rurale facute de la **11 aprilie 1877 ,** pana la promulgarea legii de fata>. Guvernul Otoman prin Legatiunea Otomana prezenta la Tulcea a protestat prin Suleyman Bey din cauza acestei date sustinand ca legea ar trebui sa intre in vigoare cu data semnarii tratatului de la Berlin din 13 iulie 1878 si nu de cand turcii au pierdut aceasta provincie. Ei acuzau guvernul roman de o romanizare fortata si abuziva, dar guvernul roman urmarea de fapt ca sa ia masuri asupra instrainarilor mari de pamant facute de otomani dupa ce pierdusera razboiul.

Beneficiarii acestor teritorii erau in general turci si bulgari care cumparase de la autoritatile turcesti din Dobrogea imense

[73] VICTOR H.Bauman, Raluca E.Petrov, Elena Franga, Institutia Prefectului, judetului Tulcea, trecut si prezent, Editura Celebris, Constanta, 2012, p.24

suprafete de pamant la preturi foarte mici. Art. 8 spunea ca sunt nule de drept si fara valoare toate instrainarile de pamanturi rurale facute de la 11 aprilie 1877 pana la promulgarea legii de fata.

In timpul ocupatiei turcesti s-a produs o scindare in ortodoxia romana si slava, pe fondul neintelegerilor dintre episcopul Grigorie al bulgarilor si Dionisie al grecilor. Primul reuseste sa castige de partea sa pe guvernatorul turc, Fahry Bey, populatia autohtona romaneasca avand de suportat persecutii si din partea turcilor si bulgarilor, dar a ramas neclintita in credinta.

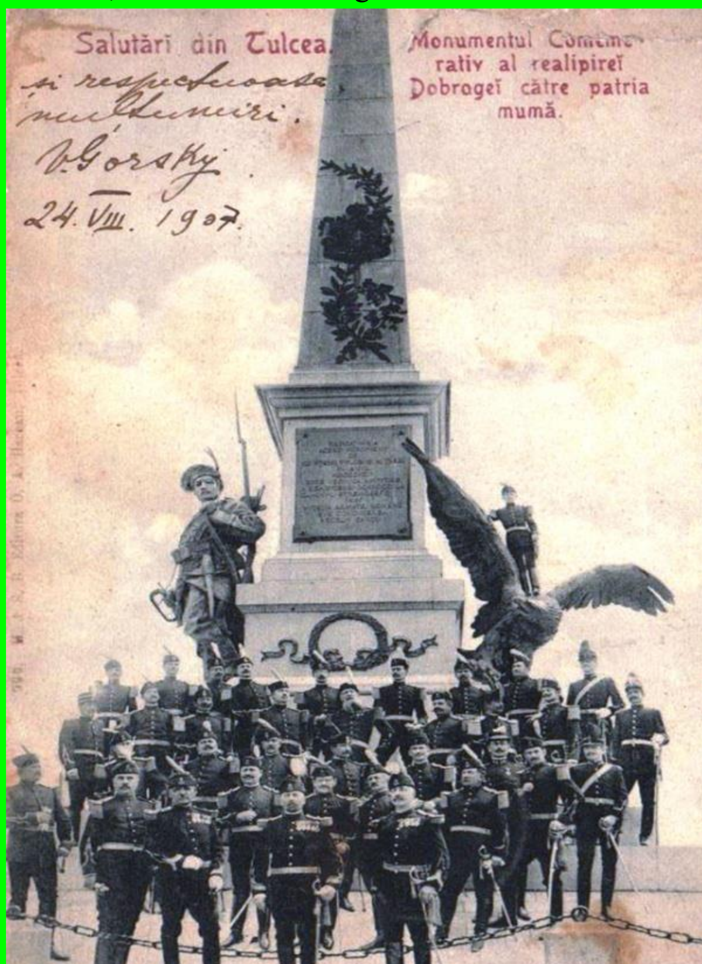
"Indata, dupa luarea in stapanire a Dobrogei, prima grija a guvernului liberal de atunci, a fost ca dupa aceasta ocupare de fapt a provinciei si linistirea evenimentelor, sa se intereseze de soarta populatiunii autohtone, care se incetatenise prin anexiune, avand soarta strans legata de proprietatea rurala, singurul ei mijloc de existenta. Drept aceea in 1880, se instituie in toate plasile din sangiacul Tulcea, Deliorman si Dobrogea cate o comisiune compusa din administratorul local, un delegat al Administratiunii Domeniilor si Primarul comunei, cu indatorire sa mearga din sat in sat, pentru ca la fata locului, sa cheme pe toti locuitorii si posesorii de pamant, a-si arata titlurile de proprietate si posesiune imobiliara."[74]

In anul 1882 s-au facut astfel de verificari si s-a constatat ca in Delta Dunarii titlurile de proprietate erau aproape inexistente in toate localitatile. Mihail Kogalniceanu propune in parlament o "lege speciala care sa reglementeze conditiile proprietatii in Delta si insulele dunarene aratand ca imprejurarile de viata in acea

---

[74] M.Vladescu Olt, Constitutia Dobrogei, Tipografia Dor P. Cucu, Bucuresti, 1908, p.19

regiune sunt cu totul deosebite, si se cuvine ca legiuitorul sa le aiba in vedere, asa cum sunt in legea ce se va intocmi.”[75]

Dupa unirea Dobrogei cu Romania o parte din populatia musulmana din aceasta regiune a emigrat, iar altii au ramas in continuare aici. Nu se cunoaste exact populatia Deltei Dunarii, dar

[75] Ioan Roman, Proprietatea rurala in Dobrogea,Tipografia Ovidius, Constanta, 1907, p.112

conform recensamantului judetului Tulcea, dupa unire populatia era de 136213 locuitori dintre care 51422 romani, iar restul de 84791 straini. Totusi, procentual romanii erau cei mai numerosi.

POPULATIA SATELOR DIN DELTA DUNARII LA 1880

Cat priveste proprietatea funciara, romanii aveau in

SAT	ROMANI 1880	RUSI 1880	BULGARI 1880	ALTII 1880
SATUL NOU		10	2	1
PATLAGEANCA		7		
CHILIA VECHE	30	184		6
SATU NOU C.A ROSETTI	66	2		2
LETEA	12	68		
SF GHEORGHE		40		

posesie 57341 ha, iar strainii 103313 ha. Acest lucru nu s-a indreptat dupa unire, ci chiar s-a deteriorat din cauza unei legi prost facute si anume legea funciara din 1882, prin care se creioneaza o noua categorie de romani care pot dobandi proprietate rurala:<cultivatorii stabiliti in Dobrogea la promulgarea legii din 1882, sunt considerati ca romani si se bucura de aceleasi drepturi>. Acesti cultivatori erau in totalitate straini, iar pamantul abandonat de turci, care a intrat in proprietatea statului roman, a fost revendicat de rusii-lipoveni si populatia bulgara. Multi straini au ajuns aici intre anii 1882-1884 manati de anuntul ca statul roman imparte pamantul pentru cresterea demografica a judetului. Astfel, daca sub ocupatia otomana romanii erau majoritari, in nici douazeci de ani populatia slava a crescut foarte mult devenind o problema pentru viitor, asa cum istoria avea sa ne-o arate. S-a incercat, abia in anul 1903, reglementarea acestei situatii prin deposedari pentru mai multe categorii de persoane: emigranti, titulari disparuti, titulari care locuiesc in alte parti ale Dobrogei sau tarii, titulari care nu-si

dovedeau succesiunea, titularii care locuiau in strainatate, titulari pe nume fictive. Prin aceste deposedari, statul roman a fost acuzat de abuz, mai ales de populatia turceasca. In toata Dobrogea au fost deposedati 3037 de proprietari ilegali cu o suprafata de 42561 ha. Chiar si asa in judetul Tulcea strainii detineau 140379 de hectare, pe cand romanii numai 57341 ha.

La 1900 populatia judetului Tulcea era de 136213 locuitori din care 51422 romani, iar 84742 straini. Dintre acesti straini elementul slav(rusi, bulgari, lipoveni) era de 58649. Procentual totusi romanii erau cei mai numerosi.

La 1937 suprafata agricola a judetului Tulcea era de 247000 ha din care detinute de romani erau 35%, 31% bulgari, 20% rusi si lipoveni, 10% turci si 4% statul roman. In Delta Dunarii situatia era la fel de dezastruoasa. Populatia scazuta din cauza ocupatiei turcesti, lipsa infrastructurii, imposibilitatea de a-si valorifica produsele erau numai cateva din problemele cu care se lovea populatia romaneasca de aici. O oaza de bunastare se afla totusi in orasul Sulina. Aici Comisia Europeana a Dunarii ridicase orasul la un nivel de civilizatie, prin lucrarile de regularizare a bratului Sulina.

Delta nu era doar o regiune acoperita cu stufarisuri si balti, ci dimpotriva, avea pasuni si pescarii care puteau hrani o populatie mult mai numeroasa. ”Aceste bogatii nu ramaneau neutilizate, din contra ele erau exploatate de pescarii rusi, care fara nici un control beneficiau de toate bunatatile de la gurile fluviului nostru”.[76]

Pana la venirea Comisiei Europene a Dunarii aceasta zona nu a fost interesanta din punct de vedere economic, in ceea ce priveste aspectul stufariilor si pescuitului. Dupa anul 1856, cand

---

[76] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea, Bucuresti, 1904, p.268

C.E.D. a inlesnit navigatia pe gurile Dunarii si a cartografiat foarte exact Delta, au inceput sa soseasca in aceasta zona oameni de stiinta si economisti de renume, care au vazut potentialul economic al acestor bogatii.

Acum numerosi cercetatori viziteaza zona si ii dedica numeroase studii, care faciliteaza inceputurile unor lucrari de asanare a stufariilor si transformarea lor in regiuni agricole.

Din cauza posibilitatilor tehnice limitate de la acea vreme, aceste lucrari nu s-au finalizat, ramanand totusi in topologia locala ca "grindul olandezilor"[77] si "grindul frantujilor". Primul care a vazut posibilitatea asanarii Deltei Dunarii si transfoarmarea ei in teren agricol a fost geograful Ernst Won Syfow.

O prima incercare de valorificare superioara a stufului s-a realizat in anul 1909, prin construirea la Braila a unei fabrici de celuloza papetara, folosind procedeul cu bisulfit de calciu. Ca istoric, construirea acestei intreprinderi, a fost considerata, pe plan mondial, prima initiativa de fabricare industriala a celulozei papetare din stuf. Deoarece la acea data, fabrica era aprovizionata cu stuf rezultat numai din recoltarea manuala, neluand in consideratie consecintele tehnice si economice specifice Deltei Dunarii, pentru o exploatare organizata ca mecanizare si transport, in anul 1911 s-a reprofilat pe o alta materie prima.

Cea mai importanta personalitate care a studiat si s-a implicat activ in problema exploatarii Deltei Dunarii a fost biologul roman Grigore Antipa (1867-1944). Pioner al cercetarii in multe domenii si sustinut de regele Carol I, care a avut incredere in geniul sau, acesta s-a implicat activ in studierea Deltei Dunarii, scriind numeroase studii despre aceasta.

[77] In anul 1895 inginerul Langeveldt din Olanda si Dither din Danemarca au facut unele indiguiri in zona bratului Sf.Gheorghe.

”Astfel, Grigore Antipa a publicat in 1910 prima harta exacta de ansamblu a Deltei la scara de 1:200000, dupa lucrarile topografului Copetinski, in care pentru prima data sunt redate cu o exactitate uimitoare stufariile imense a Deltei. Aceste lucrari sunt secondate de lucrarile de nivelmente[78] si batimetrie[79] executate in Delta…propunand punerea in valoare a acestui teren virgin prin piscicultura intensiva, agricultura si valorificarea stufariilor.”[80]

A avut ideea exploatarii industriale a pestelui din aceasta zona, dar fara a afecta populatia de pesti. A venit cu propunerea dragarii si constructiei unor canale noi care sa faciliteze exploatatiile piscicole si stuficole din zona, in acest sens scriind si doua lucrari monumentale: *Pescaria si pescuitul in Romania* precum si *Valorificarea stufariilor Deltei Dunarii*. Tot el a elaborate un *Proiect de lege a pescuitului* (1896) care a oprit pescuitul peştilor sub o măsură minimală, a introdus reglementări bazate pe o bună cunoaştere a biologiei speciilor de peşti, a potenţialului zonelor şi pe rolul factorului hidrologic. L-a adus pe regele Carol I de nenumarate ori in Delta, pentru a-l convinge de importanta investitiilor in aceasta zona, prin constructia de noi canale de alimentare cu apa a Deltei din Dunare precum si de cherhanale pentru o mai buna valorificare a pestelui.

---

[78] **Nivelmentul** reprezinta ansamblul de metode, procedee şi operatii geodezice care se folosesc pentru determinarea înaltimii diverselor puncte de pe suprafata terestra.

[79] **Batimetria** este o ramura a hidrometriei care se ocupa cu masurarea adancimii apei in mari, lacuri şi rauri pentru a determina relieful subacvatic.

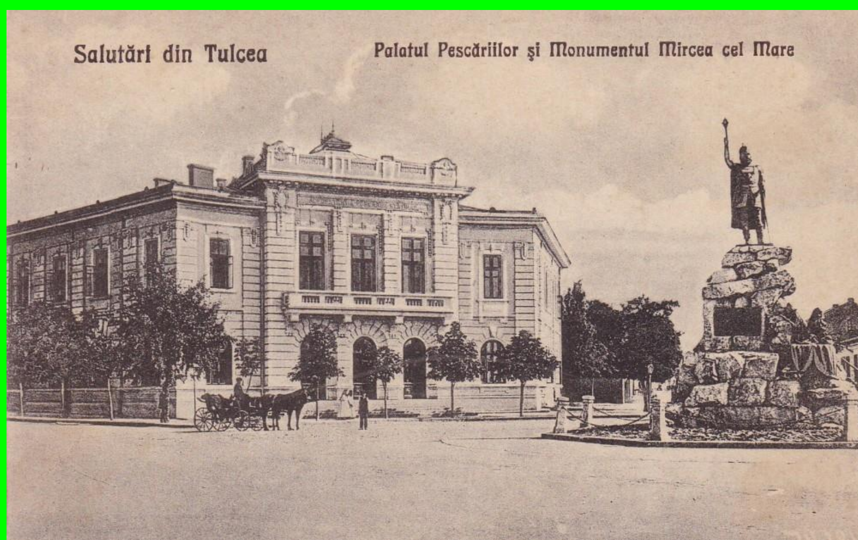
[80] L. Rudescu, C.Niculescu, I.Chivu, Monografia stufului, Editura Academiei Republicii Socialiste, Romania, Bucuresti, 1965, p.124

Regele Carol I, Grigore Antipa şi Malâi Feodor - primar al Comunei Jurilovca

Grigore Antipa s-a remarcat si prin opozitia pe care a facut-o inginerului Anghel Saligni, care propunea desecarea unor teritorii mari din Delta si transformarea lor in terenuri agricole. Tot el a intemeiat Muzeul de Istorie Naturala (in care celebrele diorame au fost copiate de muzee din intreaga lume), Spitalul Elias, Institutul de Biooceanografie Constanta, Statiunea Hidrobiologie Tulcea, Crescatoria Piscicola Nucet, Institutul de Cercetari Agronomice si Institutul de Geologie al Romaniei. Tot Antipa, impreuna cu un consortiu, a infiintat la Tulcea in anul 1908 o fabrica de celuloza pe baza de stuf recoltat din Delta, care a functionat pana in anul 1916, cand a fost distrusa de bombardamente.

De asemenea, construieste la Tulcea cladirea Administratiei Pescariilor Statului, intre anii 1904-1907.

Administratia Pescariilor Regiunii Inundabile a Dunarii (P.A.R.I.D.) ia in proprietate si administrare toate baltile si lacurile din Delta Dunarii, crescand considerabil productia de

peste pentru consum. Totodata, se ingrijeste de decolmatarea unor canale si constructia de canale noi care sa aduca apa proaspata din Dunare in balta.

Formalităţile oficiale de reunire a Insulei Şerpilor cu România au avut loc pe 12 aprilie 1879, în fruntea delegaţiei române care a oficiat acest act aflându-se generalul (medic) Carol Davila.

XII. COLONIZAREA DELTEI DUNARII

Din cauza razboiului ruso-turc din anul 1877, o parte din populatia musulmana existenta in judetul Tulcea, a plecat lasand satele lipsite de populatie, intr-o zona in care si asa era mica densitatea locuitorilor pe kilometrul patrat (21 loc/km²).

“In scopul de a repopula Dobrogea si de a pune in valoare solul ei agricol, guvernul a incurajat colonizarea acestei provincii cu elemente romanesti muncitoare din vechiul regat, sau de peste Carpati, din Basarabia si din Pind”. [81]In urma acestor inlesniri economice numerosi mocani din Ardeal, dar si romani din Oltenia, Basarabia, Muntenia si Macedonia se stabilesc in Dobrogea si primesc dreptul de a poseda proprietati. Pe langa aspectul economic al incurajarii colonizarii Judetului Tulcea, mai exista un aspect care ne priveste direct - aspectul national.

Existenta unui numar mare de nationalitati: rusi, turci, bulgari, germani, greci etc in aceasta regiune facea ca elementul romanesc sa aiba de suferit. Multe sate nu aveau nici macar un locuitor roman, limba nu era deloc cunoscuta in aceste comunitati, iar respectarea legilor statului roman era optionala pentru multi din ei. Pe de alta parte, aceste comunitati nu doreau in nici un fel sa se integreze in noul stat, resursele exploatate de aici de catre ei nu aduceau nici un beneficiu statului roman, iar in cazul unui conflict cu alte state nu se putea pune baza in ei deoarece nu aveau patriotism nativ.

---

[81] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Bucuresti, 1928, p.209

"Iar daca pana la 1812 partea de nord si anume Delta Dunarii a fost mai mult romaneasca, de la aceasta data si pana la 1878 cand ne-a revenit definitiv noua, a fost obiectul luptelor dintre rusi si turci, care lucrau s-o stapaneasca si care lucrau si pentru popularea ei cu colonistii respectivi, probabil pentru a avea vre-un drept de revendicari mai tarziu. Rusii au fost mai norocosi, din acest punct de vedere, caci taranii rusi si mai ales lipovenii veniti de la gurile Donului s-au acomodat mai repede cu viata grea din Delta, de aceea populatia ei e mai mult ruseasca si incercarea de colonizare cu veterani, oameni batrani si neajutati suficient de stat, n-a dat nici un rezultat. Aici trebuiesc aduse elemente tinere, elemente viguroase, obisnuite cu viata grea(vorbesc de inundatiile din fiecare an), iar solutia o da domnul Dr.Grigore Antipa care comanda insuratei de prin satele judetului Tulcea, ca unii ce sunt obisnuiti cu pescaria si care vad in viiturile apelor nu o

nenorocire, dar un an de belsug, de vanat mult cum zic ei."[82]

Multi dintre romanii stabiliti pentru prima oara in Delta la 1898 au fost nevoiti sa fuga sau chiar sa se rusifice. Ei au fost speriati de populatia slava, de revarsarile de apa, cu pagubele si bolile care le vor suferi. Aceste dezinformari au fost amplificate si de autori de carti care expuneau aceste falsuri. Jean Bart(Eugeniu Botez) spunea ca din agricultorii colonizati in Delta, a doua generatie s-au facut pescari.

"Inceputul colonizarilor din Delta Dunarii a fost facut de Ion Nenitescu, unul din prefectii dobrogeni care a inteles bine misiunea ce o avea de indeplinit in noua provincie transdunareana".[83]

"De un singur dor era inflacarat acest apostol al romanismului, care vroia sa ridice in Delta un zid de carne vie romaneasca aici, unde elementul etnic era rusesc sau rusificat si in sfarsit sa dea agriculturii rodnice ale grindurilor, bratele ce-i lipseau. Piedici de tot felul se opuneau acestui proiect, de locuitorii rusi din Delta, care vazand, ca li se vor lua din mana o parte din bunurile de care profitau pana acum, raspandisera printre noii colonisti temerea, ca casele si gradinile lor vor fi inecate de revarsarea Dunarii. Aceste zgomote raspandite inadins pentru a speria romanii nou asezati, mai erau sustinute si de cativa rauvoitori din Tulcea, care calomniau colonizarea Deltei cu romani. Pana la un oarecare punct strigatele lor a avut ca efect emigrarea a o parte din romanii din satele nou infiintate.

Totusi, inceputurile de colonizare au reusit in cea mai

---

[82] Constantin Pretitopol, Cateva consideratiuni generale asupra Dobrogei si Delta Dunarii in Analele Dobrogei, Vol,1, Bucuresti, 1916

[83] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Bucuresti, 1928, p.210

mare parte si asa s-a pus pentru moment stavila rusificarii deltei."[84]Delta nu era doar o regiune acoperita cu stufarisuri si balti, ci dimpotriva avea pasuni si pescarii care puteau hrani o populatie mult mai numeroasa."Aceste bogatii nu ramaneau neutilizate, din contra ele erau exploatate de pescarii rusi, care fara nici un control beneficiau de toate bunatatile de la gurile fluviului nostru…Nenitescu cat timp a stat in capul administratiei judetului Tulcea a inteles, ca fraude se savarseau in dauna statului nostru si avu cel dintai ideea fericita de a coloniza Delta si Dranovul cu populatie romaneasca".[85]

"Regretatul Ioan Nenitescu…cu o sarguinta dusa la exces…a inceput sa stabileasca in Delta romani…aceasta colonizare a dat roade numai in parte, deoarece elemental vechiu din Delta, rusii stabiliti in mod fraudulos in mare parte au cautat prin toate mijloacele a inlatura si subjuga elementul nostru romanesc. Cei mai multi dintre rusi sunt fosti cazaci din armata ruseasca, ale caror sentimente ostile fata de romani sunt cunoscute….viciosi, vesnic tulburenti si nesupusi legilor, dansii nu numai ca ne predomina in Delta, dar, ceva mai mult, mai ingrijorator pentru noi romanii, ei contopesc elementul national."[86]

La 1900 populatia Deltei Dunarii numara aproape 13000 de locuitori , densitatea fiind de 1 loc/2km².

MD Ionescu, la 1900, cercetand Delta Dunarii si cunoscand problema necesitatii colonizarii ei, propune mai multe locuri

---

[84] M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea , Bucuresti, 1904, p.268
[85] Ibidem, p.268
[86] Cristea Sandovici, Cate ceva despre Dobrogea in Neamul nostrum literar pe anul 1909,Valenii de munte, 1909, p.80

inalte unde s-ar putea construi sate romanesti si in care ar putea trai cu usurinta pana la 9000 de romani:

- Pe grindul din fata orasului Tulcea
- Pe grindul de la gura Aliosii
- Pe grindul de langa garla Sontea, langa lacul Hontul Mic
- Pe grindul Agentia
- Pe grindul de la nordul Sulinei, numit carciuma lui Gherasi
- La capul Mosorali
- In insula Popina Mare de la gura Stari-Stambul
- Pe grindul mare al Letei
- Pe grindul strabatut de garla Sulimanca-seaca
- La punctual numit Tatanir
- La punctual numit Fudulu
- Intre Chilia si Periprava
- Intre buclele Marelui M se pot infiinta doua sate
- Pe grindul Caraormanului
- Pe grindul Serecu
- Pe grindul de la Cherhanaua Ivancea
- Pe grindul Saraturilor
- La mila marina 8
- Pe grindul Calinova
- Intre milele 31-37
- Pe grindul Rusca la punctual Tarla lui Nelu
- In fata Murighiolului
- Pe grindul Perisorul
- Pe grindul Ciumacul
- Pe grindul Olinca
- Pe grindul Ivancea veche
- Pe grindul Radului sau Musca

- Pe grindul Cernetul-Florii
- Pe grindul Crasnicola

La 1900 statul roman da o lege de improprietarire in Dobrogea pentru cei care au luptat in Razboiul de Independenta prin care primeau un teren de 2000mp pentru locuinta si materiale de constructie, teren arabil 8 ha, scutiri de impozite, cu conditia ca acestea sa nu poata fi vandute timp de 30 ani. Mai tarziu legea s-a extins si urmasii celor care au luptat care puteau cumpara in Dobrogea teren agricol pana la 150ha."Intre anii 1889-1911 statul roman a reusit, prin deposedari sa readuca in patrimoniul sau 164794 ha, echivalentul a 24,7% din suprafata agricola a Dobrogei in anul 1908. Intre anii 1893-1914, 104200 ha din totalul suprafetei deposedate de catre statul roman in detrimentul minoritatilor au intrat prin vanzare in posesia veteranilor, insurateilor si crescatorilor de vite. Pana in anul 1907 sursele mentioneaza improprietarirea a 5700 de familii de veterani si 4904 de insuratei care aveau ca scop acelasi ideal politic, romanizarea Dobrogei"[87]. Inca din 1437, nemaisuportand taxele impuse de unguri, taranii barsani transilvaneni au inceput sa emigreze in Tara Romaneasca si Dobrogea. Exista documente care atesta aceasta emigrare a mocanilor barsani, inca din secolul XIV si dureaza tot secolul al XVII-lea.

"In satele si drumurile mocanilor transhumanti cu un drum aproape de gura garlei Obretin si cu un drum de transhumanta moldovean care ajungea la Chilia, drum care ducea la un mic catun unde s-au stabilit mocanii transhumanti. Harta rusa stabileste intre bratul Sulina si bratul Sf. Gheorghe iezerile cu

[87] Enache Tusa, Tulcea 1787-1948:memoria unui oras, Editura Istros, Braila 2012, p.221-222

nume romanesti ca: Porcu, Porculet, la est grindul Caraorman, Rosulet la nord de Sf.Gheorghe, iezerul Cap de drac, iezerul Bivol si altele"[88]

"Prezenta mocanilor barsani transhumanti in Delta este atestata pentru secolul al XV-lea, de doua cronici contemporane: Cronica bizantului Lucas, descriind pregatirile de razboi ale sultanului Mahomed al II-lea in 1461, arata ca frica i-a cuprins pe toti, pe romani, ce locuiesc in Licastomo adica Chilia Veche, vechi nume romanesti si a constatat pe toata suprafata pamantului nostru din Dobrogea, Moldova, Muntenia, Transilvania, nume comune articulate ce indica in partea locului vre-o chilie de calugari…Cea de-a doua cronica de la Nuremberg din 1943, relevata si comentata de geograful roman Gh.Valsan stabileste ca mocanii transilvaneni transhumanti s-au stabilit si locuiesc in insulele Dunarii intre care insula Peuce(Delta).[89]

"Pastorii transilvaneni transhumanti s-au asezat si in coltul dintre gura bratului cel mai important al Dunarii-bratul Peuce-bratul Chiliei si limanului Sasic, care avea dupa spusele lui Strabon o deschidere spre mare si putea primi chiar vase mai mici, existand si o asezare romana, bratul numit in antichitate Peuce se identifica cu bratul de astazi al Chiliei, iar Gura Sacri sau Stoma Peuces este gura acestui brat, care pe timpul lui Strabon se afla la linia cordoanelor litorale de la Valcov-Periprava"[90]

"Scriitorul maghiar Francisc Komarony, intr-una din lucrarile sale mentioneaza ca pastorii romani tin vara oile lor pe pasunile grase si racoroase din Muntii Ciucului si Gurghiului, iar

---

[88] Gh.Valsan, Romanii in Dobrogea in Analele Dobrogei, 1920, p.530

[89] Ion Ghelase, Vechimea autohtonilor si a transhumantei mocanilor in Campia Romana si Dobrogea in revista Peuce, nr.2, 1971, p.373

[90] Ibidem, p.374

iarna se strang ca randunicile ca sa treaca cu turmele lor pe tarlele din Tara Romaneasca si apoi in baltile Dunarii, unde gasesc si iarna iarba dulce si verdeata proaspata”[91]

“Acesti oieri veniti din Transilvania aduc cu ei o intreaga lume romaneasca, care o data cu intemeierea satelor au contribuit la dezvoltarea social-economica a Dobrogei…In afara de rolul pur economic pe care l-au jucat oierii barseni in Dobrogea ei au contribuit si la dezvoltarea si intarirea constiintei nationale.”[92]

Valuri intregi de pastori mocani, satui de asuprirea austriaca, vin in Dobrogea si unii din ei se stabilesc definitiv aici.

Faptul ca aici existau si alti romani, pamanturile bune pentru pastorit si taxele mai mici ale turcilor, ii fac sa nu isi mai doreasca reintoarcerea in Transilvania. Austriecii simt ca interesele lor economice sunt afectate de acesti crescatori de animale si pentru a-i monitoriza infiinteaza servicii consulare la Galati, Rustiuc si Harsova, locuri pe unde mocanii ajungeau in Dobrogea. In Delta Dunarii toponime care dovedesc existenta mocanilor sunt: Groapa Ciobanului, Movila Tutuianului, Ostrovul Mocanului, Balta Mocanului, Grindul lui Muica, a lui Rosulet etc.

Dobrogea avea o populatie stabila, dar si una temporara formata din pastori veniti in Delta de la mari departari. „Cuprinsul Bălţii, zicea George Valsan, are puţină lume, fiind adesea inundat. Dar Balta e prea bogată pentru ca să fie lipsită de oameni. Indată ce se retrag apele, din satele vecine şi chiar de la munte, coboară oameni cu turme de vite, de oi şi de porci. Unde s-a putut, aceştia au intemeiat tarle, devenite cu timpul cătune” .

[91] Doina Negulici, Stiri documentare privind pastoritul transhumant la sud si est de carpati in revista Cumidava, nr.20, Brasov, 1996, p.134
[92] Ibidem, p.34

Mihail Kogalniceanu intr-un articol[93] publicat in ziarul Epoca face o prezentare a problemelor Deltei Dunarii si masurilor care trebuiesc luate cu privire la colonizarea acestei regiuni: “Intrand in Dobrogea in 1878, am acordat populatiunilor straine din aceasta provincie tot felul de libertati, cum de pilda libertatea scolara, libertatea religioasa si, in general, putinta de a se putea dezvolta in voie etniceste, tot astfel trebuia sa le dam si libertatea politica, fiindca in fond, aceasta e mai putin insemnata ca cea religioasa si scolara. Urmarit-am noi oare o politica de asimilare cu sila in Dobrogea? Nu. Si nici n-aveam de ce o face. Populatiunile straine din Dobrogea, mai bine zis populatiunile slave: bulgare si rusesti, nu prezentau si nu prezinta nici azi vreun pericol pentru noi, din punct de vedere etnic. Ele erau si sunt prea putine, iar noi eram si suntem prea tari si superiori, pentru a ne fi ingrijit de o eventuala impotrivire a lor la definitiva noastra asezare acolo”. Asa a gandit si Mihail Kogalniceanu in 1878 cand, depunand in parlament legile asupra Dobrogei a declarat formal ca nu e vorba decat de legi provizorii si ca intr-un timp foarte apropiat, se va putea acorda Dobrogei emanciparea deplina. “Continuand aceste vederi, am adus chestiunea acum vre-o zece ani, prin 1878 in Camera liberala; ceream dupa cum e lesne de inchipuit, sa se puie capat starii de lucruri, care incepusera sa se indreptateasca mult cunoscuta vorba franceza ca, “c´est le proviso ire qui dure toujours”- dandu-se dobrogenilor drepturi politice. Intradevar la o populatiune totala de 300518 locuitori, romanii sunt aproape jumatate- 147853 pe cand slavii toti la un loc: bulgari, rusi, lipoveni si gagauzi nu sunt decat 82134. Restul e compus din neamuri care, in orice imprejurare, au interes sa mearga cu noi. In ce priveste proprietatea rurala, situatia e mai

[93] Ziarul Epoca, Duminică 21 Mai 1906

buna in ce ne priveste, caci noi stapanim 429933 ha, pe cand toti ceilalti straini la un loc nu stapanesc decat 237380 ha, adica aproape pe jumatate mai putin decat romani; slavi, bulgari, rusi, lipoveni si gagauzi au in stapanirea lor 152725 ha. In judetul Tulcea asupra caruia in special trebuie indreptata atentiunea noastra, s-ar putea cred eu nationalizate centrele neromanesti printr-un procedeu uzitat aiurea. S-ar putea de pilda intemeia o banca care sa cumpere terenurile situate in regiunile neromanesti, terenuri puse in vanzare in urma mortii sau a altor imprejurari, care apoi sa fie colonizate cu veterani sau tarani din regatul roman. Sacrificiile din partea statului n-ar fi mari; pamantul nu s-ar da gratis ci s-ar vinde in loturi. Si cum in tara sunt multi tarani romani care au bani si n-au pamant, ar putea sa se aseze in judetul Tulcea, contribuind astfel la grabirea procesului de nationalizare a acestui judet. Lucrul acesta s-ar putea face lesne, fara a intampina impotrivirea cuiva fiind-ca banca aceasta n-ar fi un instrument de stanjenire pentru cineva; ea n-ar tinde la deznationalizarea nimanuia ci la nationalizarea pamantului ramas disponibil cu elemente romanesti. Tot asa insemnata este problema popularii Deltei. Astazi Delta este foarte slab populata, dar atat cat e nu e cu romani. Si avem mai mare interes de a nationaliza Delta decat judetul Tulcea. N-avem decat sa ne aruncam privirea pentru a vedea aceasta. Delta are asupra ei Rusia, pe rand judetul Tulcea mai are la sud judetul Constanta, mult inaintat in romanism, inainte de a da de Bulgaria. Delta cu pamantul ei minunat, si cu apele ei bogate in peste, ar putea hrani o numeroasa populatiune romaneasca. Chestiunea are insemnatate si din punct de vedere al marinei miltare; acum nu avem marinari in adevarata acceptiune a cuvantului, fiindca nu avem pescari. Delta, pentru a fi populata trebuie insa intaiu de toate asanata. Lucrari mari de drenare se

impun acolo, pentru a da pamantului destinatia lui si de a ingadui oamenilor sa se aseze acolo. E de datoria statului sa le faca pentru ca sunt in joc interese mari nationale si economice.”

Dupa reintrarea Deltei intre granitele romanesti s-a pus problema redenumirii toponimiei satelor, padurilor, dealurilor, lacurilor, canalelor cu nume romanesti. Aceasta schimbare nu era atat de usoara, deoarece toponimia nu este o creatie oficiala, ci un rezultat istoric al veacurilor. Avand exemplul Ardealului, unde ungurii schimband toate denumirile romanesti in unguresti, au reusit acest lucru numai in documente oficiale, dar nu si in realitatatea cotidiana. Asa ca s-a renuntat la aceasta idee, toponimia zonelor Deltei avand aceleasi denumiri acum ca si in secolele trecute.

Mihail Kogalniceanu a avut o viziune clara asupra modului in care noua provincie Dobrogea poate fi repopulata.

Ultimul recensamant facut de turci in perioada otomana dadea cifra de 70000 de locuitori. Dupa alipirea Dobrogei multi turci parasesc regiunea, populatia imputinandu-se si mai mult.

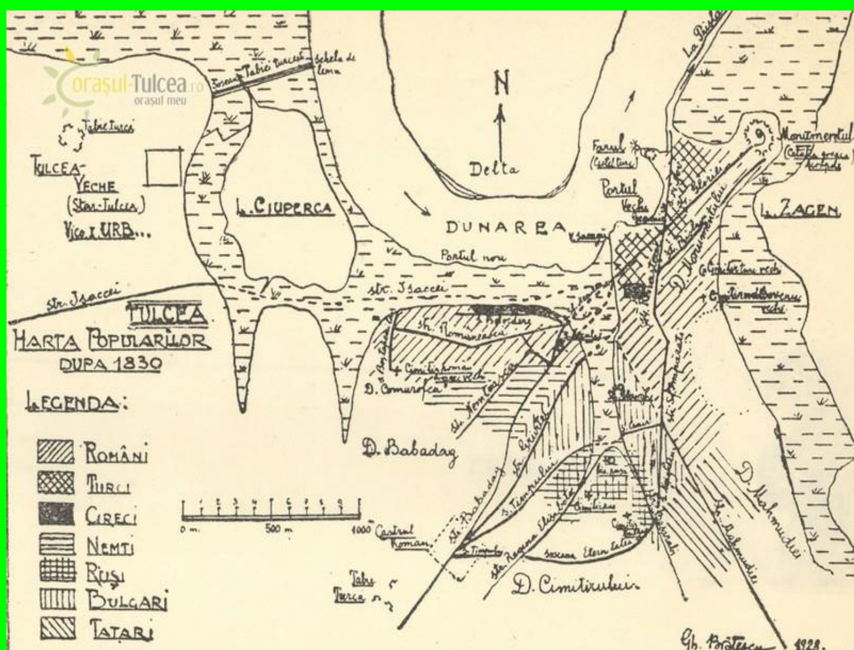
In discursul din 27 februarie 1882 din Camera Deputatilor el declara: ”Interesul nostru principal este ca sa populam, sa civilizam aceasta parte a Romaniei, dandu-i caracterul, dandu-i sufletul, dandu-i simturile romanesti; zicand asa dumneavoastra veti intelege ca trebuie sa facem totul ca sa aducem acolo multi romani; ba inca mai mult de atat, chiar populatiunile care vin acolo singure cu orice chip sa le facem romanesti. Intr-un numar oarecare de ani sa facem romani chiar si pe musulmani si sa se deosebeasca de romani numai prin aceea ca unii vor merge la geamii iar altii la biserica”. Astfel, el propune o politica etnica in Dobrogea prin care se incepe o actiune nationala de colonizare prin lotizare. Se aduc in Dobrogea nu numai romani, dar si turci si

lipoveni. Sunt adusi romani din regiunea Olteniei care era cea mai saraca si sunt improprietariti. De asemenea sunt adusi refugiati lipoveni din secte religioase din Bucuresti si regiunea Moldovei cum ar fi molocanii[94] si scopitii.[95]Acestia se integreaza rapid si astfel in perioada celui de-al doilea razboi mondial renunta la practicile lor.

Un alt proces de colonizare a Deltei Dunarii cu populatie romaneasca a fost demarat in perioada interbelica cand mai multe sate au fost colonizate cu romani veniti din Oltenia si Moldova atrasi de faptul ca primeau cate cinci ha de pamant arabil.

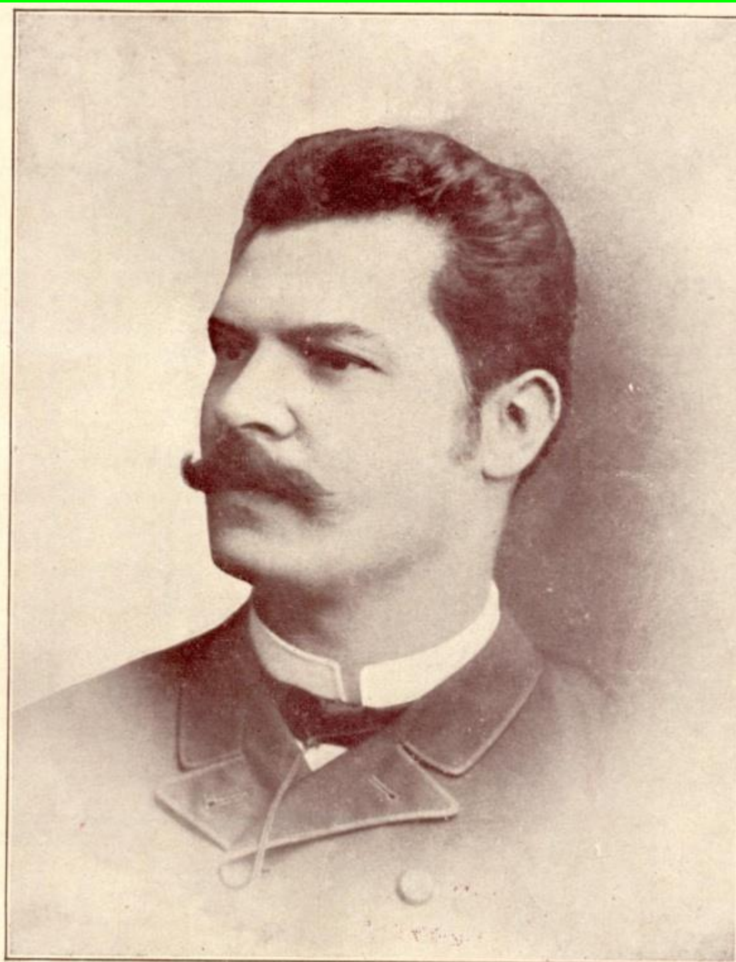
[94] **Secta molocanilor** a fost o secta provenită din biserica rusa în sec. XVIII, care se mai numea „creștini cu adevărat spirituali”, al cărei nume provenea din faptul că adepții ei mâncau lapte (*moloko*) în post; admit numai Biblia și resping Tradiția, tainele, icoanele, cultul sfinților și serviciul militar

[95] **Secta scopiților** a fost o sectă creștină secretă din Imperiul Rus. Secta este cel mai bine cunoscută pentru practicarea castrării bărbaților și a mastectomiei femeilor, conform cu învățăturile lor împotriva poftei sexuale.

TULCEA
HARTA POPULARILOR
DUPA 1830
LEGENDA:
ROMÂNI
TURCI
GRECI
NEMTI
RUȘI
BULGARI
TATARI
TULCEA-VECHE
(Stan-Tulcea)
L. CIUPERCA
DUNAREA
Delta
N
Portul nou
str. Isaccei
L. ZAGEN
Monumentul
D. Babadag
D. Cimitirului
D. Mahmudiei
D. Comurofca
Castrul Roman
Tabie Turca
0 m.
500 m
1000
Gh. Brătescu 1928.

XIII. IOAN NENITESCU

I. NENIŢESCU

Ioan Nenitescu a fost o personalitate marcanta a sfarsitului secolului al XX-lea, care si-a lasat amprenta pentru generatiile urmatoare pe plan politic, poetic si national. S-a nascut la Galati la

11 aprilie 1854 cu numele de familie Vasiliu, dar la indemnul profesorului sau care era adeptul curentului latinist si-a schimbat numele in Nenitescu. Probabil numele Nenitescu l-a luat de la unchiul sau din Galati, calugarul Ilarion Nenita.

Tatal sau Stefan Vasiliu, un mare comerciant il inscrie la cursurile Scolii Superioare Comerciale. Inca din liceu publica mai multe poezii in ziarul galatean Gardistul Civic. Nu doreste sa continue o cariera in comert, intra la Institutele Unite din Iasi unde termina liceul, face voluntariat la Compania de Jandarmi pedestri de la Iasi unde este avansat sergent la 10 septembrie 1875, iar apoi se inscrie la Facultatea de Litere din Iasi in 1875. Aici participa la sedintele societatii culturale “Junimea”. **“**Anul 1877 găseşte tara angajată în războiul care avea să-i aducă independenţa de stat absolută. Studentul Ioan Neniţescu se numără printre cei care cer să meargă pe front voluntar la varsta de 23 de ani. La inceputul campaniei din 1877, Nenitescu trece examenul de sub-locotenent in rezerva la Batalionul de militie Iasi si este trimis ca si Comandant al Punctului de frontier Oituz.La La 18 august 1877 părăseşte casa părintească (semnificativă în acest sens este poezia „Adio mamei”, subintitulată „Plecând spre câmpul luptei”), la 22 august îl găsim la Turnu Măgurele, trece Dunărea pe podul de vase de la Siliştioara-Măgura, iar la 27 august primeşte botezul focului ca sublocotenent în cadrul Regimentului 13 Dorobanţi, comandat de locotenent-colonelul Ioan Petrovici. Cu preţul a trei ofiţeri răniţi, 16 soldaţi morţi şi 113 răniţi regimentul a reuşit să cucerească o poziţie întărită în faţa redutei Griviţa 1. La 30 august poetul participă la dramatica încleştare de la Plevna, când este cucerită reduta Griviţa 1, când cad eroic maiorul George Şonţu, căpitanii Leon Cracalia, Valter Măracineanu etc., iar la 4 septembrie, compania a doua, comandată de căpitanul Panait

Botez (tatăl viitorului scriitor Jean Bart), din care făcea parte şi Neniţescu, împreună cu compania comandată de căpitanul Vasile Iremia, execută o operaţie de recunoaştere asupra poziţiilor otomane din reduta Griviţa 2. Dorobanţii sunt descoperiţi şi asupra lor se dezlănţuie o ploaie de foc. Poetul este rănit. Ridicat de o ambulanţă a serviciului militar al armatei, este transportat la spitalul Independenta din Targul Magurele. Este decorat cu Steaua României şi Virtutea Militară"96. "Cu bucurie vestim concetatenilor nostri ca mult iubitul de toti sub-locotenentul Nenitescu, fiul concetateanului nostru Stefan Nenitescu, este decorat, cu ordinul Stanislas de M.S. Tarul, pentru vitejia cu care s-a purtat la atacul Grivitei, unde fu ranit. Deja am anuntat ca tot pentru aceasta fapta este prezentat a i se oferi Steaua Romaniei si Virtutea militara. Onoare junelui si bravului ofiter!"[97]

Isi reia activitatea la societatea Junimea, iar in anul 1878 debuteaza in revista Convorbiri Literare . Tot in 1878 se inscrie la Scoala de Filozofie si Arte din Berlin, iar in anul 1886 isi ia doctoratul in filozofie si pegagogie la Leipzig cu tema Afectele lui Spinoza. Reintors in tara a infiintat revista pedagogica si literara "Tara Noua" pe care o conduce 4 ani.

"În vara anului 1892 poetul întreprinde o călătorie în Peninsula Balcanică, iar în urma ei scrie lucrarea „De la românii din Turcia europeană", publicată în 1895. Castiga numeroase premii pentru proza, teatru si poezie cu care este rasplatit pentru intreaga sa munca literara. Ioan Neniţescu este un poet aproape necunoscut generaţiilor tinere. Deşi imnurile „Pui de lei" şi „Voinţa neamului" au devenit unele dintre cele mai cunoscute

---

[96] Corneliu Stoica, Restituiri-Ioan Nenitescu un poet al neatarnarii in Revista on-line Luceafarul Romanesc.

[97] Vocea Corvului, anul V, nr.391, duminica 30 octombrie 1877, p.1

cântece patriotice româneşti, făcând parte din fondul de aur al muzicii noastre corale, puţini sunt astăzi cei care, intonându-le sau numai ascultându-le, ştiu că versurile aparţin lui Ioan Neniţescu, poet-ostaş, care a luptat în Războiul pentru Independenţă de la 1877-1878, intelectual de aleasă cultură, doctor în filozofie cu o teză despre modul în care Spinoza a văzut afectele („Die Affectenlehre Spinoza's")"[98]

"Cantand descendenta latina si vitejia romana, ca trasatura nationala definitorie-poezia in armura a lui Nenitescu este dedicata semnificativ, faimosului regiment 13 Dorobanti simbol de romaneasca virtute razboinica."[99]

"Intorcandu-se in tara in timp de 10 ani a dezvoltat o activitate prodigioasa, atat in administratia invatamantului, unde a fost Revizor si Inspector general al Invatamantului primar, cat si in calitate de prefect al judetului Tulcea, unde in afara de bulgari, numele sau este cel mai popular printre locuitori. Tot judetul vorbeste despre el cu admiratie. Darnic, milostiv si drept, el redestepta speranta neamului ori pe unde trecea. Singurii bulgarii l-au atacat cu salbaticia caracteristica rasei lor, si aceasta fiindca le cerea a se supune legilor tarii."[100]

In anul 1889 se casatoreste cu Elena Vasile Stefan din Brasov cu care are trei copii Mircea, Stefan[101] si Irina.

---

[98] Ibidem

[99] Tomis. An. 12, nr. 2(127), iun. 1977, p. 6 :

[100] Calendarul Minervei, Literatură, ştiinţe, artă, morală, economie, Bucureşti, 1900, p. 181

[101] **NENIŢESCU, Ştefan I.** Născut la 7 octombrie 1897. Fiul poetului Ioan Neniţescu, fost prefect de Tulcea. A absolvit Liceul Francez de la Berlin şi Facultatea de Filologie la Roma, cu doctoratul în istoria artei. Consilier la Legaţia de la Haga, unde l-a cunoscut Nicolae Titulescu de care-l va lega o trainică prietenie. A demisionat din Ministerul de Externe (împreună cu Mihai Arion) după ce Regele Carol al II-lea l-a îndepărtat pe Titulescu. Conferenţiar

Datorita capacitatii lui de bun patriot si gospodar a fost mentinut in functia de prefect si sub liberali si sub conservatori.

A murit in orasul Buzau la 23 aprilie 1901, la numai 47 de ani, cand inca era prefect al Judetului Tulcea. Plecand vineri din Roman, de la mosia sa, in expresul de Berlin, in gara Sihlea i-a venit rau. S-a telegrafiat de urgenta ca in gara Ramnicu Sarat sa ajunga un doctor, dar telegrama a ajuns prea tarziu, iar Nenitescu incetase din viata in gara Buzau. Moartea a fost constatata insa in gara Ploiesti de catre un doctor si primul procuror. Trupul a fost dus cu acelasi tren in Gara de Nord in Bucuresti, apoi dus la morga. Nu i s-a facut autopsie deoarece celebrul doctor Mina Minovici a stabilit ca moartea a survenit din cauza unui atac de cord, de care Nenitescu suferea de mult timp.

Serviciul religios a fost oficiat de un numeros sobor de preoti, in fruntea lor fiind Arhiereul Nifon Ploiesteanul. La inmormantare au participat numeroase oficialitati ale judetului Tulcea, membri fruntasi ai Partidului National Liberal si Conservator. Cand sicriul a fost scos din Biserica un pluton al Regimentului 1 Geniu a dat onorurile. Au fost aduse coroane de flori din partea ministerului de interne, a consiliului judetean

---

la Universitatea Bucureşti. Membru P.N.Ţ. Înainte de începerea războiului, la sugestia lui Maniu, a plecat în Anglia şi a încercat să sensibilizeze Ministerul de Externe englez asupra pericolului sovietic. Deşi cunoştea dedesubturile acordului Churchill-Stalin, cu toate insistenţele mai multor personalităţi engleze şi franceze de a nu se întoarce în ţară, a revenit totuşi în România şi s-a alăturat celor ce încercau să înlăture regimul Groza. Arestat în 1949, în urma unui denunţ. Judecat cu un lot de 27 de personalităţi, printre care Nicolae Mavrocordat, Radu Cioculescu, Maria Golescu, Magdalena Canciov şi N. Iuca. Condamnat la muncă silnică pe viaţă pentru crimă de înaltă trădare. O parte din detenţie la penitenciarele Jilava, Piteşti (caşectic, foarte grav bolnav) şi Aiud. Eliberat în 1964 cu Decretul de graţiere 411 (foarte grav bolnav). După eliberare a refuzat colaborarea cu puterea comunistă şi a dus o viaţă de privaţiuni. A murit în 1979.

Tulcea, a liceului din Tulcea, a bancii Dobrogea, a cercului studentilor macedoneni, a Regimentului 33 Tulcea, a locuitorilor din satele infiintate de el in Delta, a societatii inginerilor si industriasilor. Cortegiul funerar a strabatut intreaga Calea Victoriei si a fost ingropat la cimitirul Bellu pe 26 aprilie.

In semn de recunostinta locuitorii Tulcei, alaturi de V.A.Urechia, ridica marelui poet un bust, acesta fiind executat de sculptorul Oscar Spaethe si inaugurat in anul 1911 la 30 octombrie. Cu aceasta ocazie a participat un numar foarte mare de personalitati tulcene, primari din satele judetului Tulcea precum si vaduva Elena numita de el “Lili”.

Bustul a fost distrus de barbara armata bulgara in 1916 si refacut in anul 1995 in Parcul Personalitatilor din Tulcea.

“Desi numai prefect de Tulcea, Ioan Nenitescu a stiut sa se faca la un moment dat reprezentantul tuturor romanilor dobrogeni si actiuna sa hotarata impotriva strainilor reflecta toata nedreptatea ce se facuse pana atunci elementului romanesc. Iar mijloacele violente ce a intrebuintat pentru a face sa dispara contrastul dintre romanii pana atunci nelijati si nationalitatile straine favorizate, se explica usor prin dorinta de a cuceri pentru romani cat mai curand locul ce li se cuvenea intre celelalte popoare dobrogene. De regretat este ca el nu a stiut sa se inconjoare de cei mai buni dintre romani, nici nu si-a dat indeajuns seama pe ce teren e mai necesar sa fie intarit elementul romanesc. De astfel, nu se poate tagadui ca tocmai intentiile lui cele mai bune, cum a fost de pilda colonizarea Deltei cu romani, au fost mai putin sustinute de la centru…Si daca masurile lui violente au produs in randurile celorlalte nationalitati o reactiune care a contribuit sa le destepte si mai mult constiinta nationala, in

schimb romanilor le-a dat speranta ca in curand situatia lor se va indrepta.”[102]

Cat timp a fost prefect a infiintat o institutie de credit bancara dar care nu a durat decat cativa ani.

Pe langa geniul sau literar, Ioan Nenitescu a avut si o importanta activitate politica. Membru al Partidului National Liberal a fost ales deputat, iar apoi secretar al Camerei Legiuitoare. El s-a numarat printre cei care, in calitate de deputat au sustinut initiativa lui Iacob Negruzzi pentru acordarea unei pensii viagere lui Mihai Eminescu (2 aprilie 1888).

A fost desemnat prefect al Judetului Tulcea de doua ori(17.06.1897-23.08.1900 si 16.02.1901-23.02.1901) si al Judetului Constanta (23.05.1900-6.11.1900). Este de departe cel mai important prefect al Judetului Tulcea, iar roadele muncii sale sunt numeroase. A infiintat sate si repopulat altele parasite. A ajutat locuitorii sa-si construiasca case, biserici si scoli.

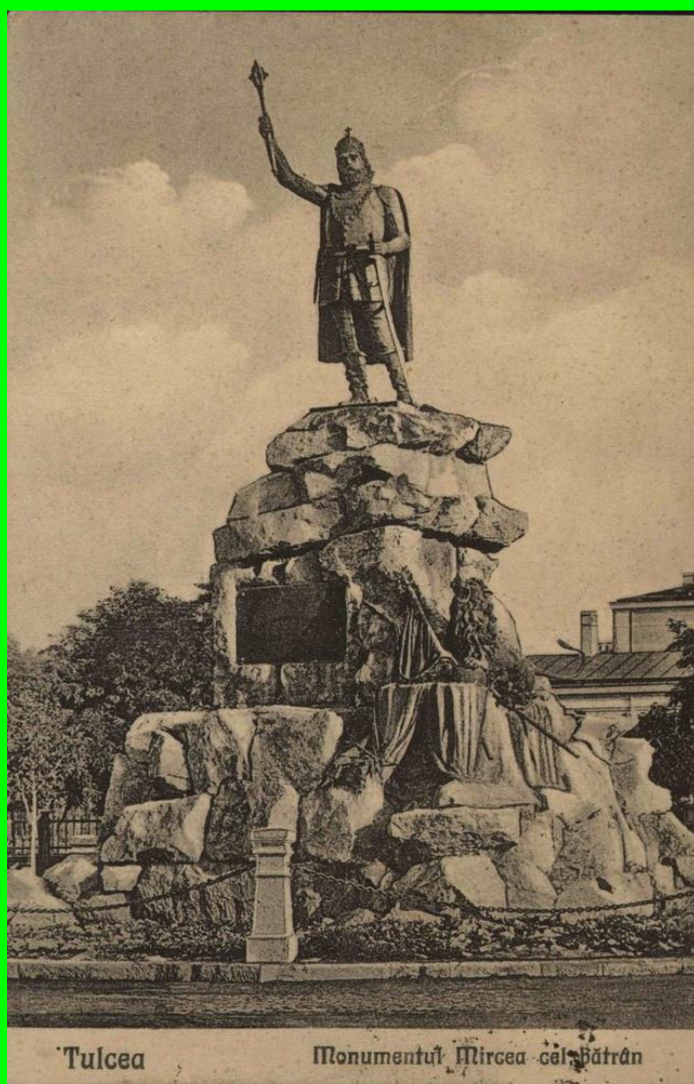
Ca om de cultura s-a preocupat in mod special de infiintarea si dezvoltarea scolii in judet. Astfel, el a infiintat Liceul de baieti din Tulcea, astazi Colegiul Dobrogean Spiru Haret. Tot el a ridicat Monumentul Reintregirii de pe Colnicul Hora si statuia lui Mircea cel Batran din Tulcea. Ca urmare a activitatilor sale in slujba poporului roman a fost decorat cu medaliile:”Virtutea militara”, ”Aparatorii Independentei”, ”Comemorativa Rusa”, Bene-Merenti clasa I”, ordinile “Steaua Romaniei”in grad de Cavaler, “Coroana Romaniei” in grad de Ofiter si crucea “Trecerii Dunarii”.

In anul 1901, la 1 martie in prezenta a numerosi invitati prefectul Ioan Nenitescu pune piatra fundamentala a ridicarii unui monument in memoria lui Mircea cel Batran, stapanitorul de

---

[102] Spiru Haret, Ale tale dintr ale tale, Bucuresti, 1911, p.1114

odinioara al Dobrogei. La aceasta ceremonie fastuoasa au participat: mitropolitul primat al Romaniei: I.Gheorghian, episcopul Dunarii de Jos P.Clinceanu, presedintele consiliului de ministry.Gr.Cantacuzino, ministrul de interne G.Manu, ministru de razboi I.Lahovari, ministrul de finante Tache Ionescu, Ministrul Ariculturii N.Fleva, ministrul afacerilor externe. N.Lahovari, ministru instructiunii publice I. Istrati, ministrul justitiei. G.Disescu, ministrul lucrarilor publice C.Gradisteanu, primarul orasului Tulcea: Leonida Stere, Comandamentul regimentului 33 Tulcea I.Petrovici, protoereul judetului Tulcea N.Gheorghiu si presedintele Consiliului Judetean Tulcea Stefan Bors. La aceasta ceremonie Ioan Nenitescu rosteste un frumos discurs, iar dupa ceremonie trimite o telegrama regelui Carol I prin care motiveaza aceasta frumoasa initiativa"…astazi populatiunea orasului serbeaza amintirea unui trecut glorios, amintirea redesteptata prin punerea pietrei fundamentale a monumentului Marelui Voievod Mircea cel Batran. Aceasta amintire in gandurile noastre e nedespartita de intelepciunea si vitejia Majestatii Voastre, care in razboiul de la 1877 ati reinviat vechea slava stramoseasca recucerind Dobrogea, care de acum va ramane pe veci nedeslipita de tara mama. Subsemnatii reprezentanti ai orasului venim cu aceasta ocaziune a depune la picioarele tronului Majestatii Voastre expresiunea credintei si devotamentului vostru si ai concetatenilor nostri…."

“Stim ca eroii sunt nemuritori si atâta timp cât generatii întregi care se vor perinda pe acest pamânt le vor cinsti numele, le vor preamari faptele si nobilul sacrificiu de a se fi jertfit pentru dreptul sacru al poporului român de a fi liber ii stapân în propria

tara, suntem siguri ca totdeauna se va pomeni si numele lui Ioan Nenitescu, poet care în scrisul sau a cântat pe acesti eroi, le-a elogiat virtutile lor alese, a dat glas vointei natiunii noastre de a fi stapâna pe soarta sa, de a pasi de sine statatoare pe calea progresului si prosperitatii." [103]

"Ştefan Borş a făcut parte şi din comitetul ce luase iniţiativa de a imortaliza în bronz figura fostului prefect de Tulcea, Ioan Neniţescu, căruia i-a fost un colaborator apropiat. La început, comitetul constituit pentru strângerea de fonduri necesare scopului mentionat, l-a avut în frunte pe colonelul I. Petrovici, comandantul Regimentului 33 Infanterie, preşedinte de onoare fiind academicianul V. A. Urechia, apoi pe prefectul judeţului, Hagi Anton, care a şi avut iniţiativa de a-l reconstitui. La

---

[103] Ibidem

propunerea lui Ştefan Borş, consiliul local a aprobat ca bustul să fie aşezat în parcul municipal din faţa Palatului Administrativ. La ceremonia de dezvelire a bustului marelui patriot, din 30 octombrie 1911, acesta sublinia: „Primesc cu cea mai mare mulţumire şi recunoştinţă această podoabă întrupată în persoana lui Ioan Neniţescu şi ridicată prin binevoitorul concurs al tulcenilor, al locuitorilor din judeţul Tulcea şi al multor binevoitori."[104]

[104] Madalina Ciocoiu, Tulcea 1878-1948. Memoria unui oras, Editura Istros, Braila, 2012, p.284

XIV. ETNII IN DELTA DUNARII

Modul de viata al populatiilor din Delta Dunarii diferea considerabil in ceea ce priveste conditiile de locuit si alimentatia. M.D Ionescu relata ca la inceputul secolului al XIX-lea casele turcilor si tatarilor erau adevarate cuiburi de infectie. “Casele lor construite din chirpici sau piatra sunt mici de inaltime, fara paturi si adesea, se ingramadesc intr-o camera, pe rogojini, toti membrii familiei si animalele. De obicei, are o singura fereastra, casa este plina de mizerie care faciliteaza aparitia numeroaselor boli. In schimb, casele romanesti si germane, sunt bine aerisite, inconjurate de arbori, cu fantana la fiecare casa. Camerele sunt varuite, cu paturi curate, iar grajdurile animalelor sunt departe de casa.”

Alimentatia diferea si ea in functie de populatie.Germanii au in fiecare casa cuptoare de paine, iar carnea este unul din alimentele de baza. Romanul, in afara de paine, mananca si mamaliga, iar rusii consumau si paine de secara.Tatarii consumau paine de orz, carne de oaie si uneori cai morti. Populatia romaneasca a Deltei Dunarii nu avea viciul bauturii, in afara de rusi, care aveau acest viciu innascut. ”De acest viciu sunt stapanite mai mult populatiunile rusa si lipoveana a caror meserie principala e pescuitul, de unde se realizeaza castiguri bune si ar castiga si mai mult, daca banii agonisiti in 3-4 luni, nu i-ar da carciumarului in 3-4 zile. Acesti pescari viciosi numai dupa ce termina banii reincep lucrul si apoi, iar bautura, din a carei cauza

se nasc certuri, batai si chiar omoruri.”[105]

Totusi, pe langa rachiu, lipovenii consumau si ceai, in cantitati mari.Turcii si tatarii consumau foarte multa cafea de la care nu lipsea tutunul. Consumul de alcool era interzis de religia islamica.

Datele statistice de la 1880 aratau ca in districtul Sulina existau 444 romani, 896 rusi, 796 lipoveni, 36 bulgari, 608 greci, 8 armeni, 32 evrei, 12 germani, 112 tatari, 8 tigani, 96 turci, 116 alte natii. Totusi, stapanirea turceasca nu oferea siguranta averii si vietii in aceasta provincie. Abuzurile unor functionari turci, bandele de talhari numeroase, nu ofereau siguranta unui numar mai mare de romani pentru a coloniza aceasta regiune.

Conform unui recensamant din anul 1899, in orasul Tulcea 10% din populatia orasului era evreiasca, ea scazand constant pana in preajma celui de-al doilea razboi mondial, cand majoritatea evreilor au emigrat.

In 1905 populatia judetului Tulcea se prezenta astfel: Romani-51442,Bulgari-29633,Rusi-15282,Lipoveni-13734,Greci-4721, Gemani-4110,Evrei-2827,Turci-3351,Gagauzi-3758,Tigani-1865,Tatari 2160, Armeni-973,Italieni-1207, alte nationalitati-1536, Total-136213 locuitori.

In 1908 in Tulcea erau: Romani-62204,Bulgari-33968,Rusi-16781,Lipoveni-15042,Greci-4807,Gemani-4094, Evrei-3262,Turci-2983,Gagauzi-2397,Tigani-2120,Tatari 1924, Armeni-1162,Italieni-1171,alte nationalitati-1231, Total-154147 locuitori.

[105] M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea, Atelierele grafice Socecu, Bucuresti, 1904,p.63

Fata de statistica din 1880 se vede ca populatia romanilor a crescut cu 17000 locuitori romani, iar bulgarii cu 16000 locuitori, pe cand turcii si tatarii au scazut cu 11000.

In judetul Tulcea la 1928 astfel arata populatia pe etnii: Romani-93338,Bulgari-28361,Rusi-16792,Lipoveni-17812,Greci-2282, Gemani-2428,Evrei-1776,Turci si Tatari-5785,Gagauzi-0,Tigani-0, Armeni-0,Italieni-1313, Total-170554 locuitori. La inceputul secolului astfel era situatia proprietatii judetului Tulcea pe etnii:

Marea proprietete(peste 100ha):Romani:1696 ha;Bulgari 1197 ha; Turci 300ha; Germani:131 ha; Francezi: 400ha

Proprietatea mijlocie(25-100ha) Romani:3576 ha;Bulgari 13165ha;Turci 1538ha;Germani:549 ha;Rusi: 167ha

Mica proprietate(1-25ha): Romani:57856ha;Bulgari 56087ha;Turci 13327ha;Germani:8487ha; Rusi: 14029ha

Delta Dunarii a fost si a ramas regiunea cu cea mai redusa densitate a populatiei. Astfel arata populatia Deltei Dunarii in urma recensamintelor efectuate la inceputul secolului XX:

Anul	**Numar locuitori Delta Dunarii**
1912	19310
1930	19740
1941	18750
1948	17690
1956	19716
1966	21510

ROMANII

"Documentele arheologice si istorico-geografice atesta ca si in aceasta parte a tarii noastre(Delta Dunarii) continuitatea elementului autohton geto-dac si romanesc e stabil si preponderant aici chiar in vremurile grele ale perindarii populatiilor migratoare si chiar in timpul dominatiei otomane. Populatia Deltei si a zonelor invecinate si-a mentinut in toate vremurile ca ocupatii principale pescuitul si pastoritul, aici fiind, pana la inceputul veacului al XIX-lea si capatul unui important drum transumant moldovean."[106] Romanii au fost prezenti in Dobrogea tot timpul. Nu s-a facut un recensamant doar al celor care locuiau in Delta Dunarii, dar avem dovezi ca ei existau aici de la inceputuri. La 1850 in Tulcea erau, ca numar, imediat dupa turci. Agentul consular din Tulcea, Viskovici, gasea la 1865, 12000 de romani. Cu toate invaziile barbare, elementul romanesc nu a disparut complet, el fiind intarit de valurile de romani veniti din stanga Dunarii. Acest val de colonizari a inceput inca din secolul VI, crescand mai tarziu, mai ales cand Mircea a cucerit Dobrogea.

Evenimentele istorice petrecute in Transilvania dupa 1477, provoaca un mare val de emigrare a taranilor in Dobrogea. O parte importanta din ei au ajuns si in Delta Dunarii, drept dovada fiind toponimele cu numele acestora. Mocanii au reprezentat valul cel mai important care a pasit pe pamantul Dobrogei, aici ocupandu-se cu vechea lor indeletnicire, pastoritul. Taxele puse de catre austrieci in Transilvania, erau mult mai mari decat cele ale Imperiului Otoman in Dobrogea. La 1862, in judetul Tulcea se

[106] Ioan Popovici, Geografia populatiei si asezarilor din zona Deltei Dunarii in revista Peuce, nr 5, Tulcea, 1978, p.194

numarau peste 50 de mii de oi, majoritatea apartinand acestor mocani. Scoala romaneasca din Tulcea a fost infiintata inaintea celei bulgare. "Aceste scoli romanesti au fost fondate de Ismail-Bey, mutesariful din Tulcea, care iubea pe romani considerandu-i ca supusi pasnici, muncitori si cinstiti. El a insarcinat pe Balasescu sa infiinteze scoli in toate satele romanesti."[107]

La chemarea mocanilor veniti din Ardeal, ajunge la Tulcea Nicolae Balasescu Nifon(1806-1880), care organizeaza invatamantul din judetul nostru. El a fost primul profesor roman venit in Tulcea in timpul ocupatiei otomane, timp in care a infiintat 21 de scoli primare romanesti. Venit in Tulcea el constata urmatoarele:"La Tulcea gasii un oras foarte frumos si regulat, unde omul poate afla toate trebuincioasele ca la Galati. Locuitorii din Tulcea sunt romani, bulgari, greci, rusi, nemti, evrei, unguri…Cercetand eu orasul, mergand la biserica bulgareasca, era o scoala mare, un fel de gimnaziu. De aici mersei la biserica germana, care era mare si frumoasa, dar scoala cea mare pentru baieti si fete o impodobea si mai mult. Asemenea toate nationalitatile isi aveau scoala lor pe langa biserica. In urma mersei si la biserica romaneasca-Sfantul Nicolae-dar ma intristai la suflet, ca pe langa dansa, scoala nu are, ca si alte neamuri. Izbit de asemenea nedreptate, am intervenit pe langa episcopul Dunarii de Jos a trimite invatatori si in aceste locuri."[108]

"Denumirile inregistrate in hartile si documentele, indeosebi turcesti - defterele secolelor XV - XVII, tapiuri - acte de posesiune din secolul al XIX-lea, confirma existenta unei

[107] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928,p.168

[108] Nicolae Balasescu Nifon, Romanii din Dobrogea, in Biserica si Scoala, Arad, 1877, p.375-376

numeroase populatii autohtone de agricultori, păstori, crescători de vite, pescari, meşteşugari şi negustori,care au dat nume românesti, unele foarte expresive şi caracteristice,aşezărilor, cursurilor de apă, dealurilor, ostroavelor, lacurilor, iezerelor şi grindurilor din Deltă" [109]

BULGARII

Bulgarii s-au crestinat in anul 864 sub regele lor, Bogoris. Sub tarul Simeon(888-932) se dezvolta vertiginous, intinzandu-se spre nord, de la Gurile Dunarii pana la Varna. Imparatul bizantin Constantin Porfirogenetul in lucrarea sa "Despre administrarea imperiului" ne da informatii importante despre tinututul bulgarilor si despre relatiile lor cu rusii, care se stricasera considerabil.

"Constantin vorbeste de cursele pe apa ale rusilor la Constantinopol si calea pe care o urmeaza barbarii. Ei coboara Niprul si se ciocnesc cu Pecinegii care stapanesc regiunea Niprului si a Nistrului si sunt urmariti pana la Sulina in Delta Dunarii. De aici ei nu se mai tem de atacurile Pecinegilor si coboara in liniste pe tara Bulgariei, pe la Conopa, Kostania si raul Varna, toate aflatoare in Bulgaria si dau in sfarsit in regiunea Mesembriei. Asadar Dobrogea de azi pana la gurile Dunarii facea parte din regatul Bulgarilor a carui capitala Samuel o stramuta la Presba".[110] Acest prim stat bulgar a fost desfiintat de imparatul bizantin Vasile al II-lea Bulgaroctonul. Un al doilea imperiu

---

[109]Iosif Colcer, Virgil Magureanu, File din Istoria Dobrogei, Inspectoratul de cultura al judetului Tulcea, Tulcea, 1988, p.57

[110] M.D.Ionescu, Dobrogea in pragul veacului al XX-lea, Bucuresti, 1904, p.542-543

romano-bulgar ia nastere la anul 1200, iar sub Ioan Asan I, se stabileste capitala la Tarnovo.

La Tulcea a fost infiintata prima scoala bulgara din Dobrogea, in 1859 si a fost numita Scoala Sfanta Bulgarie cu profesori adusi din Sofia. Tot in 1859 a fost creata si societatea culturala "Consimtamantul" al carei scop era promovarea nationalismului bulgar pana la alipirea Dobrogei la Bulgaria. Ei au creat si o organizatie de femei numita "Nadesjdea" al carei scop era caritatea in randul populatiei bulgaresti din Tulcea si promovarea nationalismului bulgar. Bulgarii au fost relativ putini in Delta Dunarii, majoritatea preferand zonele uscate ale judetului.

Oficial la 1900, in judetul Tulcea existau 26174 bulgari, iar in Delta Dunarii doar 103. Majoritatea bulgarilor au ajuns in Dobrogea dupa anul 1878 si mai ales dupa anul 1882. Ei au fugit din Bulgaria din cauza persecutiei turcilor."Inainte de 1828 elementul bulgar nu s-a aratat in Dobrogea decat in mod sporadic si disparat: cativa negustori, cativa muncitori. Jumatate cel putin din actuala populatie a provinciei nu s-a constituit decat printr-o infiltratie neintrerupta, de data recenta; in mare parte posterioara anexarii si mai ales in 1882."[111]

"Sub raport cultural , elementul bulgar nu s-a manifestat in nici o directie pana la 1878. Aceasta se datoreste pe deoparte asupririi turcesti, iar pe de alta parte faptului ca populatia bulgareasca avea un caracter accentuat rural si era refractara oricarui contact cu celelalte populatiuni mai inaintate din punct de vedere cultural. Sub raport religios bulgarii s-au gasit tot timpul intr-o stare de inferioritate fata de celelalte populatiuni din cauza

[111] Roman M., Iredeta bulgara in Dobrogea, in Analele Dobrogei, Cernauti, 1935, p.2

caracterului lor inchis, nesincer si invidios”[112]

O data cu dezvoltarea economica a provinciei dupa 1878, populatia bulgareasca a ajuns la orase, dezvoltandu-se o clasa burgheza bulgara care nu s-a putut forma sub turci. Abia acum ei incep sa se manifeste sub aspect cultural infiintand scoli cu profesori adusi din Bulgaria a caror scop era trezirea constiintei lor nationale. Industria si comertul orasului Tulcea erau in marea majoritate a bulgarilor. Copiii bulgari din Tulcea sunt primiti fara examen la scolile din Bulgaria, unde erau pregatiti si indoctrinati, ca dupa absolvire sa se intoarca si sa ocupe posturi cheie in Tulcea.

“Bulgarii vor fi avand calitatile lor, poate chiar calitatile pozitive. Ei vor fi fiind muncitori, prevazatori, sobri, strangatori,si vor mai fi avand si alte insusiri de acest fel. Dar poate tocmai din cauza lor, aceea de rasa care sa se inmulteasca extraordinar de mult n-o au…In generalitatea lor considerati, nu pacatuiesc nici prin avant, nici prin sentimentalism exagerat, nici in inteligenta vie, spontanee, sclipitoare si nici macar prin acel sentiment de onoare care caracterizeaza pe omul iesit din barbarie…E de asemenea o calomnie ca bulgarii ar fi fost impiedicati in libera lor dezvoltare nationala. Adevarul e numai ca ei au abuzat totdeauna de libertatile ce li s-au dat, avand atitudinea cea mai provocatoare fata de autoritatile constituite, pentru a se putea infatisa ca victime ale barbariei românesti. Astfel in scolile confesionale bulgaresti din Tulcea, conduse de institutori adusi de la Sofia, copiii erau invatati ca Dobrogea era bulgareasca si erau indemnati de pe catedra la ura contra românilor; chiar pe hartile de pe peceti, Dobrogea era incorporata politiceste la Bulgaria. Si cand autoritatea scolara romana a intervenit pentru ca asemenea

[112] Ibidem, p.3

falsificare si nu se faca si asemenea apeluri la ura intre fii aceleiasi tari si nu se repete, bulgarii au protestat solemn, declarandu-se «persecutati» de români."[113]

Propaganda bulgareasca incepea de la varste fragede, in Tulcea existand o gradinita bulgareasca inca din anul 1897, singura de acest fel din judet. De asemenea, exista si o scoala primara si una gimnaziala bulgareasca. Bulgarii refuzau sa predea limba romana in aceste scoli, iar invatamantul istoriei si geografiei tratau Dobrogea ca o provincie bulgareasca.

La 13 octombrie 1897, printr-un referat catre consiliul de ministri, ministrul Spiru Haret cere ca aceste scoli sa fie inchise, lucru care se si intampla. Trimiterea prefectului Ioan Nenitescu in Tulcea, fost cadru militar activ, avea si acest scop, al opririi propagandei bulgaresti. El desfiinteaza comunitatile bulgare si societatile lor culturale pe baza principiului ca "nu-i este permis unui cetatean roman sa se manifeste ca supus al unui alt stat, si sa lucreze la subminarea statului in care traieste si al carui cetatean este." De asemenea, Nenitescu expulzeaza toti profesorii veniti din Bulgaria si aduce profesori renumiti din vechiul regat. Dupa moartea prematura a lui Nenitescu, bulgarii incep o campanie de insusire ilegala prin abuzuri a pamantului turcilor si tatarilor care parasisera Dobrogea. Se estima ca din pamanturile bulgarilor din Dobrogea, 90% din ele erau luate abuziv, fara ca statul roman sa aiba vreo reactie. Astfel, starea economica a bulgarilor creste, la fel si pretentiile lor asupra acestui teritoriu.

Propaganda bulgara, care revendica Dobrogea in intregime, nu se desfasura doar in Bulgaria si Dobrogea, ea trecu

---

[113] Ioan Roman, Drepturile, sacrificiile si munca noastra in Dobrogea, fata de pretentiile Bulgarilor asupra ei, in analele Dobrogei, Nr.4, 1922, Constanta, p.452

granitele in Gemania, Anglia, Franta, Elvetia si chiar America. Ei publicau articole platite in reviste si ziare in care aduceau argumente mincinoase cu privire la dreptul lor istoric, geografic, etnografic asupra Dobrogei, pregatind o eventuala alipire a Dobrogei cu Bulgaria.

"Bulgarii se trag direct din neamul turanic…locuitorul bulgar este harnic, bun plugar si cumpatat in cheltuieli, el a pastrat insa insusirile caracteristice ale originii sale, e crud si exploateaza cu tenacitate, ori si ce situatiune, acomodandu-se de nevoie, tuturor imprejurimilor."[114]

CONGRESUL DIN BABADAG

Actiunea de bulgarizare a Tulcei si Dobrogei a culminat cu marele congres pan-dobrogean de la Babadag din 17-18 decembrie 1917 prezidat de Dr. Ognianoff, la care au fost adusi cu forta delegati din cele patru judete ale Dobrogei (Tulcea, Constanta, Caliacra si Durostor) pentru a se vota o motiune

---

[114] C.D.Pariano, Dobrogea si Dobrogenii,Tipografia Ovidiu, Constanta, 1905, p.34

adresata Bulgariei si Puterilor Centrale prin care se cerea unirea Dobrogei cu Bulgaria.

Dupa pierderea razboiului de catre bulgari, romanii au procedat ca un popor foarte civilizat si nu s-au razbunat pe bulgari pentru atrocitatile comise. Sanctiunile au fost sporadice, iar starea economica a bulgarilor din Tulcea a ramas in continuare infloritoare.

CONGRESUL PANDOBROGEAN DIN BABADAG

Acest pseudo-congres nu tinea cont ca populatia bulgara a Dobrogei, nu era decat de 14 % . Babadagul a fost ales ca loc al congresului deoarece ”in acest targ si in imprejurimile sale locuiesc majoritatea bulgarilor dobrogeni. Adunand aici cateva sute de agricultori si zarzavagii de origine bulgara, oameni simpli ca spirit si ignoranti, agentii Sofiei au putut face sa se voteze mai usor, rezolutiile prezentate de ei, a caror citire n-a fost probabil inteleasa de nimeni. Ce valoare, dar, pot avea rezolutiile acestui congres, ordonat de Sofia si tinut sub protectia baionetelor

bulgaresti. Teroarea a impiedicat celelalte nationalitati sa-si zica cuvantul asupra unei chestiuni de o insemnatate capitala pentru ele.”[115] Intre 22-23 septembrie 1918 s-a tinut un al doilea congres, tot la Babadag, cu aceleasi cereri, dar nu a avut acelasi ecou.

O parte din cei mai mari criminali impotriva populatiei romanesti din Dobrogea se retrag o data cu populatia bulgara si se reorganizeaza la Razgrad, unde convoaca un alt congres pandobrogean, organizat de asociatia “Dobrogea”. Aceasta era subordonata militar statului major bulgar si subventionata de guvernul de la Sofia. Scopul declarat al acestei societati era solidarizarea intregii populatiuni a Bulgariei in jurul ideii de cucerire a Dobrogei si formarea de nuclee in Dobrogea cu scopul de a perturba pacea si a starni nemultumiri. Aceasta societate a fost luata in vizor de serviciul de informatii al Uniunii Sovietice care a vrut sa o transforme in mijloc de propaganda comunista si a scindat-o in doua, in cele din urma desfiintand-o.

LIPOVENII

Existenta rusilor lipoveni in Delta Dunarii se leaga de reforma patriarhului Nikon al Moscovei, care in anul 1654 a realizat o revizuire a practicilor religioase si cartilor de cult pentru a le uniformiza cu cele din Constantinopol si Ierusalim.

Aceasta incercare de a aduce biserica Rusa in rand cu celelalte biserici ortodoxe a provocat o schisma in biserica rusa

---

115 Oreste Trafali, Apararea Romaniei Transdanubiene in strainatate, in Analele dobrogei, anul 2, Nr.1, Institutul de arte grafice Victoria, 1921, p.13

numita si Raskol, iar adeptii ei au fost numiti raskolnici.Tot in acea perioada tarul Petru I al Rusiei da un ucaz prin care se interzice purtarea barbilor in afara de slujitorii bisericilor, iar cei care vor dori sa o poarte in continuare, vor trebui sa plateasca o taxa.

De asemenea tot el da ordin ca boierii sa isi schimbe vesmintele cu unele de inspiratie europeana, iar cei care se impotriveau erau amendati. Aceste schimbari bruste intervenite in viata rusilor i-au facut pe unii sa se revolte si pentru a scapa de persecutii au parasit imperiul si s-au refugiat in Polonia, Buceag, Dobrogea si Delta Dunarii. In regiunea Deltei Dunarii au venit mai multi rusi din regiunea raurilor Volga, Don si Nipru care erau obisnuiti cu pescuitul si viata mai aspra din aceste locuri. Etimologia numelui de lipoveni nu este cunoscut exact existand mai multe ipoteze ca ar veni din rusecul lipa-tei,de la sarbatoarea filippovca, de la adeptii lui Filipp Pustosviat etc.

La 1900 in plasa Sulina erau 3692 de rusi, 1387 lipoveni popisti, 99 lipoveni nepopisti. ”Lipovenii stabiliti in Delta Dunarii si in partile dunarene au invatat pescuitul de la romani. Ei reprezinta tipul fino-slav, au pometii obrazului proeminenti si privirea putin piezisa. Ei poarta barba si le plac culorile violete: bluza rosie, camasa albastra. Femeilor le plac culorile variate si strigatoare.”[116]

“Inca o exageratie fac cei care inglobeaza numarul bulgarilor cu cel al rusilor, sub denumirea generica de slavi. Aceste doua elemente nu au nimic in comun intre ele, nici prin origine, nici prin moravuri. Intre bulgari si rusi nu exista nici o solidaritate, dar au asa o repulsiune unii fata de altii, ca, cu tot

---

[116] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.200

spiritual ospitalier inascut in rusi, in nici un chip ei nu ar gazdui in casele lor pe un bulgar."[117]

Intre bratele Sf Gheorghe si Chilia numarul lipovenilor era relativ mic in comparatie cu celelalte comunitati din judetul Tulcea ca: Sarichioi, Jurilovca, Slava Rusa, Mahmudia, Slava Cercheza. Conform unui recensamant din 1930, intre bratele care formeaza Delta Dunarii, lipovenii se aflau in numar de: 765-Sfistofca, 544-Periprava, 344-Chilia Veche, 220- Tulcea, 138-Sulina, 83-Gorgova, 27 –Uzlina, 19-Carmen Sylva(Crisan), 1-Principele Carol (Partizani)

Jean Bart (Eugeniu Botez) in ,,Cartea Dunarii'' ne vorbeste despre originea rusilor lipoveni in Delta Dunarii: "Delta a fost pamant moldovenesc cazut sub stapanire turceasca. Infiltrarea ruseasca s-a facut in mai multe randuri. Un grup de Malorusi zisi Haholi au venit la Dunare plecand de la gurile Niprului pe la 1775 cand imparateasa Caterina a II-a a desfiintat organizatia cazacilor zaporojeni. Alt grup mai numeros de vreo 20000 de oameni sub conducerea unui hatman al lor Nekrassof au venit de la gurile Donului. Acestia sunt Lipovenii o secta schismatica a Filipovenilor plecati din cauza persecutiilor religioase….O lume aparte, primitiva, mistica si fanatica cu stranii credinte, superstitii si obiceiuri. Cand s-a aplicat pentru prima oara masura sanitara de vaccinare, in Delta a fost revolutie. Se credea ca a sosit antihrist sa ia sange de la copii….In timpul razboiului pentru intregirea neamului, foarte multi pescari din Delta, aflati in randurile armatei noastre au trecut la trupele rusesti."[118]

---

[117] C.D.Pariano, Dobrogea si Dobrogenii,Tipografia Ovidiu, Constanta, 1905, p.38

[118] Jean Bart, Cartea Dunarei, Editura Bibliotecii Ligii Navale, 1933, p.60-61

“In ceea ce priveste pescarii de meserie, nerecunoscatori, indolenti prin primitivitatea lor de nomazi ai intinderilor nemarginite din Delta Dunarii cu anexele ei de lacuri, balti si in genere ale regiunii inundabile a Dunarii, ei pe deasupra mai sunt de origine niste fugari, care nici in Rusia cea intinsa cu toate felurile de semintii ale hoardelor asiatice, nu au putut afla adapost. Mistici, produsi ai stepelor, ei sunt niste cinici, straini de tara si neamul romanesc care i-a primit, neamul de aceeasi fiinta cu aceasta tara, pentru ca in ea si prin ea s-a format, asa ca este stapanitorul ei firesc si ravnitor la prestigiul de aparator al ei si indeosebi al Gurilor Dunarii cu toate importantele lor de valoare internationala. Acesti pescari cu neputinta de a putea fi indrumati spre o intelegere atat de elementara a datoriei si cu atat mai putin spre dezvoltarea sentimentului patriotic de care sunt cu totul lipsiti, nu sunt populatiunea cea mai indicate la intrarea din largul marilor in domeniul Romaniei si pe calea civilizatiunii europene. Constatarile acestea coincid cu cele afirmate de Napoleon <Rusii sunt barbari fara patrie si carora orice tara li se pare mai buna decat aceea unde s-au nascut. De altfel, rusii sunt saraci si jafurile le sunt necesare. Cand nu voi mai fi memoria mea va fi cinstita si voi fi venerat pentru ca am prevazut evenimentele care aveau sa se intample si carora am voit sa ma impotrivesc.> Astfel se adevereste si constatarea lui Napoleon, ca ei vrand nevrand sunt jefuitori. Pentru întreţinerea vieţii sărăcăcioase este lucru cel mai firesc, ca să recurgă la resursele naturale, prin folosirea peştelui, a ouălor, paserilor şi braconarea vânatului cu blană de preţ. Această activitate distructivă nu poate decât să progreseze din an în an în raport cu sporirea numerica a locuitorilor din baltă. In acest chip folosirea sau amenajarea terenului bălţii, nu numai că nu poate lua avânt de dezvoltare economică, dar ea păgubeşte progresiv tot mai

mult interesele în legătură cu constituţiunea naturală mai ales a Deltei. Aşa urmează drept măsura cea mai nimerită pentru salvarea situaţiunii din toate punctele de vedere evacuarea acelei populaţiuni din Deltă. “[119]

La inceputul secolului exista in Romania, ca si la nivel european, o tendinta a presei si oamenilor politici de a fi ultranationalisti si chiar sovinisti la adresa celorlalte etnii, netinand cont de proclamatia regelui Carol I la indemna la toleranta.

HAHOLII

Migratia cazacilor care locuiau în Regiunea Zaporoje, din centrul Ucrainei, a avut loc in timpul razboaielor ruso-austro-turce. Din cauza persecutiilor imperiului tarist si a ingaduintei turcilor care ii doreau ca aliati acestia au inceput sa emigreze masiv in Dobrogea si Delta Dunarii in 1777. O parte din ei s-au stabilit si in Sudul Basarabiei unde infiinteaza o Sici (forma de organizatie statala). Cei care au imigrat mai la sud in Delta, au intrat in conflict cu lipovenii care erau deja aici si care nu doreau sa imparta pamantul cu ei. Ei se muta mai ales pe bratul Sfantul Gheorghe unde infiinteaza mai multe localitati Sfantul Gheorghe, Dunavat, Murighiol, Parlita (Victoria). Se pare ca prima asezare exclusiv ucraineana a fost Caraorman. In urma luptei avute in 1785 lipovenii ii infrang, iar sultanul Abdul ii muta in regiunile Silistra si Banat. Cazacii se mai numesc „haholi” (de alta credinta). In 1792-1793, în timpul conducerii Ecaterinei a II-a,

[119] E.Botezat, D.Lintia in revista Carpati, nr.7, 15 iulie 1942, p.1

Rusia ajunge la Nistru şi Principatul Moldovei devine o zonă a intereselor directe de expansiune ale ţarilor. In 1805 cazacii din Banat se intorc la semenii lor si se stabilesc in Delta, numarul lor aici crescand semnificativ. In urma luptelor cu lipovenii, cazacii zaporojeni ocupa tot bratul Sfantul Gheorghe si intemeiaza in localitatea Dunavatul de Sus o noua Sici. Ucrainenii primesc dreptul de la sultan de a locui in teritoriul cuprins intre bratul Sfantul Gheorghe, Lacul Razelm si linia ce leaga orasul Isaccea cu lacul Babadag prin localitatile Telita, Hagilar si Zebil. Mai tarziu ucrainenii au populat si alte localitati din Delta. Se pare ca ei "au primit pamant in zona ceatalului bratului Sulina si dreptul de a pescui in schimbul apararii granite"[120] Intre anii 1828-1861 sosesc in Dobrogea mai multi ucraineni fugari de iobagie si de serviciul militar obligatoriu (recrutcina), unde gasesc pamant liber pentru un trai mai bun. La inceputul secolului nu se facea o distinctive clara intre cazaci si lipoveni, de aceea in statistici ii gasim de multe ori ca fiind toti rusi sau lipoveni.

TURCII

Imediat dupa anexarea Dobrogei, regele Carol ajunsese la concluzia ca singura populatie inofensiva si loiala pe care se poate conta, pana la romanizarea completa a Dobrogei, este populatia musulmana. In consecinta, acestei populatii i s-a aratat o solicitudine speciala garantandu-i-se cea mai deplina libertate religioasa, culturala si juridica. Din pacate, o data cu plecarea

[120] Gh.Iurascu, E.Huhulescu, I.Tigaret, Porturile Dunarene, Editura Cuget Liber, Constanta, p.234

turcilor, marea majoritate a pamanturilor lor au trecut abuziv pe mana bulgarilor, avand concursul constient al administratiei romanesti.

Erau o populatie nedeprinsa cu pescuitul, de aceea numarul lor in Delta era scazut si fluctuat. Ei se ocupau mai mult cu cresterea vitelor si comertul.Comunitate mai importanta exista in orasul Sulina. Dupa 1878 au emigrat masiv din Dobrogea.

Fondatorul Turciei moderne, Kemal Ataturk, incepe in Dobrogea, in 1923, o campanile de aducere in Turcia a concetatenilor lui. Cu aceasta ocazie o mare parte din populatia turceasca pleaca din aceasta provincie. Guvernul roman si turc incheie o conventie la 4 septembrie 1936 prin care proprietatile turcilor raman statului roman, urmand ca acesta sa le plateasca jumatate in petrol, jumatate in valuta pe termen de 10 ani.

TATARII

"In lucrarea lui Ioahn Cristoph Wagner, Delineatio provinciarum Pannonice et Imperii turcici in Orient (Ausburg, 1684) se mentioneaza in imprejurimile Deltei Dunarii, cateva asezari locuite de tatari. Acestia se ocupau mai ales cu pastoritul si cresterea cailor. Prezenta tatarilor se reflecta si in toponomia din Delta Dunarii, desi prezenta lor este foarte redusa."[121](Ghiolul Tataru, Ostrovul Tataru, Ghiolul Tatarciuc etc).

Au fost adusi in Dobrogea de turci din Peninsula Crimeea.

---

[121] Ioan Popovici, Geografia populatiei si asezarilor din zona Deltei Dunarii in revista Peuce, nr 5, Tulcea, 1978, p.194

Au ocupat pentru o perioada scurta de timp Delta Dunarii, ulterior stabilindu-se in sudul Dobrogei. Popor neinvatat cu munca campului si pradator, nu s-au putut acomoda aici. Erau folositi de Sultan pentru incursiuni de prada in Tarile Romane. La 1900 populatia lor in Delta era de doar 99 de tatari. A ramas totusi numele lor in toponimele unor grinduri, ghioluri si ostroave.

GERMANII

”In 1874 o societate germana a solicitat de la guvernul otoman dreptul de a stabili in Delta o colonie de nemti, insa din motive politice sublima poarta a refuzat”.[122]

“Acesti germani au venit din Rusia, pentru cata vreme insa nici ei nu stiu, fiindca in general ii gasesti, azi intr-un sat, maine intr-altul, acum in Dobrogea, maine in Bulgaria, poimaine in Turcia si apoi in America si asa isi petrec viata calatorind de colo-colo. Iubire pentru tara in care stau si se hranesc nu au. Recunostinta si mai putin. Nimic nu ii misca decat interesul. Nimic nu ii conduce, decat egoismul.:[123]

Majoritatea germanilor din Delta Dunarii locuiau in Sulina unde se ocupau cu diferite activitati economice.

GRECII

[122] I..A. Nazareteean, Notite istorice si geografice asupra provinciei Dobrogea, Tipografia Sibermann, Tulcea, 1882, p.16

[123] C.D.Pariano, Dobrogea si Dobrogenii,Tipografia Ovidiu, Constanta, 1905, p.43

Locuiau mai mult in satele mari si se ocupau in special cu comertul. O comunitate mai mare exista la Sulina, peste 2000 de persoane. O buna perioada de timp in Sulina principal limba vorbita era Sulina. Alte nationalitati: la 1900 in plasa Sulina mai erau: 5 gagauti, 70 germani, 447 armeni, 311 evrei.

Intr-un recensamant al judetului Tulcea de la 1905 in judet traiau 180509 locuitori dintre care: 102293 romani, 28361 bulgari, 5785 mahomedani, rusi(lipoveni si ucraineni) 34812, alte nationalitati 9258 persoane.

Dupa alipirea Dobrogei la Patria mama, judetul Tulcea a fost impartit in 4 plasi: Tulcea, Babadag, Macin si Sulina. Repartitia populatiei din Delta Dunarei pe sate si nationalitati la 1900:

Comune si sate	**Romani**	**Rusi**	**Lipoveni**	**Turci**	**Greci**	**Bulgari**	**Altii**
Caraorman	104	632	62	-	19	-	12
Uzlina	17	16	44	-	1	-	-
Chilia	580	1289	351	1	17	42	132
Letea	92	508	-	-	6	12	7
Satul Nou	405	11	-	-	7		9
Sfantul Gheorghe	102	592	4	-	108	14	9
Periprava	11	-	333	-	-	-	-
Sfistofca	12	-	685	-	-	-	-
Sulina	803	594	7	268	2056	35	-
Gorgova	20	95	55	-	6	-	1
Iganii de Jos	16	53	-	-	10	-	-
Ilganii de Sus	14	73	-	-	-	-	-
Principele Carol (Partizani)	120	-	-	-	-	-	-
Satul Nou (Tulcea)	188	50	8	-	-	17	8
Ceatalchioi	101	237	-	-	4	-	-
Pardina	86	169	-	-	-	-	6
Patlageanca	-	57	80	-	-	-	-
Principele Ferdinand	60	-	-	-	-	-	-

La inceputul secolului trecut se faceau dese confuzii intre rusi, lipoveni si ucraineni de aceea statisticile vremii ii grupeaza uneori eronat

Istoricul Orest Trafali in anul 1921, vorbind despre toleranta romanilor fata de populatiile conlocuitoare, spunea ”in scolile romanesti domnea spiritul cel mai just. Se vazura adesea elevi bulgari luand premiu inaintea colegilor lor romani. Nici un sovinism, nici o tendinta nationala stramba nu influenta pe profesorii nostrii.”.

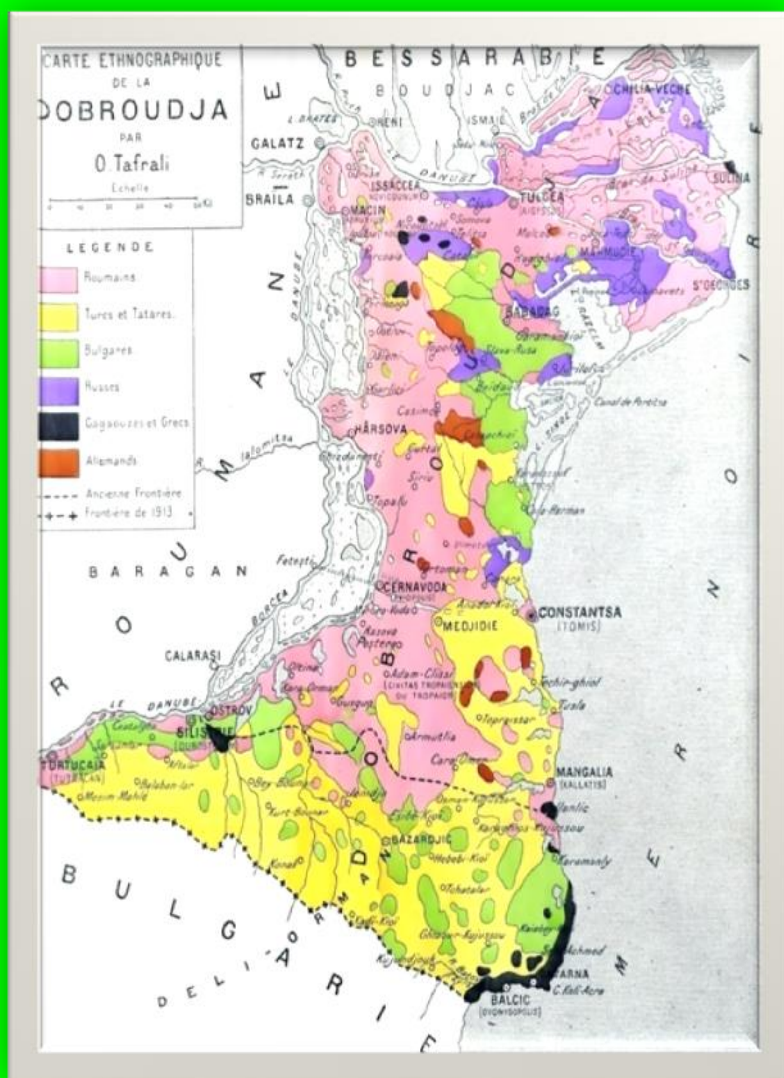
Situatia sanitara a locuitorilor Deltei Dunarii a fost din totdeauna precara si acest lucru nu s-a intamplat doar din cauza saraciei ci si din cauza conditiilor de mediu.

Cea mai frecventa boala era ,,frigurile’’ care afectau o mare parte a locuitorilor deltei. ”Locuitorii se culcau de obicei, cu foarte putine exceptiuni, pe rogojini asternute pe pamant umed si format adesea numai din aluviuni; este deci inevitabil ca miasmele, cari se ridica in timpul somnului lor, sa nu fie cauza frigurilor care-i chinuiesc.”[124] Din cauza conditiilor de locuit si alimentatiei precare, la sfarsitul secolului XIX, au inceput sa apara diferite epidemii. Astfel s-a luat hotararea vaccinarii pentru oprirea raspandirii acestora, singurii care s-au opus fiind lipovenii, sub pretext ca nu le permite religia. ”Totusi in cursul anului 1898 s-au vaccinat multi dintre acesti lipoveni, unii din ei au preferat a se expatria, decat a se supune vaccinarii, desi acest pas nu l-au facut din proprie pornire, ci la indemnul acelora care vroiau sa le ia pamanturile…cauza adevarata a rezistentei lipovenilor fata de vaccinare nu este religiunea ci dascalii lor care cu orice pret vor a-si mentine prestigiul de apostolic si talcuitori ai religiunii intre fanaticii si orbitii lor coreligionari.’’[125]

---

[124] M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea, Atelierele grafice Socecu, Bucuresti, 1904, p.59

[125] Ibidem, p.66

HARTA ETNOGRAFICA A DOBROGEI LA SFARSITUL SECOLULUI AL XIX-LEA(dupa Oreste Trafali)

Dupa unirea Dobrogei a fost facuta o analiza a potentialului Deltei Dunarii pentru economia tarii si pentru hranirea unui numar cat mai mare de locuitori. S-a tras concluzia ca bogatiile Deltei Dunarii nu constau numai in productia de peste si ca trebuie investitii in dezvoltarea altor ramuri care pot face Delta cu adevarat productiva:

-indiguiri ale terenurilor agricole, care periodic erau inundate

-decolmtarea unor garle si constructia de noi canale

-infiintarea de scoli de pescari pentru marirea pescuitului pe mare

-constructia de fabrici de peste conservat in cutii si butoaie, marinata de peste, afumatorii de peste

-constructia de fabrici de untura de peste si ulei de peste

-dezvoltarea unei industrii de instrumente de pescuit

-o fabrica in care resturile de peste sa fie transformate in ingrasamant agricol

-comercializarea papurei, rachitei, lemnului de salcie

-dezvoltarea unei industrii pentru impletituri de stuf si papura

-intreprinderi pentru strangerea de plante medicinale

-crescatorii de animale care se preteaza conditiilor de balta: porci, bivoli, rate, gaste etc

-intreprindere pentru exploatarea vanatului Deltei.

La inceputul secolului XX s-a pus problema nationalizarii Deltei Dunarii. Motivul era ca pescarii rusi (lipoveni sau ucraineni) exploatau pestele Deltei fara a plati nimic statului roman. Alt motiv ar fi ca printre acesti pescari s-ar fi infiltrat si multi spioni sovietici, profitand de faptul ca aceasta meserie nu era indeajuns de practicata si de romani. Colonizarile facute de Ioan Nenitescu in Delta au fost extraordinare, dar au avut si un neajuns: oamenii colonizati nu erau de meserie pescari si s-au acomodat foarte greu, unii din ei chiar plecand din aceste sate.

Rusii nu si-au ascuns niciodata intentia de a-si intinde dominatia si la Gurile Dunarii, care era un punct strategic foarte important, asa ca la inceputul secolului romanii erau tematori de pericolul lor. ”Pescarul prin meseria lui (daca era strain) este un spion primejdios. Deci dar, la Dunare ca si la mare pescarii trebuie sa fie romani pentru acest foarte serios motiv. N-au proclamat lipovenii nostri in 1917 <Republica independenta sovietica a Deltei Dunarii?> N-au fost ei cand au adus pe agitatorii bolsevici in sudul Basarabiei? Cand statul vrea sa descopere pe agitatorii, pe spionii, pe banditii dintre ei se inchid cu tot neamul lor intr-o tacere solidara.”[126]

“Pana in 1878 activitatea autoritatilor noastre se marginea numai in localitatile de pe malul Dunarii si a marilor lacuri, interiorul deltei ramasese refugiul tuturor raufacatorilor, refugiatilor din Rusia, dezertorilor etc, care se adaposteau prin colibele de pescari de prin stufariile ei…Functionarii romani care au luat cei dintai in stapanire Delta Dunarii- cu toate pericolele la care erau expusi- au fost revizorii pescariilor. Numai curajului si energiei acestor adevarati pioneri ai culturii se datoreste ca aceste regiuni salbatice au devenit azi tara civilizata.”[127] Cel dintai care a intreprins incursiuni in Delta a fost marele Grigore Antipa.

El a vazut ca aceste regiuni vaste cu luciu de apa erau exploatate de rusi lipoveni fara ca statul roman sa aiba vreun beneficiu, iar pe zonele arendate se luau foarte putini bani. El a propus ca pescariile Deltei sa fie luate in regie de statul roman, scopul fiind exploatarea rationala a pestelui, punerea in valoare a

---

[126] Apostol Culea, Cat trebuie sa stie oricine despre Dobrogea, Editura Casei Scoalelor, Bucuresti, 1928, p.214

[127] Grigore Antipa, Cateva probleme stiintifice si economice privitoare la Delta Dunarii, Librariile Socec, Bucuresti, 1914, p.6

Deltei si studierea ei amanuntita. El da ca atributii de serviciu revizorilor pescariilor, ca pe langa atributiile lor obisnuite sa faca un plan detaliat cu toate lacurile, grindurile, garlele din regiunea atribuita.

In 1895 Antipa elaboreaza Legea Pescuitului pentru Delta, apoi o extinde la toata tara. Initial, a avut multi contestatari, dar cu ajutorul regelui Carol reuseste sa o implementeze cu succes si sa creasca considerabil productia de peste in Delta Dunarii si in tara. El interzice pescuitul in perioada in care se reproduce pentru conservarea si inmultirea speciilor. Pentru Dunare, Antipa elaboreaza patru proiecte pentru Austro-Ungaria, Bulgaria, Serbia si Rusia, ca pe baza lor tarile sa-si creeze proprii legi ale pescuitului pentru protejarea pestelui. De asemenea, el a propus ca sturionii sa nu mai fie pescuiti pe Dunare pentru ca numarul lor se redusese considerabil din cauza pescuitului in exces si a stabilit dimensiunea minima la care pot fi pescuiti.

Antipa propune colonizarea Deltei Dunarii cu romani din motive economice, politice si nationale.

Economice pentru ca romanii care s-ar apuca de pescuit ar avea o buna remuneratie pentru munca lor. Fiind pescari nu au nevoie de pamant mult pentru agricultura, de aceea el vedea ca locuitorii romani improprietariti sa fie pescari cat mai multi pentru a le da parcele mai mici de pamant.

Cele politice reies din importanta gurilor Dunarii pentru care inaintasii nostri au luptat. Stapanind aceste guri ale Dunarii, stapanim transportul si comertul de care Romania are mare nevoie. ”Un asemenea bun nepretuit insa, stiindu-l ca e in mijlocul unei populatiuni curat romanesti pe a carui sentimente patriotice putem conta oricand…Istoria ne invata ca Delta Dunarii care pana la 1812 a fost o tara curat moldoveneasca a fost dupa aceea

necontenit obiectul certelor care au facut-o sa-si schimbe mereu suveranitatea."[128] Aceasta deasa schimbare de suveranitate a facut ca populatia moldoveneasca sa scada si sa fie inlocuita cu cea lipoveneasca. Din fericire, aceasta ocupatie abuziva ruseasca nu a durat decat 66 de ani, iar Delta a revenit la Patria Mama.

Dat fiind relieful deosebit in aceasta regiune, el propune ca colonizarea sa nu se faca ca in alte regiuni ale tarii ci sa urmeze alte principii:

-fiind pamant putin, statul trebuie sa asigure comunitatea cu diguri de protectie impotriva inundatiilor;
-statul sa construiasca case pe pomistele inalte;
-sa poata lua imprumuturi ieftine pentru a-si cumpara unelte de pescuit;
-sa se faca harti cu zonele care pot fi decolmatate prin indiguiri;
-sa se faca sosele pentru comunicatiile intre sate;
-sa se construiasca scoli si Biserici.
-sa fie deprinsi cu viata de balta, ca inundatiile sa nu fie considerate o catastrofa;
-colonistii sa fie pescari si eventual crescatori de animale, pentru ca pamantul arabil este putin.

Au existat mocani nascuti in Transilvania care, pentru ca nu aveau unde sa se ingrijeasca de sufletele lor, au trecut la lipovenism.

[128] Grigore Antipa, Cateva probleme stiintifice si economice privitoare la Delta Dunarii, Librariile Socec, Bucuresti, 1914, p.125

XV. LOCALITATI DIN DELTA

La inceputul secolului, M.D. Ionescu face o descriere a deltei in care se regasesc foarte multe toponime romanesti ale unor grinduri, lacuri si canale care atesta continuitatea romaneasca pe aceste meleaguri: Popina Mare, Popina Mica, Cap de drac, Delerul mic si mare, Fortuna, Garla Ciobanului, Contul mic si mare, Rosu, Vadana, Podul Rosu, Grindul Ciobanului, Lacul Costin, Japsa, Rosca si Saon, Lacul Liteanca, Vacarul, Raducul, Carpanos, Grindul lui David, Mucinicul, Calului, Raducului, Fudulu, Paparnicul, Catinetul mare si mic, lacurile Puiulet, Lumina, Rosu, Rosulet, Potcova, Garla lui Tudor, Garla Imputita, grindurile Lumina, Mocanului, Plopii, Rosu, Gura Lupului, Purcelul s.a.

Dupa unirea Dobrogei cu Tara Mama pe harta Dobrogei figurau 290 de sate si 14 orase. Dar in realitate jumatate din aceste sate erau parasite de locuitorii lor.”Din cele 14 orase, numai Tulcea avea intru catva aspectul unei aglomeratiuni urbane, tip oriental. Celelalte orase intre care si Constanta erau aproape sate”[129] Din marele respect fata de casa regala a Romaniei, prefectul Ioan Nenitescu da nume satelor nou infiintate sau repopulate cu romani cu numele acestora: Regele Carol, Principele Carol, Principele Mircea, Principele Ferdinand, Principele Mircea,Carmen Sylva, Principesa Ileana.

Repartizarea populatiei in Delta Dunarii este concentrata mai mult de-a lungul bratelor Dunarii(82%), iar pe fiecare brat populatia este concentrata astfel: Chilia (43%),Sulina (33%) si Sf Gheorghe (24%). La inceputul secolului gasim raspandite pe tot

[129] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.202

teritoriul deltei mai multe asezari pescaresti si mici catune cu populatie fluctuanta ca:
Aliostii-Punct pe bratul Chiliei la gura Sontei
Garla Ciobanului-punct pe bratul Sulinei la mila 34
Coliba popii –punct pe malul bratului Chilia in fata ostrovului Tataru
Tatanir-cherhana pe malul bratului Chilia, la gura de scurgere a lacului Tatanir. Infiintata pe la 1864 ulterior devenind un mic catun.In anul 1901 prefectul Ioan Nenitescu reinfiinteaza aceasta asezare, cu populatie populatie romaneasca. I se da numele de Principesa Maria, dupa fiica viitorului rege Ferdinand, devenita mai tarziu regina Yugoslaviei
Gradina lui Omer este o gradina de zarzavaturi aproape de Sulimanca Seaca.
Mosorali-cherhana izolata langa capul Mosurali unde locuiau cativa lipoveni din Letea.
Casla-infiintat la 1864 apartinea de Chilia.Sat nou declarat in 1939. Avea in 1941, 193 de locuitori in 43 de case.
Uzlina- La 1900 era locuit de 78 de persoane in 14 case, majoritatea lipoveni. Scoala a fost infiintata in anul 1930.Numele vine din diminutivul cuvantului rusesc uziol/uzulo care inseamna nod, intretaiere, deoaece aici era o intersectie de mai multe canale.
Litcov- Era un catun care la 1900 locuiau 90 de oameni in 7 case, toti de nationalitate rusa.
Regina Elisabeta-La gura Leoastei, pe bratul Chilia a fost infiintat un sat cu populatie romaneasca de catre prefectul Ioan Nenitescu in anul 1900. Din cauza izolarii si deselor inundatii acest sat a disparut la scurt timp de la infiintare.

Scopul infiintarii acestor sate cu populatie romaneasca pe bratul Chilia la granita cu Rusia, de catre prefectul Ioan Nenitescu

era sa infraneze dorinta Rusiei de a-si extinde influenta la Gurile Dunarii, pe care dorea sa puna stapanire.

RECENSAMANT LOCALITATI DELTA DUNARII

LOCALITATE	**1900**	**1912**	**1930**	**1948**	**1956**	**1966**	**1977**	**1992**	**2002**
Baltenii de jos			271	231	253	206	149	98	118
Baltenii se Sus	157	374	271	183	145	214	174	141	128
Caraorman	829	986	837	935	894	822	655	494	434
Cardon				60	79	59	26	19	27
C.A.Rosetti	432	489	596	677	518	486	435	295	295
Ceatalchioi	342	433	632	560	629	525	350	255	375
Chilia Veche	2414	3015	3494	3694	3755	4248	3762	2946	3539
Crisan	80	294	636	844	809	688	547	469	487
Gorgova	177	211	287	304	330	296	251	147	147
Ilganii de Jos	67	179	219	220	248	455	167	88	164
Ilganii de Sus	79	200	315	227	248	445	167	68	62
Letea	625	920	930	988	1000	967	698	456	404
Maliuc					60	118	288	335	298
Mila 23		332	484	717	669	727	550	399	493
Pardina	372	407	653	476	545	791	623	791	712
Partizani	120	344	512	297	503	529	481	459	483
Patlageanca	131	332	484	329	574	454	238	130	204
Periprava	344	559	558	602	593	1048	615	322	312P
Plaurul	271	205	412	717	374	261	90	67	96
Salceni				174	150	174	57	43	77
Sfistofca	697	800	797	680	644	575	397	164	141
Sf.Gheorghe	829	1191	1088	1217	1476	1693	1383	1068	971
Sulina	7115	7347	5928	3373	3622	4005	4876	5484	4601
Tatanir					174	63	10	38	54
Tudor Vladimirescu		312	421	435	412	445	440	242	386
Uzlina	75	136	67	42					

Vulturul				209	417	397	130	80	70

SULINA

Orasul este mentionat pentru prima oara in anul 950 de catre imparatul bizantin Constantin Porfirogenetul. A suferit repetate distrugeri datorita conflictelor ruso-turce care isi doreau acest punct strategic de la Gura Dunarii. A ajuns la apogeul dezvoltarii datorita Comisiei Europene a Dunarii care l-a transformat int-un oras infloritor. Aici s-a infiintat un casino,teatru, uzina de apa moderna, centrala electric etc.

O data cu infiintarea spitalului la Sulina in 1867, au fost ingrijiti membri C.E.D., marinarii in transit si locuitori orasului.

Spitalul era dotat cu cea mai moderna aparatura si avea doua sectii: de spital central si maladii epidemice. Tot un astfel de spital cu doua sectii a fost infiintat de C.E.D. si in Tulcea.

La Sulina au inceput sa fie tiparite ziare: Gazata Sulinei 1906; Sulina 1924; Curierul Sulinei 1926; Gurile Dunarii 1929.

“Sulina este centrul populational cel mai important construit pe malul drept al arterei mediane a Dunarii, la circa o mila de varsarea ei in Marea Neagra. In 1856 Sulina avea o populatie fixa de 4000 de suflete, carora li se adaugau navelor straine care sunt in rada si al caror numar este variabil. Succesiv aceasta cifra a crescut si astazi(1859) populatia stabile este de 6000, prin sosirea a numeroase familii, prin personalul administratiei turce si prin trecerea garnizoanei. O parte din aceasta populatie stabile locuieste pe gabare si alta in 347

locuinte[130].

Intr-un recensamant de la inceputul secolului se poate vedea ca aici se gaseau nu mai putin de 27 de nationalitati: greci, romani, turci, austrieci, evrei, rusi, austrieci, albanezi, tatari, bulgari, germane,danezi, italieni, englezi, francezi, gagauzi, muntenegreni, polonezi, lipoveni, indieni, senegalezi, etiopieni, algerieni etc. Limba cea mai vorbita in oras era greaca, urmata de limba romana, iar limba oficiala era franceza. In cadrul Comisiei Europene a Dunarii era folosita limba engleza. Comunitatile mai importante aveau scoli: greaca, romaneasca, germana, evreiasca precum si mai multe scoli confesionale. Existau biserici ortodoxe romaneasca, greceasca, armeana, lipoveneasca, biserica catolica, protestanta, anglicana, doua moschei si templu evreiesc. In oras erau mai multe sedii ale companiilor de navigatii precum si noua consulate:englez, german, austriac, turc, italian, danez, olandez, grec si belgian. Marturie a convetuirii in armonie a acestor comunitati a ramas peste timpuri cimitirul din localitate in care se gasesc mormintele tuturor nationalitatilor.

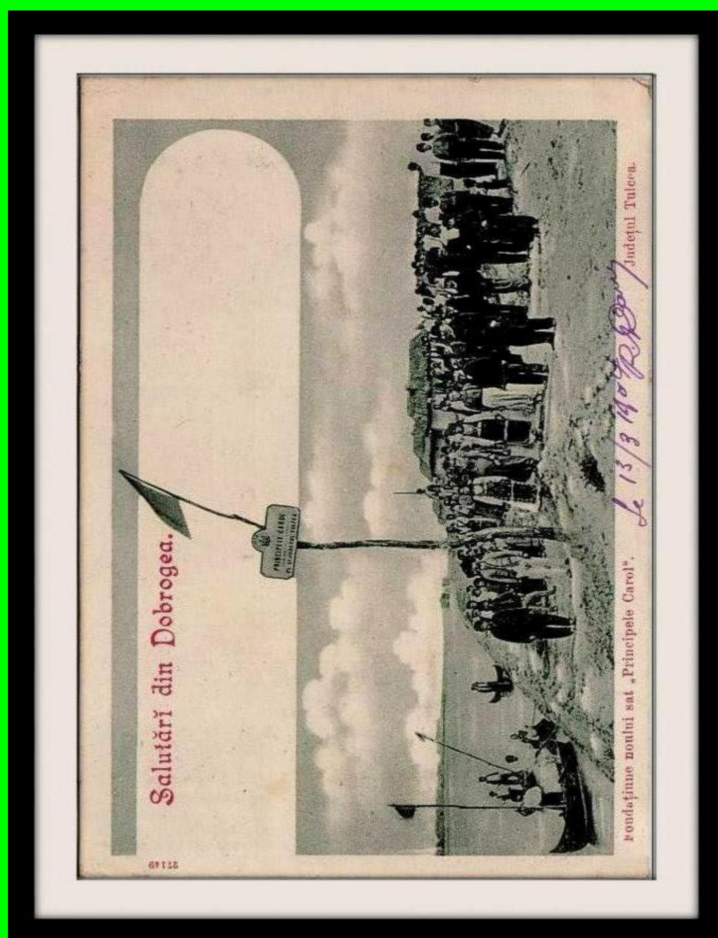
PARTIZANI (PRINCIPELE CAROL)

Din ordinul prefectului Ioan Nenitescu se infiinteaza o serie de sate in Delta, iar unele sunt colonizate cu populatie romaneasca. Astfel se colonizeaza sate mai vechi ca Ilganii de Sus, Ilganii de Jos, Gorgova, Uzlina, Patlageanca, Cetalchioi si

---

[130] Nicolae Georgescu, Informatii despre starea de sanatate a circumscriptiei sanitare Sulina in 1857-1859. Memoriul Dr.Solamo, medic al circumscriptiei Sulina, in Steau a Dobrogei, Tulcea, 2010, p.21

Pardina. Alte sate sunt nou infiintate ca: Principele Carol, Principele Ferdinant, Carmen Sylva, Fantana Dulce si Floriile.

Mai exista un proiect pentru intemeierea altui sat in Delta cu numele de Principesa Maria si Bunavestire. Aceste sate noi au fost inzestrate cu case si toate cele necesare unui trai statornic. Documente privind infiintarea satului Principele Carol nu s-au mai pastrat in Arhivele Nationale, dar avem informatii despre data

exacta a intemeierii de la Marin Dobrogeanu Ionescu care a scris o carte monumentala-Dobrogea in pragul veacului al XX-lea si publicata in 1904, precum si din actul de fondare a satului vecin Carmen Sylva(Crisan), datat 2 aprilie 1900. Astfel satul "Principele Carol" infiintat de prefectul Ioan Nenitescu isi are data oficiala de nastere: **26 iulie 1899**. "Principele Carol catun pendinte de comuna Malcoci. A fost infiintat la 26 iulie 1899 pe taietura de rectificare a bratului Sulina intre milele 41-42 (vechi) pe un platou ceva mai inaltat prin pamantul depus de draga. E un ***sat curat romanesc*** locuit de 120 de suflete, traind in 29 de case si ocupandu-se cu agricultura, cresterea vitelor si ceva pescarit."[131]

Acesti 120 de locuitori, intemeietori ai satului Principele Carol au fost adusi din satul Valea Nucarilor (Sarighiolul de Vale, I.G.Duca), iar prefectul le-a construit case si i-a improprietarit cu pamant pentru ca acest sat sa se mareasca si sa dainuiasca in timp. Cei 120 de locuitori erau impartiti astfel: barbati 28, femei 29, iar copii 63. Satul nostru a fost infiintat pe teritoriul in care s-a sapat si depus pamantul din dragarea taieturii a XI-a Argagnis(1897-1898), in timpul prefectului Ioan Nenitescu (1897-1900). Numele satului a fost dat de catre prefectul intemeietor al satului, Ioan Nenitescu, in cinstea unui membru al familiei regale romane. La acea data era un obicei ca toate marile realizari de la constructia unui edificiu, scrierea unei carti, intemeierea unui sat etc sa fie dedicate ca semn de respect familiei regale. Cu toate ca Romania nu a avea o traditie monarhica veche ca alte popoare din Europa, se incerca prin aceste omagieri sa se implementeze in constiinta populara, ideea de conducere a unui stat prin descendenta directa. Numele satului apartine viitorului rege Carol

---

131 M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea , Bucuresti, 1904, p.268

al II-lea. Imaginea de mai jos facuta sub forma de vedere reprezinta prima fotografie de la infiintarea satului Principele Carol. Fotografia nu ne permite sa vedem detalii clare deoarece a fost facuta cu un aparat de la sfarsitul secolului XX. Aceasta imagine este unica si de mare importanta, deoarece nu se mai cunoaste sa existe in tara o poza de la infiinarea unui sat.

Aceasta fotografie a fost facuta la 26 iulie 1899, cu toti oamenii imbracati in haina de sarbatoare, in port popular.

Numele a fost schimbat de comunisti la 9 iunie 1948 dupa niste spioni rusi, numiti de comunisti partizani, care s-au infiltrate in Delta si care au fost omorati de armata romana pe teritorul satului.

ILGANII DE SUS

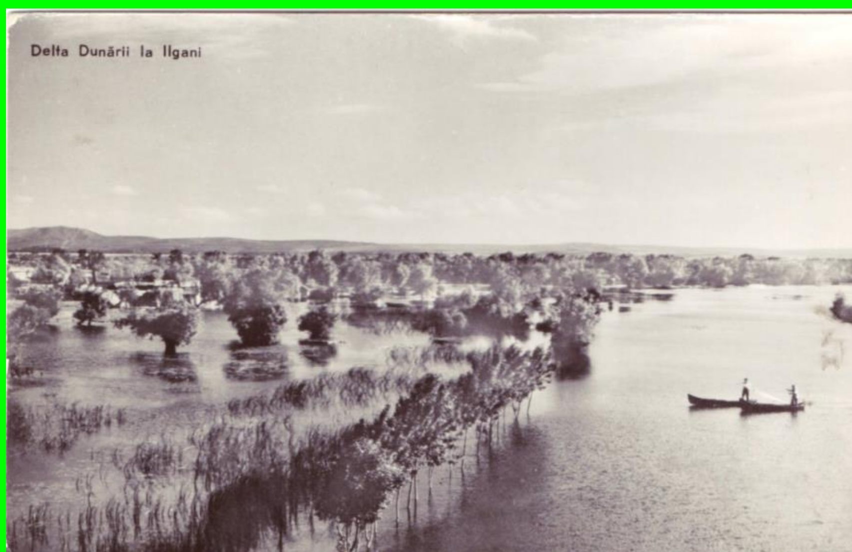
Despre acest sat avem date ca acest sat exista inca din anul 1856, in timpul razboiului din Crimeea. Locuitorii erau lipoveni veniti din Rusia in urma persecutiei religioase. Ei au construit aici si o Biserica. Dar, fara sa stim motivele, acesti lipoveni au plecat, iar in locul lor au venit rusi din Tulcea, pe la 1880 si au intemeiat alta asezare pe locul celei parasite.

Acesti locuitori s-au stabilit pe acest grind pentru a practica pescuitul si vanatoarea. Prima atestare documentara a catunului Ilgani o gasim in Marele Dictionar Geografic al Romaniei, scris de Ioan Lahovari, publicat in 1898. Aici ni se spune ca apartinea alaturi de catunul Prislava (Nufarul) de Comuna Malcoci. Era compus din 12 case, in 14 familii, cu 59 de suflete, iar populatia era formata din rusi-lipoveni. Ostrovul[132] Ilgani avea o suprafata de 700 ha, acoperit cu pasuni si facea parte

[132] Ostrov-Insulă fluvială formată în urma unui proces de acumulare.

din ostrovul mai mare Ceatal. Satul Ilgani nu avea aceeasi asezare ca in ziua de astazi, el fiind dispus atunci pe bratul stang al Dunarii vechi si pe malul garlei Papadia. Urmatoarea atestare a satului Ilgani este in 1899, cand sunt amintite un numar de 87 de persoane existente in 21 de case, dintre care 14 romani si 73 de rusi. Probabil cei 14 locuitori romani au fost colonizati ce prefectul Ioan Nenitescu in acest sat pentru a se incerca romanizarea deltei. Denumirea de "Ilgani" este de origine tatara si provine din cuvantul Yilga[133] care semnifica lunca (teren inundabil). Mai mult ca sigur locul a fost numit de tatari Yilga transcris in romana Iolgan, tocmai pentru acest relief existent aici, predispus la inundatii. Actualul sat Ilganii de Jos a fost infiintat dupa aproximativ 40 de ani de la infiintarea satului nostru si si-a luat denumirea de la el. Astfel pentru a le deosebi s-a ajuns la denumirea de Sus (Nord) si Jos (Sud). Populatia in 1930 era de 219 de locuitori , iar in 1941, 196 locuitori in 42 de locuinte.

[133] Informatii puse la dispozitie de Prof.Dr. Ibram Nuredin, Presedintele Uniunii Democrate a Turco-Tatarilor din Romania.

CATUNUL CEATAL

Avem informatii despre existenta unui catun cu putine case, asezat in apropierea bifurcatiei Dunarii, cunoscut sub denumirea de "Ceatal". Numele provine de la Ceatalul Sfantul Gheorghe si este de origine turceasca insemnand "furca, furculita". Acest sat era asezat pe grindul Agentiei, grind numit asa de Comisia Europeana a Dunarii. Aici exista o agentie telegrafica, inca de la 1857, construita de C.E.D., o data cu infiintarea liniei Galati-Tulcea-Sulina. Apoi, in 1903 s-a infiintat prima linie telefonica cu un post si in acest punct. In anul 1896, Napoleon Athanasie viziteaza acest loc si ne spune ca:"Ceatal-punct locuit, situate la locul de unde pleaca, canalul Sulinei in directiunea Est si Sfantul Gheorghe in directiunea Sud-Est. Aici Comisiunea Europeana Dunareana isi are stabilita o agentie."[134]

[134] Athanasie Napoleon, Dobrogea si Gurile Dunarii, Bucuresti,1896, p.88

De altfel, M.D. Ionescu ne precizeaza ca prefectul Nenitescu, a identificat si acest punct al Agentiei, ca un posibil loc de infiinatre a unui nou sat. O lunga perioada de timp dupa infiinatrea satului Principele Carol in acest loc opreau vasele de pasageri, iar aici se infiinteaza un oficiu postal. Cu toate ca avea mai multe facilitati decat celelalte sate, acest catun nu s-a mai dezvoltat, el disparand cu timpul, poate si din cauza deselor inundatii la care era supus.

SATUL BUNAVESTIRE

In anul 1901 Ioan Nenitescu mai trebuia sa se infiinteze un sat vis-à-vis de Ceatalui Sf. Gheorghe, pe malul stang al bratului Sulina cu numele BUNA-VESTIRE . Din cauza mortii prefectului acest sat nu s-a mai infiintat, dar s-au dat loturi de teren si ulterior s-au construit si case. La inceputul secolului aceasta zona era cunsoscuta ca apartinand catunului Ceatal.

SATUL REGELE CAROL
(TUDOR VLADIMIRESCU)

Ziarul Albina din anul 1900 ne precizeaza ca imediat dupa infiintarea satului Carmen Sylva(Crisan-2 aprilie 1900) trebuia sa se infiinteze satul”Regele Carol” in fata orasului Tulcea(actual Tudor Vladimirescu). Acest sat s-a infiintat in luna mai a anului

1900 format din 60 de capi de familie romani carora li s-au parcelat loturi de teren pentru case si gradini a cate 200 mp fiecare.

GORGOVA

Prima atestare a localitatii Gorgova o avem din anl 1859 dintr-un raport al Dr Solano despre situatia medicala a circumscriptiei Sulina. “Gorgova situata pe malul drept al arterei mediene a Dunarii este un sat compus din 40 de locuinte si are o populatie de 300 locuitori de origine rusa”[135]

La inceputul secolului satul a fost populat cu romani: “Acest brat(Sulina) nu poseda ape langa el nici o alta locuinta omeneasca afara de localitatea Sulina, situate la imbucatura bratului, exceptand conditiile noi ale celor patru posturi de siguranta si un grup de bordeie mizerabile numit Gorgova, a caror existenta provine din colonizarea ciobanilor transilvaneni(mocani)."[136]

La 1900 Gorgova avea o populatie de 177 de locuitori, majoritatea rusi-lipoveni care traiau in 49 de case si care se ocupau cu pescuitul.

[135] Nicolae Georgescu, Informatii despre starea de sanatate a circumscriptiei sanitare Sulina in 1857-1859. Memoriul Dr.Solamo, medic al circumscriptiei Sulina, in Steau a Dobrogei, Tulcea, 2010, p.23

[136] M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea, Atelierele grafice Socecu, Bucuresti, 1904, p.139

Cherhanaua Gorgova. (După Licherdopol).

PRINCIPELE FERDINAND SI FANTANA DULCE

Aceste sate se aflau pe grindul Stipocului, la movila Mare si movila Razboieni, aprope de lacurile Liteanca si Vacarul. Satul Fantana Dulce si-a luat numele de la o fantana cu apa potabila existenta pe acel grind. Au fost fondate la 1 august 1899 de catre Ioan Nenitescu si erau locuite de 60 de suflete in 16 case, ocupandu-se cu agricultura, cresterea vitelor si pescuitul.Toti locuitorii erau romani. Din cauza izolarii aceste sate au disparut.

INSULA DRANOV

In insula Dranov, cu toate ca la inceputul secolului nu existau sate, existau, totusi, comunitati de pescari. Acesti pescari de etnie rusa locuiau pe plauri plutitori, nedand socoteala statului roman. Acest salbatic teritoriu devenise locul in care multi nelegiuiti se refugiau: ,,se mai povesteste despre rapiri de femei car ar fi fortate sa traiasca cu mai multi pescari; mai mult se povesteste despre uri salbatice, despre razbunari infocate, despre omoruri intre pescari, ce nu au fost descoperite niciodata. Si din cand in cand se plimba vorba ca intre numeroasele cete de pescari ar fi ascunsi unii agenti si chiar ofiteri straini’’[137] . Totusi, pe langa acestea in insula Dranov existau multe cherhanale si multi crescatori de vite. Manastirea Cocosul avea in zona Perisor, din Dranov, cirezi de vite si herghelii de cai.

PATLAGEANCA
(Principesa Ileana, Lascar Catargiu)

Este asezat pe grindul Vadanei, era format la inceputul secolului XIX dintr-o populatie lipoveneasca, alcatuita din 28 de familii (137 oameni), care locuiau in 38 de case si se ocupau cu pescuitul.

Repopulat cu populatie romaneasca la 1899, si-a schimbat denumirea in Principesa Ileana in 1913, in 1948 se numeste iar Patlageanca. Pana in 1913 sat in comuna Lascar Catargiu, din 1932 suburbie a orasului Tulcea. Din 1968 sat in comuna Ceatalchioi. “In Delta Dunarii unde sunt 31184 ha utilizabile pentru pasune si aratura-s-a facut colonizari cu romani, atat din

[137] M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea, Atelierele grafice Socecu, Bucuresti, 1904, p.258

motive economice cat si din motive de ordin national. O prima colonie de veterania fost asezata in Delta Dunarei la Patlageanca(langa cetatea Ismailului). Satul a fost infiintat de directia Pescariilor Statului."[138]

Fig. 30.—Sat și biserică construit de Serviciul pescăriilor la Patlageancă (lângă ceatalul Ismailului) pentrn prima colonie de veterani așezată în delta Dunărei.

CEATALCHIOI

Satul a fost fondat la in jurul anului 1828 de cateva familii de romani, rusi si bulgari veniti din stanga Dunarii.

Era asezat pe grindul Vadanei, locuit la 1900, de 342 de lipoveni in 85 de case. Satul avea o biserica cu hramul Sf. Nicolae, construita prin stradania vaduvei Domnica Belci, la 1870. Scoala au din 1904.

PLAURU

[138] Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928, p.210

(IENICHIOI, SATU NOU, LASCAR CATARGIU)

A fost fondat dupa razboiul Crimeei la 1856 de un lipovean din Ismail, numit Zimlenschi. Denumirea turceasca era Ienichioi. La 1900 satul era compus din populatie ruseasca, romaneasca, bulgara si cativa evrei in numar de 271 de locuitori, locuind in 63 de case, ocupandu-se cu pescuitul. Populatia in 1930 era de 412 de locuitori , iar in 1941, 191 locuitori in 78 de locuinte. Intre 1904-1964 satul s-a numit Lascar Catargiu.

PARDINA (1 MAI)

A fost infiintat din refugiati ucraineni. Denumirea localităţi provine de la "pardin" cuvânt de origine ucrainiană ce înseamnă umbrelă. Localnicii povestesc ca un bei turc a venit în plimbare în Delta Dunării împreună cu soţia sa. Poposind la umbra sălciilor puţin timp, soţia beiului şi-a uitat umbrela sub o salcie. Dând de lipsa umbrelei, soţia beiului a început să strige în limba turcă "partisa, partisa", adică umbrela în ucrainiană "pardin".

Este asezat pe bratul Chilia la capul grindului Stipoc. Populatia la 1900 era de 261 suflete, majoritatea(169) rusi locuind in 146 case. Biserica cu hramul Sfantul Stefan a fost ridicata in anul 1860 de catre Stefan Belibov. Scoala infiintata in 1906. S-a numit "1 Mai"[139] intre anii 1985-1991.

SALCENI

[139] În anul 1889, Congresul Internaţionalei Socialiste a decretat ziua de 1 mai ca Ziua Internaţională a Muncii, în memoria victimelor grevei generale din Chicago, ziua fiind comemorată prin manifestaţii muncitoreşti.

Satul a luat fiinta in 1936, colonizat cu familii de romani venite din zona de podis al judetului Tulcea care au primit mai multe hectare de pamant pentru a-si intemeia gospodarii.

PERIPRAVA

Denumirea satului este de origine ruseasca si inseamna”prin dreapta”. La 1900 avea o populatie lipoveneasca de 344 de persoane in 65 case. Aveau o biserica cu hramul Pogorarea Sf.Duh din 1882. In raza localitatii exista vechiul port dunarean genovez Licostomo(Gura lupilor). Acest port a apartinut pe rand genovezilor, imperiului bizantin, Moldovei si Tarii Romanesti.

SFISTOFCA

Numele satului inseamna in ruseste fluieratura. A fost infiintat in secolul XIX de 40 de familii de lipovenii fugiti din Valcov. Este asezat pe grindul Letea si avea la 1900 o populatie lipoveneasca de 697 persoane locuind in 121 de case si ocupandu-se cu pescuitul si cresterea vitelor. Aveau 2 scoli si doua biserici, una cu hramul Sf. Dumitru(1889) si una cu hramul Sf.Treime(1893). In timpul razboiului Crimeii a fost poreclic <cuibul frigurilor> deoarece corpul expeditional francez, fiind cantonat aici a avut mult de suferit din cauza acestei maladii.

C.A. ROSETTI[140]
(YENI-KOY,SATANOV, SATUL NOU)

Satul fost fondat de calugarul Sebastian si ucenicul lui Pocaca, pe la 1824 cu numele Yeni-koy(satul nou). Populatia era formata din pastori moldoveni. Denumirea a fost schimbata in 1909 cand devine comuna Stapanirea ruseasca de dupa 1829 i-a schimbat numele in Satanov.

Era locuit la 1900 de 432 de locuitori, in marea lor majoritate romani ce se ocupau cu agricultura, cresterea vitelor si pescuitul. Avea 196 de case, 3 magazine, 6 mori si 38 de fantani. De asemenea, avea scola infiintata in 1882 si biserica in 1884 cu hramul Nasterea Maicii Domnului.

LETEA(NEDILCHIOI)

[140] **Constantin Alexandru Rosetti** om politic român, jurnalist, lider al mişcării revoluţionare de la 1848 în Muntenia, membru fondator al Academiei Române, fondator al Partidului Naţional Liberal. C. A. Rosetti reprezintă un simbol al mişcărilor revoluţionare de pe teritoriul României, un permanent luptător pentru cauzele, valorile şi idealurile româneşti. S-a afirmat ca un lider radical al grupării politice liberale şi a ocupat funcţii importante în stat. De asemenea, Rosetti a fost unul dintre precursorii jurnalismului românesc, fondând unul dintre cele mai prestigioase cotidiene ale veacului al XIX-lea, „Românul”.

A fost infiintat de cazacii zaporojeni refugiati in Delta Dunarii. Cazacii zaporojeni s-au refugiat în locurile virgine din Delta Dunării după bătălia de la Poltava, din anul 1709, când ţarul Petru cel Mare a câştigat lupta împotriva lui Carol al XII-lea al Suediei şi a început represaliile împotriva celor care au fost de partea regelui scandinav şi care ceruseră eliberarea Ucrainei. Al doilea val de refugiaţi a ajuns în zonă după anul 1775, când ţarina Ecaterina a II-a a desfiinţat oastea ucraineană cu centrul la Zaporojie.

A fost numita de turci Nedilchioi, de la un pasa, guvernatorul Deltei. Actuala denumire a fost data de rusi. La 1850 era doar un mic catun, iar la 1870 era un sat majoritar romanesc.

Avea la 1900 o populatie lipoveneasca de 625 de suflete. Biserica cu hramul Sf.Nicolae din anul 1897 si scoala din 1882.

ILGANII DE JOS

A fost infiintat in jurul anului 1877 din ciobani si pescari romani.

A fost dezvoltat ca sat la 1899 de prefectul Ioan Nenitescu , pe bratul Sf Gheorghe in fata actualului sat Nufaru(fost Prislav;Ada Marinescu) cu o populatie romaneasca de 79 de locuitori traind in 14 case.

CARAORMAN

A fost infiintat pe la 1828 si a fost format din cerchezi si turci. Peste acestia au venit si rusii. La 1900 populatia majoritate rusa, numara 829 de oameni care locuiau in 127 de case. Biserica cu hramul Sf.Dumitru este din 1875, iar scoala din 1881. A fost comuna pana in 1968 cand a apartinut de Crisan. Populatia in 1930 era de 837 de locuitori , iar in 1941, 951 locuitori in 228 de locuinte.(cuprinzand catunele: **Ivancea, Litcov, Lumina, Rosu, Rosulet**). Numele vine din limba turca care inseamna "Padurea Neagra"(cara=negru,orman=padure).

In 1859 Dr Solamo, medic al circumscriptiei Sulina ne relata despre acest sat acest sat este centru populational cel mai important din circumscriptie dupa Sulina. Cifra este de circa 700 de locuitori. Casele sunt in numar de 112 sunt construite in totalitate din chirpici, acoperite cu stuf si tencuite cu pamant argilos. Pamantul permitea cresterea unor pasuni de calitate si permitea cultivarea legumelor, dovlecilor, pepenilor verzi si

galbeni si al cartofilor. Toti locuitorii sunt rusi, iar bolile frecvente erau febrile intermitente benign din cauza abuzului de pepeni.[141]

Casa in Caraorman la inceputul secolului XX

[141] Porecla locuitorilor din Caraorman a ramas cea de cabac care inseamna , dovleac.

SFANTUL GHEORGHE(CADARLEZ)

A fost fondat in sec al XVIII-lea de pescari rusi, refugiati din cauza persecutiilor politice si religioase.A imprumutat numele de la bratul Dunarii , nume care l-au dat genovezii. Initial turcii l-au numit Cadarlez. La inceputul secolului XIX a inceput sa fie populat de ciobani romani transilvaneni. Era sat care tinea de comuna Caraorman. La 1900 numara 829 de locuitori traind in 144 de case. Biserica cu hramul Sf.Gheorghe a fost reparata capital la 1880 din ajutorul dat de regele Carol al II-lea. Scoala au din 1889. A fost mentionata pentru prima oara in 1318 de Petrus Visconti pe harta<Periplus Ponti Euxini Octupulos>.

Populatia in 1930 era de 1188 de locuitori , iar in 1941, 1136 locuitori in 283 de locuinte.(include catunele:**Grindul Vadanei, Flamanda si Mila 9)**

“Catherles cunoscut sub numele de Sf. Gheorghe este un sat situate la sase ore de Sulina, pe malul stang al arterei principale a Dunarii, aproape de varsarea sa in mare; populatia este de circa sase sute de persoane, locuind in 70 de case din chirpici tencuite cu namol si acoperite cu stuf. Toti locuitorii sunt pescari si fac comert cu peste sarat si caviar. Produsele din peste reprezinta aproape intreaga alimentative, unii locuitori posedand animale. Constitutia fizica a oamenilor este frumoasa, robusta, originea lor robusta fiind caracterizata prin forma fizica.”[142]

---

[142] Nicolae Georgescu, Informatii despre starea de sanatate a circumscriptiei sanitare Sulina in 1857-1859. Memoriul Dr.Solamo, medic al circumscriptiei Sulina, in Steau a Dobrogei, Tulcea, 2010, p.22

CHILIA

A avut mai multe denumiri: Licostoma(greci); Achileea(genovezi); Eski Kili(turci). Dupa 1846 pe malul drept al bratului Chilia s-au stabilit numerosi oieri din Basarabia care au primit pamant si scutire de dari din partea imperiului otoman.

Aveau doua biserici: una cu hramul Sf. Gheorghe(1865)cu popa si una cu hramul Adormirea Maicii Domnului(1889) fara Popa. De asemenea aici a existat si o sinagoga.

Populatia in 1930 era de 3494 de locuitori , iar in 1941, 3866 locuitori in 1102 de locuinte. In anul 1935, 15 familii din satul Principele Carol(Partizani) se muta in Chilia din cauza lipsei de pamant.

BALTENII(CARA-SUHAT)

Au existat doua sate apropiate ca distanta pe malul bratului Sf.Gheorghe. Au purtat numele de Cara-Suhat (imas neagru-turca)de Sus si de Jos inca de la 1864. A fost infiintat intre secolele VII-XIX de pescari. In 1896 populatia era formata din 144 de persoane de origine rusa si romana. In 1964 a primit numele de Balteni. Au fost sate in comuna Bestepe pana in 1968.

MILA 23 (PRINCIPELE MIRCEA)

A fost intemeiat la inceputul secolului al XIX-lea de pescari lipoveni. Numele satului vine de la vechea marcare turceasa a milelor Dunarii inainte de regularizare.

Principele Mircea a fost colonizat in anul1899 de catre prefectul Nenitescu cu populatie romaneasca. Sat in Caraorman pana in 1925. Din 1925 sat in comuna Crisan. Populatia satului a mai crescut in urma desfiintarii satelor de romani Principele Ferdinand si Fantana Dulce de pe grindul Stipoc care s-au mutat aici din cauza inundatiilor. In anul 1913 i se schimba numele in Principele Mircea de catre prefectul Petre Sfetescu. Acest prefect intervine pe langa episcopul lipovenilor sa le aduca un preot la cererea locuitorilor. In 1913 toata populatia se ocupa cu pescuitul. Satul avea 86 de familii cu 216 suflete: 8 bulgari, 9 greci,17 romani si 182 de lipoveni. Avea o carciuma si doua “ciainice”(mici magazine).

KASLA

In 1859 “Kasla nu se prezinta ca o aglomerare de cladiri. Este compusa din 8 ferme construite din chirpici si stuf. Populatia aproape in totalitate Moldava, este de circa 200 de persoane, preocuparea lor este pescuitul”[143]

VULTURU(VAI-DE EI)

Satul Vai-de Ei era amplasat vis-à-vis de actualul sat Maliuc, a fost infiintat in 1927 din pescari veniti din Tulcea. Numele l-a primit din cauza conditiilor saracacioase in care traiau pescarii de aici. La 2 km in amonte exista un alt catun cu populatie romaneasca cu numele de Vulturu. In anul 1942 aceste sate se unesc sub numele de Vulturu.

IVANCEA

In 1859 Dr Solamo relata ca “Ivancea este situata pe malul arterei Dunarii care merge spre Cadarlet(Sf.Gheorghe), este un sat compus din 25 de locuinte construite din chirpici si acoperite cu stuf. Populatia aproape in totalitate Moldava este de circa 200 persoane, iar preocuparea lor este pescuitul.”[144]

[143] Nicolae Georgescu, Informatii despre starea de sanatate a circumscriptiei sanitare Sulina in 1857-1859. Memoriul Dr.Solamo, medic al circumscriptiei Sulina, in Steau a Dobrogei, Tulcea, 2010, p.22
[144] Ibidem, p.22

CARDON

Numele catunului este de provenienta slava si inseamna "pichet de graniceri". Este o asezare pescareasca aparuta langa un pichet de graniceri in preajma celui de-al doilea razboi mondial.

MALIUC

Este cea mai noua localitate a Deltei Dunarii construita in anii 50 ca centru de experimentare a stufului si care se dorea sa fie transformata in oras cu peste 2000 de locuitori.

Pentru infiintarea unui centru de cercetare stuficol in Delta Dunarii, a fost ales un ostrov marginit de vechea si noua taietura a bratului Sulina. Se pare ca, in locul unde s-a decis amplasarea cladirilor destinate cercetarii exista locuinta unui pescar cu numele Maliuc. De la numele acestuia locul a fost numit Maliuc la fel si intreg ostrovul. Nu stim daca exista una sau mai multe locuinte, dar Maliuc era cu siguranta fie primul, fie o persoana mai importanta care a locuit aici

Daca cercetam hartile vechi ale Comisiei Europene a Dunarii, nicaieri nu ne este mentionat acest nume. In zona gasim alte nume de locuri si garle ca Papadia, Rusca, Monodendri, Veniko, Kalo-Ayros, dar locul nu a fost numit dupa acestea. De altfel, documentele pastrate in arhive pana la sfarsitul celui de-al doilea razboi mondial nu mentioneaza nicaieri numele de Maliuc.

Daca facem o paralela intre numeroasele garle care legau Dunarea de balta si numele lor, observam ca majoritatea au numele unor oameni care aveau in zona o coliba sau o locuinta de pescuit, ca: garla Rusului, garla Aseica, garla Turcului, garla lui Mos Colea, garla lui Mos Ion, Arehova, Arhipenco etc.

E posibil ca la aceasta confluenta a vechiului si noului

brat, acest MALIUC sa fi avut o locuinta folosita la pescuit.

Daca cercetam etimologia numelui Maliuc observam ca este de origine ucraineana si vine din cuvantul “Maluk” care inseamna “copil mic”. Acesta era un nume des folosit in secolele IX-XIV in toate clasele sociale. Potrivit unei alte ipoteze numele Maliuc ar putea proveni dintr-o porecla data unui om mic de inaltime care locuia aici, tot de origine ucraineana.

Putem trage concluzia ca dupa al doilea razboi mondial un pescar de origine ucraineana a trait aici, de unde locul si-a luat numele lui. Marturie poate sta si poza de mai jos care este facuta la sfarsitul anilor 40 si care prezinta o locuinta pescareasca facuta exact in aceasta zona, poate chiar locuinta lui Maliuc.

POZA DIN ZONA ACTUALA A LOCALITATII MALIUC REALIZATA LA SFARSITUL ANILOR “40

”In anul 1956 cand s-a tinut consfatuirea care a reglementat dezvoltarea economica-stiintifica a Deltei Dunarii, ostrovul Maliuc era mai mult o mlastina in care crestea stuful din abundenta. Se gasea doar o suvita ingusta de nisip, scaldata de revarsarea apelor in timpul viiturilor. Sedintele s-au tinut intr-o sala a carei pereti erau confectionati din panouri din stufit. Mesele la care s-au asezat specialistii, erau de o lungime neobisnuita, incheiate din scanduri negeluite, abia acoperite cu modeste invelitori. Participantii au dormit in calele vapoarelor dormitor cu care venisera. Este interesant de evocat evolutia acestui ostrov Maliuc. Terenul ca o fasie de grind, candva umblat doar de mistreti a fost continuu inaltat si largit. S-a pompat deasupra lui apa cu mal si nisip. O draga scotea amestecul de mal si nisip de pe fundul bratului Sulina invecinat si-l arunca impreuna cu apa pe ostrov, printr-un tub de grosimea unui om. Dintr-o data se varsau 650 m³. Pe marginea ostrovului fusese construit un gard, dintr-o impletitura deasa de ramuri de salcie, care lasa apa sa treaca inapoi in Dunare, dar oprea malul si nisipul. Ca urmare ostrovul si-a schimbat curand aspectul geografic, transformandu-se intr-o insula de vegetatie bogata si umbroasa. Aici a fost fondata localitatea Maliuc devenita de la inceput, centrul dezvoltarii si studierii stiintifice a stufului.”[145] Aici s-au facut cercetari stuficole, piscicole si silvice. In anii 70 a fost oprita cercetarea din cauza rezultatelor modeste obtinute in aclimatizarea stufului, iar localitatea nu s-a mai dezvoltat asa cum s-ar fi dorit initial.

---

[145] Ioan Petrescu, Delta Dunarii-aspecte-resurse, Editura Scrisul Romanesc, Craiova, 1975, p.295

CRISAN

Satul s-a infiintat prin unirea satelor **Carmen Sylva** si **Floriile**, fiind infiintate la o distanta de doar o mila marina.

Populatia in 1930 era de 636 de locuitori, iar in 1941, 819 locuitori in 153 de locuinte (impreuna cu catunele **Mila 16, Ostrovul Ciamurlia**). Carmen Sylva si Floriile au fost infiintate de marele prefect Ioan Nenitescu, iar actele lor de fondare sunt singurele pastrate. Fiind si un jurnalist remarcabil, Nenitescu in aceste acte de fondatiune descrie in cuvinte inaltatoare frumusetile Deltei Dunarii, istoria romaneasca a acestor tinuturi precum si crezul lui in ceea ce priveste viitorul acestei regiuni. Ca si in celelalte sate infiintate in Delta el aduce populatie pur romaneasca pentru a combate si romaniza elementul slav.

XV.1 ACTUL DE FONDATIUNE AL SATULUI FLORIILE

,,Astazi, 14 August anul 1900, in ajunul Adormirii Maicii Domnului, insotit de d-l Colonel Petrovici, comandantul Regimentului 33 Tulcea, de d-l Maior Constantin Florescu, de d-l I.Cosereanu, directorul Prefecturii, de d-l Ioan Rasvani, ajutor de primar al orasului Tulcea, de d-l N.S.Baboianu Droe, avocat, de d-l Al.Ionescu, profesor la liceul din Tulcea si avocat, de d-l Capitan G.Dondoe, de S.S. preotul Stefan Ionescu, institutor, de d-l D.Nitescu, invatator, de d-l Dumitrascu, ajutor de primar al orasului Chilia-Veche, de d-l sub-locotenent Constantin

Alexandrescu, de d-l Atanasescu Lazar, medicul plasii Tulcea, de d-l Vasile H.Frigator, primarul comunei Jurilovca si inca alti multi, care impreuna am plecat dis-de-dimineata din Tulcea cu canoniera<Alexandru-cel-Bun> si mers-am in josul apei Dunarii pana la mila 11 a bratului Sulinii, nu departe de satul romanesc <Carmen Sylva> care si-a luat fiinta la 2 Aprilie anul acesta si se afla la mila 12-a, si cand am ajuns la acea mila, adica la a 11-a, am gasit sositi acolo de la Sulina pe d-nii N.Calciurescu, primarul orasului Sulina, pe d-l S.C.Vidopol, ajutorul de primar al aceluiasi oras, pe d-l P.Craciunescu, primarul orasului Sulina, pe d-l S.C.Vidopol, ajutorul de primar al aceluiasi oras, pe d-l P.Craciunescu, ajutorul de sub-prefect, pe S.S. Arhimandritul D.Crihana, pe Diaconul G.Gutu, pe preotul Constantin Stefanescu, din comuna PadureaNeagra (Cara Orman), pe d-l Betuni, institutor la Sulina, pe d-l C. G. Boteanu, seful politiei orasului Sulina, pe d-l I. Ionescu, primarul comunei Padure Neagra, pe d-l Chiriacopol, primarul comunei Sf.Gheorghe, si alti multi inca locuitori din Delta si din satul Carmen Sylva si multe doamne din orasul Sulina si din orasul Tulcea si din fata tuturor acestora dat-am inceput de fiinta inca unui sat romanesc, al saptelea in Delta Dunarii, care se va chema cu numele <Florile>, asezat drept pe malul bratului Sulina, pe un loc inalt de pe dreapta cursului apei, si s-a inceput acest sat romanesc cu urmatorii capi de familii: Anastase G.Iordache, Ion Nechifor, Iordan C.Iordache, Ion Andrei, Gheorghe Ion Casic, Ion I. Nichifor, Pascale Andrei si Paraschiv Galateanu, toti agricultori; iar la spatele acestui sat se intinde, ca si la spatele vechiului sat nou Carmen Sylva vestitul grind, de mai multe zeci de mii de hectare, ce cuprinde mai toata partea rasariteana intre bratele Sulina si Sf.Gheorghe, cu padurile Cara-Orman, Sirecu si Ierenciuc, cu satele Padurea Neagra,

Movilenii(Lictova) si cele noua Carmen Sylva si Floriile cu forte intinse si forte imbelsugate pasuni de trifoi alb, pline cu nenumarate soiuri de flori, unde s-ar putea face o insemnata crestere de albine si o neinchipuit de rodnica cultura de vii si, cu o suma de lacuri pline de peste ca: Rosul, Solontiul, Porcul, Lumina, Puiul, Rosuletul, Lictova, Puiuletul, Luminita, etc, astfel ca locuitorii noului sat <Floriile>vor avea din belsug cu ce sa se hraneasca cu familiile lor si cu ce sa-si hraneasca vitele lor, ori cat de multe ar fie ele la numar. Toti cei numiti si alti inca, ajunsi fiind la locul hotarat pentru noul sat, in care s-a si ridicat vreo cateva case, S.S. Parintele Arhimandrit D.Crihana, asistati de preotii si diaconul zisi mai sus, sfinteste locurile acestea, pe care va creste si va inflori noul sat <Floriile> si prin calduroase rugaciuni cheama binecuvantarea lui Dumnezeu cel Drept si puternic peste locuitorii intemeietori ai satului celui nou si peste urmasii lor din neam in neam pana in adancul veacurilor. Dupa acestea sub-semnatul Prefect al judetului Tulcea, graita-am celor de fata, zicandu-le ca grea a fost la inceput administrarea judetului fiindca dupa 19 ani de administrare romaneasca, romanul nu era inca convins ca Dobrogea face parte din regat, deoarece vedeau ca strainii stapaneau in casa lui. De la 1897 incoace, de cand am fost pus in capul judetului Tulcea, am prefacut gimnaziul din Tulcea, care dormita, intr-un liceu foarte activ si populat, am staruit de s-a infiintat un internat secundar de fete, apoi am fondat tot in orasul Tulcea, o scoala Frobeliana foarte populata cu copii de toate neamurile; iar in judet am infiintat 7 scoli frobeliene si anume: in Sarichioi, In Congaz, in Cerna, in Ciamurli-de-sus, in Potur, in Casapchioi si in Jurilovca; afara de aceste scoli am mai presarat judetul cu 13 scoli de catun si cu patrusprazece scoli de adulti, toate bine frecventate; am construit fara sa cer de la stat nici un

ban douasprazece frumoase localuri de scoli, si anume: in Cuciuchioi, in Tariverde, in Ciamurli de jos, in Carjelari, in Canat Calfa, in Cineli, in Acpunar, in Coiumpunar, in Parlita, in Hamcearca, in Dunavatu de sus si in Caraorman, si am mai construit cu fonduri date de casa scoalelor alte sapte localuri de scoala si anume: in Rachel, in Baschioi, in Meidanchioi, in Sarichioi, in Slava Rusa, in Ciamurli de sus si in Casapchioi. Si mai sunt proiectate a se infiinta trei scoli practice de pescuit, una in orasul Mahmudia, alta in orasul Isaccea, si alta in orasul Macin, tustrele aceste orase pe Dunare; apoi o scoala practica de dogarie in comuna romaneasca Niculitel, asezata intr-o regiune de podgorii, si trei scoli practice de agricultura, una la Cataloi, una la Enisala si una la Casimcea. Astazi judetul Tulcea, din punct de vedere scolar, este printre cele dintaiu din toata tara. Tot prosperand a mers si Biserica, caci la venirea mea aici s-au sfintit bisericile din Acpunar, Satu-Nou (Plasa Babadag, Beibuceag, Cerna, Luncavita, Sarighiol (plasa Tulcea), Sf. Gheorghe, Pecinega, Sarighiol (plasa Babadag) si bisericile Sf.Nicolae si Acoperamantul Maicii Domnului din orasul Tulcea; apoi s-a inceput construirea de biserici in Letea, Baschioi, Chilia Veche, Prislava, Bestepe, Hagilar, Beidaut, Congaz, Armutlia, Cataloi, Turcoia, Garvan, Rachel, Casimcea, Canla-buceag, Inan-Cisme, Enisala si s-au mai proiectat a se zidi biserici in:Balabancea, Isaccea, Ortachioi si Babadag. Dar munca pentru romanizarea si inflorirea judetului nu s-a marginit numai la scoala si Biserica, ci s-a revarsat si asupra altor campuri de activitate: am construit cinci localuri de primarii: la Slava Rusa, la Satu-Nou (Plasa Tulcea), la Ortachioi, la Canlabugeac si la Enisala; am imbracat tot judetul pana si unele catune cu linii telefonice; am infranat intrarea neregulata a strainilor in judet, si am regulat paza

granitilor despre Dunare si despre mare; am inzestrat judetul cu drumuri, facand peste 70 kilometri, in care intindere intra soselele cele mai grele ca soseaua Sarichioi-Enisale, peste lacul Babadag, soseaua Babadag Slava-Rusa si varianta de la Niculitel-Meidanchioi; am pus scolile bulgare pentru intaia data sub ascultarea legilor tarii; am creat un cerc romanesc si o banca cooperativ romaneasca in orasul Tulcea, am purificat listele comunale ale orasului Tulcea si ale comunelor rurale care erau invadate de straini, ce se jucau cu drepturile ce da constitutiunea tarii, si inca mai trebuie purificate aceste liste electorale; si totusi toata aceasta lucrare nu era ceea-ce se cuvenea mai mult si mai ales acestui judet a carui inima nu era inca lipita de inima tarii. De aceea am inceput si un alt gen de lucrare; am ridicat un monument grandios pe colnicul Hora, din orasul Tulcea, pentru glorificarea intelepciunii M.S. Regelui Carol I si vitejiei, voiniciei armatei romane, carora avem a multumi readucerea Dobrogei la sanul patriei mume; am ridicat un monument si puternicului Voievod Mircea-cel-Batran, care a stapanit alta data peste Dobrogea; am pus in satele bulgaresti peste 1200 de familii romanesti ce se gasesc sub alte stapaniri; am presarat familii romanesti in satele de pe bratul Chiliei si am infiintat in Delta sase sate romanesti si cu cel de astazi sapte. Si totusi nu este destul facut, ci trebuie lucrat mereu inainte la romanizarea Dobrogei, sau mai bine zis la adevarata ei cucerire, caci aceasta provincie trebuie sa ramana in veci romaneasca si nu pentru ca este si frumoasa si bogata ci pentru ca ea ne da stapanirea gurilor Dunarei, stapanire a carei pretioasa insemnatate am aratat-o cand am infiintat vecinul sat romanesc <Carmen Sylva>, apoi pentru ca ne da rasuflatoare catre mare si pentru ca, despartind slavii nordici de slavii sudici, ajuta ca viata noastra nationala sa se dezvolte in chip normal.

Daca cercurile carmuitoare ale tarii ar intelege desavarsit insemnatatea Deltei si a Dobrogei, s-ar crea o a treia prefectura la Sulina. Prefectul de acolo ar avea destul de lucru, chiar de s-ar ocupa numai de colonizarea deltei cu romani, adica cu adevarata cucerire a deltei de catre neamul romanesc. Si adresandu-ma satenilor fondatori ai noului sat <Floriile> i-am indemnat sa lucreze cu harnicie la cresterea si inflorirea satului lor si prin munca lor, revarsata asupra bogatului pamant al Deltei sa produca de toate si impreuna cu locuitorii din Carmen Sylva sa se faca hranitorii si cuceritorii pietii din Sulina; sa ajute intre ei frateste locuitorii romani cu toti ai acestor doua sate, si sa se poarte astfel ca sa faca cinste numelui de Roman aici la gurile Dunarii si la Mare. Apoi adresandu-ma iarasi tuturor celor de fata, i-am rugat pe toti, ca date fiind timpurile si imprejurarile in cari trece acum tara sa binevoiasca cu totii a-si uni cu mine cugetul si a zice impreuna cu mine o rugaciune catre Tatal Ceresc, pe care am alcatuit-o anume acum, venind cu canoniera <Alexandru-cel-Bun> in spre locurile acestea, unde este Floriile si, cu totii zis-am: Doamne Dumnezeule atotputernice, nu inceta a priveghea asupra nemului nostru romanesc si de a-l pazi pe el de toate cele rele. Dumnezeule al parintilor nostri cei pururea tie credinciosi, care dupa fiecare incercare ce le-ai trimis, datu-ti-au multumire si lauda prin ridicarea de locasuri sfinte, pentru biruintele daruite in grele si sangeroase lupte, intru pastrarea legii tale si a hotarelor tarii, ajuta-ne si pe noi urmasii lor, sa biruim pornirile dusmanoase ale acestora si care-I doresc sprijinul parintesc ce ai dat, stapane sfinte, neamului nostru in veacuri. Doamne milostive si induratorule, drag si bun, dusmanilor nostri cei mari si cei mici, carora, noi poporul tau drept credinciosi, nici un rau sa nu le dorim si pune-le lor in inima cuget prietenos catre tara asta si catre

locuitorii ei. Care nu asteapta decat pace de la vrasmasii lor, carora ramura de maslin le intinde. Iar daca in nepatrunsa ta intelepciune, parinte drept, hotarat-ai sa-i incerci pe ei cu pedeapsa, pentru rautatea lor si pentru relele lor fapte ce nu mai contenesc, si nu le vei da lor nici pentru viitor, gand bun ci prietenoasa pornire catre tara aceasta si catre poporul ei, atunci, indura-te puternice Doamne Ceresc, intareste bratul poporului tau si intrameaza-l pe el si pe Regele pe care tu l-ai ales si l-ai pus poruncitor peste poporul tau acesta, pentru ca in numele tau cel in veci laudat, sa pedepseasca dupa cuviinta dusmanii acestei tari, sa-I aseze pe ei iarasi intru dreapta randuiala si cu palosul ce vei da in mana poporului tau romanesc sa-I invete a cinsti bunurile pacii si a le cauta pe ele. Sadeste Doamne recunostinta in cugetul acelora, carora noi, poporul tau prin sangele nostru le-am dat viata si lumina in razboiul cel din urma in care purtatu-ne-a dreapta ta pururea biruitori, si nu lasa pe cei rau naraviti intru naravurile lor cele rele, ci da-le semn intelegator, ca, precum cu voia ta datu-le-am viata si lumina, tot cu voia ta cea dreapta lua-se-vor lor acesta. Si precum stapane bune, stat-a binecuvantarea ta peste Mircea-cel-Batran si peste Stefan-cel-Mare si peste Alexandru-cel-Buna si peste Mihai-cel-Viteaz si peste Petru Rares si peste Radu-de-la-Afumati si peste alti voievozi iubiti tie, puternici stalpi de tara si de neam, asemenea sa stea bine-cuvantarea ta peste iubitul nostru Rege Caril I , si peste toti ai lui, care prin vointa cereasca sunt ai nostri acum, ai neamului romanesc cel de tine prin veacuri sprijinit, si da, Doamne Sfinte, iubitului nostru rege, zile lungi si intreaga sanatate, si sa se duca tara aceasta spre marire si sa indrumeze neamul nostru spre cinstirea de catre toate celelalte nemuri de pe pamant. Si creste-I Doamne lui puterile si inconjoara-l pe el de lucratori credinciosi si inchinati celor ale

neamului, si fa, Doamne Dumnezeule, ca toata fapta de la el faptuita sa primeasca binecuvantarea ta si sa aiba trainicie in vecii vecilor amin. Si toti cati erau de fata, cu ochii udati in lacrimi, ridicat-au glasul si au zis: Amin. Acest act de fundatiune al noului sat romanesc<Floriile> al VII in Delta Dunarii, se va scrie pe pergament si se va pune in temelia bisericii ce se va ridica odata, in acest sat, si care va avea hramul<Buna Vestire>

Ioan Nenitescu
Prefect

XV.2 ACTUL DE FONDATIUNE AL SATULUI CARMEN SYLVA

,,Astazi 2 Aprilie 1900, in ziua de Dumninica Floriilor, fiind insotit de parintele protoereu al judetului N.Gheorghiu, de d-l Stefan Bors, presedintele Consiliului Judetean, de d-l I. Nicolau, vice-presedintele consiliului judetean, de d-l Hagianton, subprefectul plasei Sulina, de d-l N.Perienteanu, subprefectul plasei Tulcea, de d-l Dr.N.Popescu medical primar al judetului, de d-l M.Vergolici inginerul judetului, de d-l Resvani, ajutorul de primar al orasului Tulcea, de d-l N.Calciurescu, primarul orasului Sulina, de d-l C.Ratescu procuror pe langa Tribunalul Tulcea, de d-l V.Busuioc seful Ocolului Silvic Sulina, de parintele arhimandrit D.Crihana din Sulina, de parintele diacon Gh.Gutu tot de la Sulina, de d-l Primar al comunei Padurea Neagra(Caraorman) I.Ionecu, de d-l primar al comunei Sf.Gheorghe, Chiriacopol si alti domni primari din Delta, de d-l C.Sasu, politaiul orasului Tulcea si in asistenta d-lui Kuhl, inginerul resedinte al Comisiunii Europene Danubiene din Sulina,

in fata d-lui Maior P.Gaiseanu din partea Regimentului 33 din Tulcea si a tuturor d-lor ofiteri ai acestui Regiment, precum si in asistenta unui foarte numeros public si doamne din Tulcea si Sulina, in asistenta unui mare numar de sateni locuitori ai Deltei si fata de locuitorii sateni de pe la comunele din interiorul judetului am dat inceput de fiinta unui sat romanesc, al saselea din Delta Dunarii care se va chema <Carmen Sylva> dupa numele de poet al Majestatii Sale Reginei Elisabeta si l-am asezat pe bratul dunarean ce se zice al Sulinei, in partea dreapta, la mila a 12-a, unde mai de inainte locul se stia cu numele Ceamurlia, fara ca pana acum sa fi fost locuit, si de unde se intinde catre miaza-zi, cel mai mare si mai bogat grind, pana la bratul Sf.Gheorghe al Dunarei, grind din ale caruia roade traiesc locuitorii a inca doua sate cu vitele si turmele lor si pe care se ridica batranele si frumoasele paduri de stejar ce se cheama Caraorman, Ierenciuc si una mai mica Sirecu. Din acest mare grind se ramifica apoi grindul Lumina, Puiul, Rosul, Rosuletul, Cerbul, Puiuletul, Solontiul, Ivancea, Mahmutul si alte multe grinduri, toate cu foarte bune pasuni si presarate cu lacurile: Rosu, Puiul, Porcul, Puiuletul, Lumina, Rosuletul, Ierenciuc, Solontiul si inca alte opt sau zece lacuri toate cu lumini romanesti de veacuri, ca si grindurile pomenite, ceea ce dovedeste ca dominatia romaneasca, in Delta Dunarei, a fost odinioara foarte adanc si temeinic sadita. Si inceput-am satul romanesc <Carmen Sylva> cu 44 de familii, toate numai de romani, hotarand locul unde sa fie altarul bisericei, ce se va zidi in curand si care va avea hramul Intrarea Domnului In Ierusalim; de asemenea am hotarat locul unde va fi scoala si unde se va zidi localul de primarie, caci desi acum la inceput satul Carmen Sylva va depinde de satul Padurea Neagra(Caraorman) insa dupa ce va mai creste si va trece cu mult peste una suta case,

atunci bine ar fi ca resedinta comunei Padurea Neagra sa se mute la Carmen Sylva, sat asezat pe tarm de-a dreptul si pe loc atat de inaltat, prin pamantul si nisipul ce s-a scos din indepartarea de aici a bratului Sulina, incat nu a putut sa fie inecat nici de marea inundatie din 1897. Hotarate acestea, parintele N.Gheorghiu, protoereul judetului, asistat de parintele arhimandrit Dosoftei Chrihana si parintele deacon GH.Gutu, sfinteste locurile acestea pe care se va intemeia si va creste satul cel nou <Carmen Sylva>, prin calduroasele rugaciuni cheama bine-cuvantarea Proniei Ceresti peste aceste locuri, peste locuitorii fondatori ai satului celui nou si peste urmasii lor din neam in neam si urmeaza Majestatii Sale Regelui Carol I, Majestatii Sale Regina Elisabeta si intregii noastre dinastii ani multi si fericiti si sprijin Dumnezeesc intru toate cele bune si folositoare. Dupa acestea sub-semnatul Prefect al judetului Tulcea, grait-am tuturor celor de fata si le-am zis ca satul curat romanesc ce se fondeaza astazi la Mila 12, pe grindul cel mai insemnat dintre bratele Dunarei Sulina si Sf.Gheorghe, este al saselea intre cele fondate pana acum in Delta Dunarei unde pana in anul 1897 abia se auzea romaneste. In 26 ale lunei iulie 1899 a fost intemeiat satul<Principele Carol> tot pe bratul Sulina, intre milele 41 si 42 cateva zile mai tarziu, la 1 August 1899 s-a fondat, pe marele grind al Stipocei intre bratele dunarene Sulina si Chilia, satele <Principele Ferdinand> si <Fantana Dulce>, iar cu cateva luni inainte se fondase, tot in Delta satul <Ilganii de Jos> pe bratul Sf.Gheorghe aproape de desfacerea bratului Tulcea si cel al Sulinei si cel al Sf.Gheorghe si saul <Ilganii de Sus> pe bratul Sulina cel parasit dupa rectificarea de la mila 41, deci, cinci si cu satul Carmen Sylva fac sase sate romanesti din nou fondate in Delta. Si s-a ales Duminica Floriilor pentru fondarea noului sat Carmen Sylva fiindca asa cum a intrat

Mantuitorul triumfalnic in Ierusalim, spre a provadui dreptatea si iubirea aproapelui, asa si Romania, in urma sacrificiilor de sange a fiilor ei in urma glorioaselor victorii repurtate la 1877, a intrat in Dobrogea de acum 23 de ani vor crede neindoios ca Romania este hotarata a face toate sacrificiile si vor depune toata munca, spre a duce Dobrogea, la prosperitate, caci este os din osul ei, caci Dobrogea ii da rasuflatoare inspre mari si oceane si mai presus de toate, Dobrogea ii da pentru totdeauna stapanirea Gurilor Dunarii. Marea insemnatate a acestei provincii, din vechime romaneasca, si in special insemnatatea Deltei, este insa nu de astazi, ci, din vechiu cunoscuta deoarece stapanirea Deltei va sa zica stapanirea Gurilor Dunarii, iar stapanirea Gurilor Dunarii inseamna stapanirea vietii comerciale din intreaga vale a Dunarei. Iata pentru ce harnicul si viteazul Stefan cel Mare a zidit la Chilia o frumoasa Biserica care sta pana in ziua de astazi in picioare spre a dovedi ca acest puternic Voievod al Moldovei, intelegea foarte bine ce insemneaza stapanirea Deltei si Gurilor Dunarii, iata pentru ce o veche traditie dobrogeana ne transmite stirea ca acest mare voievod isi ierna galerele de razboiu in lagunele Marii Negre cunoscute astazi sub numele de lacuri: Razem, Sineoaica si Sinoie. Si in afara de dorul de a cuceri si tronul Munteniei cauza luptelor dintre Stefan cel Mare si Radul cel Frumos, nu era numai gingasia frumoasei Vochita, fiica lui Radu pe care o lua apoi de sotie, ci mai ales stapanirea Gurilor Dunarii, stapanire pretuita si inteleasa de amandoi acesti voievozi. Se varsa sange de frate pentru Gurile Dunarii caci si Moldova si Muntenia vroiau sa aiba la indemana acest plaman European prin care domneste peste atat de numeroase interese comerciale, de la Mare si pana dincolo de Viena. Astazi pe deasupra Moldovei si a Munteniei se ridica agera si viguroasa Romania, care stapaneste Gurile Dunarii impreuna cu

cea mai mare parte a Dobrogei, pana la sud de Mangalia, si, fiindca strabunii nostrii au varsat sange fratesc pentru a avea acesta provincie, care din vechime a fost romana si apoi romaneasca, cand a lui Stefan, cand a lui Mircea si fiindca a vrut Dumnezeu ca prin luptele victorioase de la 1877 sa ne facem iarasi stapanitori peste acest pretios colt de pamant romanesc, se cuvine sa punem cu totii toata munca si toata osteneala, spre a reromaniza acesta provincie readusa la caminul parintesc, de aceasta data pentru totdeauna. Sase sunt satele romanesti fondate din nou in Delta si munca de colonizare si romanizare nu trebuie sa se opreasca nici atunci cand numarul unor asemenea sate ar trece peste saizeci caci Delta e mare: ea cuprinde Insula Ceatalului cu 26 de lacuri pline de peste si pasuni foarte intinse intre bratul Chilia, bratul Tulcea, bratul Sulina si raul Sonda, apoi Insula Letea intre raul Sonda, bratul Chilia, bratul Sulina si Marea Neagra cu 54 de lacuri si cu pasuni de balta si de Mare inca mai intinse de cat cele de sus, ambele aceste insule se afla intre bratele Chilia si Sulina, iar intre canalul Sulina si bratul Sf.Gheorghe cu 57 de lacuri si cu grindurile pomenite deja mai sus. Si daca este o a patra insula zisa Dranova, intre Mare si bratul Sf.Gheorghe, lacul Razem si buceagul Dunavetelor cu niste neintrecute pasuni pe zece grinduri mari ca: Perisorul, Ciumacul, Hundia si Crasnicola, Cernetu Florei, Grecul, Gruhlia, Musca si Frasinul si alte multe grinduri mai mici si care insula nu are nici un sat. Mare este Delta, insa Delta este si bogata, dupa cum se vede in marele numar de lacuri si rauri ce pomenii si din intinsele pasuni si locuri de aratura, ce are pe foarte numeroasele grinduri ce am numit in treacat. Si s-a dat, satului ce se creeaza astazi numele de <Carmen Sylva> fiindca voinicii, care au cazut raniti, luptand pentru independenta tarii si pentru recastigarea Dobrogei au fost, ca o

adevarata mama, ingrijiti de Regina Elisabeta, de Regina-poeta:”Carmen Sylva”. Carui sat romanesc din Delta se poate mai bine potrivi numele de <Carmen Sylva> daca nu acestuia, care e asezat in vecinatatea Sulinei, in apropierea Marii, pe tarmul bratului cel navigabil al Dunarei, pe unde trec miile de vase ale tuturor neamurilor si imparatiilor? Si acele vase incarcate cu avutii aduse de neamuri din toate neamurile si imparatiile, trecand prin fata satului romanesc <Carmen Sylva> din insusi numele satului vor intelege ca romanul nu este numai viteaz si recunoscator si ca e facut sa nu uite binele si ca de aceea iubeste si respecteaza pe Mama Ranitilor. Si dupa ce grait-am acestea, intorsu-m-am la satenii fondatori si zisu-le-am: ”Unii dintre voi ati luptat la Grivita si la Plevna si ati biruit acolo si ati rascumparat pe pribeaga Dobrogea si ati readus-o la parinti, deci pamantul de sub picioarele voastre este al vostru, caci l-ati platit cu sangele varsat la 1877. Va dau in primire acest pamant al vostru…sa-l stapaniti, ,,voi si urmasii vostri de acum in totdeauna. Sunteti aici la gura navigabila a Dunarei, nu numai o santinela credincioasa asezata de patrie, ci si reprezentantii civilizatiei occidentale. Munciti …si cuceriti imprejurimile prin munca voastra. La spatele vostru se intinde o multime de grinduri cu peste 20000 de hectare cultivabile. Lacurile din vecinatatea voastra sunt adevarate mine de aur. Faceti voi cunoscute bogatiile Deltei, pentru ca sa ajunga sa le cunoasca si Statul. Prin munca si sudoarea voastra rodniciti acest pamant virgin si faceti-va hranitori de toate zilele ai Sulinei. Cu cat veti rodi mai mult veti fi stapanitorii orasului vecin, caruia ii veti da laptele, branza si untul turmelor si cirezilor voastre si roadele ogoarelor voastre. ”Si adresandu-ne iarasi celor de fata i-am rugat sa se asocieze cu mine, si cu totii, din adancul inimilor noastre romanesti, sa uram

M.S.Regelui Carol I, multi ani fericiti plini de sanatate si plini de munca folositoare patriei, ca si cei treizeci si patru de ani de pana acuma, impreuna cu M.S.Regina Elisabeta, sa uram la multi A.A.L.L.R.R. Principele Ferdinand si Principesa Maria si fiilor lor Principele Carol si Principesele Elisabeta si Maria. Asistentii toti, impreuna cu satenii fondatori, cu cel mai sincer entuziasm s-au unit in aceste urari cu strigate de bucurie si apoi s-a dezvaluit table pe care sta scris cu litere mari numele satului romanesc in Delta <Carmen Sylva>. Prefect. I.Neniescu, Protoereu N.Gheorghiu, Elena I. Nenitescu, Maior Gaseanu Reg.33 Tulcea, Kuhl, Mircea I.Nenitescu, subprefect D.Hagianton, Constantin I.Sasu, subprefectul plasii Tulcea N.M.Perieteanu, presedintele consiliului judetean Tulcea St. Bors, Ing. M.Vergolici, medic primar al judetului Tulcea Dr.N.Popescu, primar la Sulina N.Calciurescu, Capitan Marin Constantinescu, I. Nicolau consilier judetean, G, Cernescu Comandantul canonierei Grivita capitan Racles, Ioan Razvai ajutor primar Tulcea, Capitan Marmara, Capitan I. Racovita, Const. G. Ratescu, Lt.Teodorescu, Capitan Ioaniu, Capitan Carabeteanu, Lt.S.Barbulescu, Nae A Vasilescu, Zoe G.Cernescu, Lt. Traian Stoica, Nichita V. Muzicescu directorul scoalei din Tulcea, Gisela Racovita, Dr. Carandino, Aurel Cernescu, D. Mateescu Buzeu, Diacon G. Gutu, Teodor Voicu, Capitan Nicolau, V.Rusanescu, M. Constantinescu, S.Popescu, Maria I.Resvani, N. Dascalescu, R.Nicolau, V.S.Ruscu, Starvu C.Vidopol, M.Nicolau, Iosif Mateef, C.Provinceanu, Arhimandrit D.Crihana, Elena Resvani, I.P.Chiracopol, I.M.Vioreanu, N.G.Dimitriu, T.R.Panaitof, I.Ghiulea, Eftim Constantin, G.Stamatian, Doremidont Lazaref, G.AnghelopolVasile Vazacas, Ion Ionescu, D. Eseanu, Nicolae Buiucas, I. Graur, Gh. C Athanasovici telegrafist la Ceamurlia.

Din locuitori: Spiridon M. Ene, Vasile T. Barbu, Ion Marin, Radu Mihalache, Piricleanu Constantin, Nicolae D. Nastase, Pavel Gavrila, Ion Lefter, Zaharia Marin, Pascale Andrei, Ignat Anton, Trofim Maxim, Ilie Angan, Nastase Iordache, Ion Branza, Ion Bucur, Nicolae Lefter, Gheorghe Iordache, Pavel Casian, Paraschiv Dragomir, Ilie Tiganus. Fiind aici instalatie si de telefon si de telegraf, satenii fondatori ai satului Carmen Sylva, au adresat M.S. Regelui urmatoarea depesa: ”De pe tarmurile batranului Danubiu care uda provincial recucerita patriei prin vitejia si intelepciunea voastra, noi, satenii fondatori ai satului romanesc inaugurat astazi si botezat <Carmen Sylva>, noi santinelele asezate de Prefectul nostru, Ioan Nenitescu sa pazim Gurile Dunarei, cu adanc respect depunem la picioarele tronului majestatii voastre, devotamentul nostru nestramutat, asa ca la Grivita si Plevna.”. Doamnele din Tulcea si din Sulina care se aflau de fata la aceasta serbare au adresat Majestatii sale regina Elisabeta urmatoare telegrama: ”Numele de Poet al Majestatii voastre este numele de botez al satului romanesc ce s-a votat astazi de administratia tulceana, pe tarmul drept al batranului Danubiu, in apropiere de Sulina, cu care ocazie urandu-va toate fericirile, va rugam ca, odata cu omagiile noastre respectuase sa primiti in espresiunea iubirei, devotamentului si admiratiunei noastre”. Elena I.Nenitescu, Maria St.Bors, Lelia C.Ratescu, Sofia Dr.Popescu, Clemence Vergolici, Zoe C.Cernescu, Ghisela Capitan Racovita, Melania Hagianton, Maria Capitan Constantinescu, Roza. I. Nicolau, Maria Capitan Ioaniu, Elena Razvani, Alexandrina C.Sasu, Maria I. Razvani. Iar majestatea sa regina a binevoit a raspunde urmatoarele la adresa doamnei Elena I. Nenitescu. “Adanc miscata de ideea dumneavoastra de a da numele meu de poeta noului sat romanesc, va multumesc din tot

sufletul pentru iubirea ce-mi aratati prin aceasta si urez noului sat toate fericirile si prosperitate. Acest act de fondatiune a noului sat romanesc in Delta; <Carmen Sylva> se va copia pe pergament si se va pune in temelia bisericii:Intrarea Domnului in Ierusalim.

2 Aprilie 1900,
Prefect Ioan Nenitescu

XVI. PRIMUL RAZBOI MONDIAL

La inceputul secolului XX, in orasul Tulcea incepusera sa se inchege mici grupari socialiste, sponsorizate de Rusia, care incercau sa faca punti de legatura cu Romania si sa aduca cat mai multi adepti. Prefectul Ioan Nenitescu observa acest pericol si avu grija ca aceste idei subversive sa nu se propage, iar politia municipiului Tulcea intervine arestand mai multe persoane. Mai mult decat atat, aceste persoane sunt date pe mana justitiei pentru “propaganda rusofila, care era daunatoare intereselor tarii si civilizatiei.”

In timp ce armata romana era concentrata in luptele pentru eliberarea Transilvaniei, armata a III-a bulgara a ocupat Nordul Dobrogei unde a ramas pana la 26 noiembrie 1918. Singurul teritoriu neocupat a fost regiunea Deltei Dunarii. Din Delta doar satele Partizani si Ilganii de Sus au fost sub ocupatia bulgara. Canalul Sulina avea o importanta strategica la fel si orasul Sulina, care era aparat de armata rusa si romana. Tot la Sulina s-a mutat arhiva si prefectura. Cei doi ani de ocupatie bulgara a insemnat o perioada maxima de distrugere.

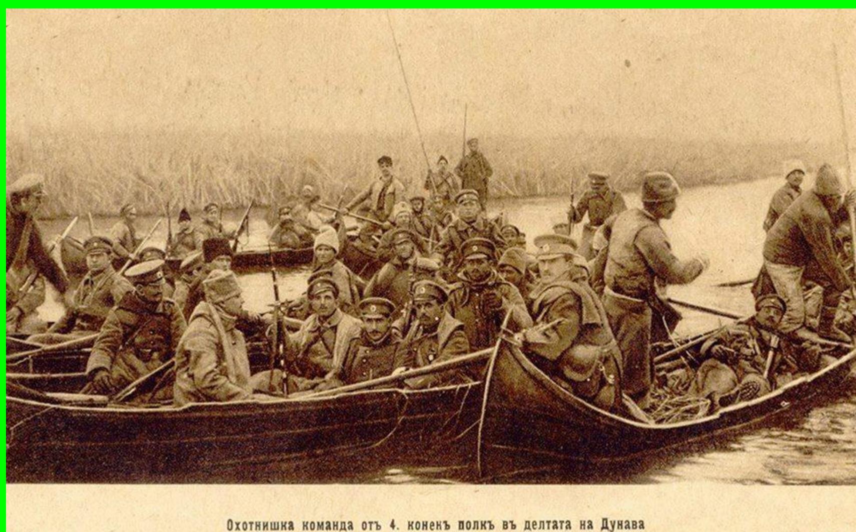
Incendierea arhivelor, distrugerea monumentelor, muzeelor, scolilor, rechizitionarea totala a recoltei, distrugerea

infrastructurii au fost numai cateva din greaua perioada de ocupatie bulgara. Se incerca distrugerea a tot ceea ce amintea de cultura romaneasca. Copiii erau obligati sa mearga la scoli bulgare si s-a interzis efectuarea de slujbe religioase. Monumentul de pe dealul Hora si statuia lui Mircea cel Batran au fost topite, bustul lui Ioan Nenitescu a fost aruncat in Dunare, tribunalul transformat in grajd, prefectura, penitenciarul si primaria distruse, iar bisericile au fost jefuite de icoane. Numerosi oameni au fost impuscati si deportati.

”In Delta Dunarii ia fiinta din toamna anului 1917-Serviciul Special de Siguranta-condus de tulceanul Mihail Moruzov, cel care in anul 1925 va deveni creatorul si conducatorul de necontestat al Serviciului Secret de Informatii din Romania”[146] .”O buna parte a populatiei civile, armata cat si autoritatile orasului si judetului se vor retrage in diferite localitati si mai ales in Chilia Veche”[147]. La 11 noiembrie 1918 se incheie armistitiul dintre aliati si Germania, iar Dobrogea este eliberata la inceputul lunii decembrie.

---

[146] Iosif Colcer,Viorel Magureanu, File din istoria Dobrogei, Editura Inspectoratului de cultura al Judetului Tulcea, Tulcea, 1998, p.195
[147] Ibidem, p.190

Охотнишка команда отъ 4. коненъ полкъ въ делтата на Дунава

In orasul Tulcea armata bulgara a intrat in dimineata zilei de 22 decembrie 1916. Minoritatile bulgara si israelita au organizat arcuri de triumf. Tot minoritatea israelita, care era destul de numeroasa, a primit armata bulgara cu paine si sare.

Comandantul militar al orasului a fost numit Mihailof, iar administratia romaneasca a fost inlocuita imediat cu cea bulgara.

Populatia bulgara din Tulcea, s-a intors impotriva concetatenilor lor si au savarsit acte de jaf, distrugeri si violuri. In primavara anului 1917, populatia romaneasca din Tulcea a fost obligata sa plece din oras, iar toate casele au fost supuse jafurilor.

"Pe noi nu ne mira ororile si cruzimile savarsite de armata bulgara. Ele sunt caracteristice popoarelor care au stat secole intregi intr-o robie degradatoare si care in toata aceasta indelunga perioada nu si-a putut face o alta educatie decat cea a urii, a razbunarii si a salbaticiei. Dar e revoltatoare conduita bulgarilor dobrogeni care nu s-au impartasit cu nimic din blanda si crestineasca fire a sufletului romanesc cu care au venit in contact a ramas refractar influentelor binefacatoare ale civilizatiei morale"[148]

"Casele particulare distruse in Tulcea, apartin la 669 proprietari romani si greci, pe cand casele bulgaresti si evreiesti au ramas intacte si sunt indopate de mobile furate. Partasi la jafuri cu armata si populatia bulgara erau lipovenii si evreii"[149]

---

[148] M.D.Ionescu, Invazia bulgara din 1916-1918 in judetul Tulcea, in Analele Dobrogei,Bucuresti,1919,p.182
[149] Ibidem, p.186

Au fost interzise slujbele in limba romana, iar in jurul catedralei din Tulcea s-a sapat un sant.

"Si cand te gandesti ca bulgarii venisera in Dobrogea cu gandul de a ramane, te intrebi ce mentalitate de primitiv fara simtul culturii, trebuie sa aiba acel popor, care distruge cladiri de care s-ar fi putut folosi el insusi. Si nu gasesti alta explicare de cat in ura trainica si pornirea salbatica a unui neam inferior, de a desfiinta tot ceea ce aminteste de existenta si valoarea culturala a unui popor nobil."[150]

Monumentul Independenței aruncat în aer în 1916 de trupele de ocupație; va rămâne în acest stadiu până în 1933, când v-a fi refăcut doar obeliscul
Foto: arhiva DJTAN

[150] Ibidem, p.192-193

Piața Mircea în 1916, cu soclul distrus al statuii domnitorului Mircea cel Bătrân

Cu toate ca Delta Dunarii nu a fost ocupata de bulgari, satele Principele Carol si Ilgani in a doua parte a razboiului a cazut sub mana lor pe masura ce trupele rusesti nu au mai putut sa apere fortificatiile de la punctul Ceatal.

Astfel, aici erau trei baterii de tun care aparau insula Sfantul Gheorghe de invazia barbara bulgara. Bulgarii ajunsesera pana la Prislav(Nufaru) vis a vis de satul Ilganii de Jos de unde omorau locuitorii acestui sat. Se face remarcat Serban Adam care, copil fiind, a dat dovada de mare curaj aducand trupurile celor morti din satul vecin, noaptea cu caruta pentru a fi ingropate in satul Principele Carol. La 6 ianuarie 1917, o parte a barbatilor satului au fost luati de armata bulgara si internati in lagare de munca din Bulgaria, in conditii inumane. Ei au fost eliberati la 14 octombrie 1917.

O personalitate marcanta in lupta nationala a romanilor din Tulcea a fost si primarul Stefan Bors. El a ajuns la Tulcea in calitate sef al serviciului Tehnic si s-a facut imediat remarcat prin profesionalismul de care a dat dovada, prin numeroasele

constructii din oras si judet. Membru al Partidului Conservator, a fost ales de trei ori primar al orasului Tulcea in 1895, 1906 si 1912, timp in care a schimbat fata orasului. Cat a fost in serviciul tehnic si in administratie s-au construit numeroase cladiri ca: cazarma militara din Tulcea, cladirea arestului preventiv, reconstructia palatului administrativ, scoala de baieti din Tulcea, cladirea administratiei Pescariilor Statului, o cazarma si un spital in Babadag, spitalul Regele Carol din comuna Ortachioi (Horia), biserici in Satul Nou si Traian etc. A fost unul din initiatorii Camerei de Comert si Industrie Tulcea, unde a fost si presedinte.

De asemenea, a fost membru in cazul comisiei de anchetare a abuzurilor savarsite de armata bulgara intre anii 1916-1918.

Ales în parlamentul ţării, ca deputat şi senator, a apărat cu demnitate interesele dobrogenilor, bucurându-se de respectul şi aprecierea acestora. Semnificativă în acest sens este comunicarea pe care o face ministrului de externe în şedinţa Camerei Deputaţilor din 24 octombrie 1918: „O serie de motive mă îndreptăţeşte a face şi eu, în calitate de dobrogean şi deputat, o comunicare d-lui Ministru de Externe, rugându-l să bine voiască a lămuri care este situaţiunea actuală a Dobrogei:

Primul motiv este următorul:

I. În Ecoul Bulgariei, Nr 1523 din 26 octombrie curent, sub Articolul „Pentru Dobrogea”, Comitetul Executiv al Primei Adunări Naţionale Regională publica un memoriu, pe care l-a adus la cunoştinţă guvernelor statelor neutre şi beligerante, iar d-l Murphi, însărcinatul de afaceri al Statelor Unite, a fost rugat să facă să parvină d-lui Preşedinte al Statelor Unite rezoluţiunea

congresului naţional de la Babadag, din 23 septembrie curent, care a hotărât ca întreaga Dobrogea să intre în graniţele Bulgariei, opunându-se cu arma la mână contra acelora cari impun din nou dominaţiunea română.

II. În gazeta Bucureştilor, a apărut un articol de mulţumire către însărcinatul de afaceri al Americii, d-l Murphi, - ca şi când ar fi un fapt îndeplinit - din partea comitetului executiv al consiliului naţional al Dobrogei, referindu-se la o pretinsă deciziune din partea Antantei, ca Dobrogea să ramana în stapanirea bulgara până la conferinţa generală de pace. Aceste două surse de informaţiuni coroborează şi cu starea de fapt actuala, caci trupele bulgare nu se retrag din Dobrogea, aşa cum au făcut – respectând condiţiile armistiţiului încheiat – retrăgându-se din teritoriile greceşti şi serbeşti. Pe de altă parte declaraţia Excelenţii sale d-l Wopika, însărcinatul de afaceri al Americei la Serbările din Chişinău, în ziua de 22 octombrie, care asigura România că se vor înfăptui toate aspiraţiunile naţionale ale românilor, ne face să credem că o lămurire categorică se impune şi din partea Guvernului în chestiunea Dobrogei, ţinându-se seama că sute de mii de dobrogeni români stau azi departe de căminurile lor, îngroziţi de furia celor care reclamă drepturi asupra Dobrogei, şi aşteaptă cu nerăbdare ora repatrierii lor pe pământul sfânt al părinţilor lor stăpânit totdeauna de români prin atâtea sacrificii şi jertfe de sânge. Nu ar fi nici umanitar, nici drept şi nici la înălţimea sacrificiilor făcute de armata română şi de români în acest război, ca populaţiunea dobrogeană să continue a pribegi risipită pe întreg teritoriul României şi Basarabiei, pe când foştii noştri inamici ocupă fără nici un drept istoric teritoriul românesc

din dreapta Dunarii."[151]

La 26 noiembrie 1918 se reinstaleaza administratia romaneasca in orasul Tulcea. Primele masuri au fost reinstalarea ordinei si intocmirea unui raport al distrugerilor bulgare din oras si judet. Se constata distrugerea a 669 proprietati civile romanesti si multe monumente si cladiri publice. Din cei 86000 de romani din judetul Tulcea, jumatate sunt declarati morti, disparuti sau refugiati. Nenumaratele jafuri, omoruri, violuri sunt descrise pe larg de M.D.Ionescu in ,,Navalirea bulgara din 1916-1918 din judetul Tulcea''. Tot in aceasta perioada 1484 de romani au fost luati prizonieri in Bulgaria, iar 500 dintre ei nu s-au mai intors.

Dupa terminarea primului razboi mondial in Delta Dunarii ca si in intregul judet Tulcea se incepe o noua campanie de colonizare a acestei provincii cu elemente romanesti.

"Chilia Veche a fost obligata sa cedeze in 1938 colonistilor din Ostrovul Tataru 60 de hectare pentru romanizarea Deltei, teren pe care s-au ridicat 240 de case si cere o suprafata similara in alta parte pentru a face fata cheltuielilor. Prefectura Tulcea propune la 1935 asezarea in Delta Dunarii si in restul judetului a bucovinenilor si aromanilor pe o suprafata de sapte-opt mii de hectare, incalcand ordinea fireasca: veterani, invalizi, orfani si vaduve, aparate de Asociatia Nationala a fostilor luptatori."[152] Legile improprietaririi colonistilor a adus si nemultumiri populatiei romane din Delta Dunarii "revoltata de faptul ca bulgarii au reusit a face sa fie improprietariti, chiar dezertorii bulgari din armata romana, in dauna elementului romanesc pretutindeni neindreptatit si lipovana din Delta unde

[151] Madalina Ciocoiu, Stefan Bors, o epoca un destin in Tulcea 1878-1848. Memoria unui oras, Editura Istros, Braila, 2012, p.302
[152] Limona Razvan, Populatia Dobrogei in perioada interbelica, 2009, p.44-45

Regiunea Agricola a Deltei Dunarii ii exclude pe cei cu situatie militara neclara, eufemism ascunzand fapte reprobalile ca dezertare si neprezentarea la incorporare’’.

XVII. AL DOILEA RAZBOI MONDIAL

Schimbul de populatie bulgareasca din Dobrogea si romanii din Cadrilater din 1940 a prevazut cololonizarea romanilor in Delta Dunarii. Pentru asezarea lor aici, unde urmau a fi create colonii de pescari, au fost alocate de la stat 25 de milioane de lei pentru constructia de case si 18 milioane de lei pentru unelte de pescuit. Acest schimb de populatie era de fapt o purificare etnica fara varsare de sange. Insa colonizarea Deltei Dunarii nu s-a mai realizat, populatia romaneasca din Cadrilater fiind repartizata in diferite sate din judetele Tulcea si Constanta.

“Imperiul tarist ca si continuitorul sau, cel sovietic nu a renuntat niciodata la telurile lor expansioniste. Cu atat mai putin in 1941, cand era gata sa se realizeze. De pe vremea tarilor, conform testamentului lui Petru Cel Mare, o axa existentiala de expansiune o reprezenta directia spre Constantinopol si controlul stramtorilor Bosfor si Dardanele ce legau Marea Neagra de Marea Mediterana, cheia spre marile calde. De trei sute de ani rusii au nazuit spre Gurile Dunarii, de aici incolo deschizandu-li-se calea spre stramtorile Bosfor si Dardanele. Pentru asta au dus nenumarate razboaie cu turcii, unele chiar pe teritoriul nostru, pentru asta au sacrificat energie si vieti de rusi inrolati in armata.

Acesta a fost scopul faptului din 1878, dar si mobilul ascuns din 1916, iar mai apoi din 1940, cand au reusit din nou sa ajunga la bratul Chilia al Dunarii. In urma ultimatului de la 28 iunie 1940, Uniunea Sovietica ocupa, de la Romania Basarabia,

nordul Bucovinei, dar in plus si tinutul Herta care nu era prevazut in hartile convenite. URSS a ajuns cu frontiera la bratul Chilia al Dunarii, cel mai de la Nord. Nu a considerat ca era de ajuns, astfel la 17 august 1940, ambasadorul roman la Moscova, Grigore Gafencu, primeste o nota din partea lui Vladimir Dekanozov, comisar adjunct al Comisariatului Afacerilor Externe al Uniunii Sovietice (adjunct a lui Molotov), pentru intrunirea unei comisii mixte la Moscova pentru delimitarea noii frontiere de la Dunare. Delegatia romana condusa de generalul Constantin Sanatescu, avea mandate sa negocieze frontiera asa cum era ea prevazuta in harta anexata ce insotea ultimatul de la 26 iunie 1940, sa nu cedeze nimic mai mult. Lucrarile comisiilor au durat intre 6 septembrie si 24 octombrie 1940. Sovieticii nu erau multumiti cu linia de frontiera impusa chiar de ei prin ultimatum, doreau mai mult. Nu erau multumiti nici cu frontiera din 1878 si 1918, ci doreau ca intreg bratul Chilia sa intre in stapanirea lor. Argumentul sefului delegatiei sovietice, generalul Matvei Malanin, era ca Romania are doua brate ale Dunarii pe care isi putea desfasura navigatia (Sulina si Sf.Gheorghe) si astfel putea ceda fara probleme intreg bratul Chilia URSS-ului. Foarte ipocrita pozitia sovieticilor, adica ne iau prin dictat Basarbia, nordul Bucovinei, pe deasupra si Tinutul Herta, apoi nu sunt multumiti cu ceea ce au cerut si au luat suplimentar, mai cer si intreg bratul Chilia, asta insemnand de fapt stapanirea bratului Chilia pe ambele maluri. Dar intre timp din 6 septembrie, nu mai era regele Carol al II-lea care sa accepte toate ultimaturile. Rege era Mihai si puterea era detinuta de generalul Ion Antonescu, care a transmis mandat clar comisiei de la Moscova. In ziua in care comisia ajungea la Moscova, Carol al II-lea pleca si puterea era luata de Antonescu. Astfel comisia sovietica a avut parte de o surpriza,

romanii nu au mai avut de gand sa cedeze nimic, conform mandatului primit. Negocierile au durat mai bine de o luna si jumatate pana la 24 octombrie 1940, fara rezultat, romanii nu au cedat. Drept urmare sovieticii trec la fapte. In noaptea de 25 spre 26 octombrie 1940, la ora 1 noaprtea URSS ataca neprovocat teritoriul Romaniei, patru monitoare sovietice debarca numeroase trupe pe ostroavele Dealul Mare, Salangic de pe bratul Chilia. In urma luptei, sase soldati romani sunt ucisi si restul granicerilor se retrag coplesiti de superioritatea sovieticilor. A doua zi sunt ocupate de sovietici si insulele Tatarul Mare, Delerul Mic si Maican, iar la 5 noiembrie este ocupat si ostrovul Limba, din golful Musura, de la varsarea bratului Chilia in mare. URSS pune Romania in fata faptului implinit, ocupand prin forta 6 insule de la bratul Chilia, un teritoriu de circa 23,75 km².”[153]

Luptele navale din Delta Dunarii intre armata romana si sovietici s-au desfasurat intre 22 iunie si 27 iulie 1941. Atacurile aeriene au continuat insa asupra mai multor orase si localitati din Delta. Orasul Tulcea era un punct strategic pentru intrarea in Delta, rusii incercand minarea bratului Tulcea, dar au fost respinsi. Fiind prinsa in luptele de pe Prut, aviatia romana nu a putut intervene inca de la inceputul luptelor, romanii trebund sa se descurce doar cu ajutorul artileriei si monitoarelor de pe Dunare. Aceasta a ajuns abia pe 30 iulie cand au fost distruse 7 bombardiere sovietice.

“Dupa unele actiuni de cerecetare la 23 si 24 iunie, in seara zilei de 24 iunie 1941 o companie sprijinita cu foc de monitoarele Urdarni si Martinov a fost debarcata din patru vedete blindate la Satul Nou (Lascar Catargiu). Actiunea reusind, a fost continuata la 25 iunie cu debarcarea la Pardina a infanteriei

[153] Cristian Negrea, Cine este agresorul? www.cristiannegrea.ro

sprijinite de doua nave de razboi. Plutonul romanesc de acolo s-a retras, totusi batalionul 15 infanterie marina a continuat sa se mentina la gura canalului Pardina cu doua salupe armate, un bac cu un tun de 47 mm, doua barci si lotci cu pusti mitraliere. Ziua urmatoare, 26 iunie, doua batalioane sovietice de infanterie, cu un division de artilerie de camp, o baterie grea si o companie de lupta a atacat puternic Chilia Veche.’’[154]

Avem informatii ca la 27 iulie 1941 atacurile aeriene sovietice, in aceasta perioada, au scufundat in parcul flotant de la Ceatal Sfantul Gheorghe, remorcherul Salamis si doua slepuri atelier.

Retragerea romanilor s-a facut cu ajutorul hidroavioanelor, care au lansat bombe asupre Chiliei Noi si navelor rusesti. Dupa ce au ocupat Chilia, rusii au ocupat si localitatea Cetalchioi, detasamentele romanesti regrupandu-se la Mila 23. In 28 iunie este bombardat satul Crisan (Carmen Sylva), unde sunt omorati 20 de oameni. Pe masura ofensivei romanesti in Basarabia, sovieticii, pentru a nu fi incercuiti, in data de 19 iulie, incep retragerea din Delta Dunarii. Inainte de aceasta este bombardat puternic orasul Sulina, majoritatea cladirilor fiind distruse.

După numeroase campanii de presă, care reflectau interesele politice și economice ale autorităților de la București și prin care se cereau recuperarea „suveranității naționale” și implicit, accesul la taxele strânse de Comisie, în 18 august 1938 s-a ajuns la „Aranjamentul de la Sinaia”, prin care s-au micsorat la minim organismului internațional al C.E.D. și s-a înființat, în schimb, „Administrația Dunării de Jos”, organism aflat sub controlul guvernului României. Acum s-au ridicat voci care au

[154] Ibidem

cerut inceperea unor lucrari pentru amenajarea bratului Sfantul Gheorghe, deoarece conform predictiilor lui Hartley, bratul Sulina era doar de provizorat, el trebuind sa sa se colmateze in 50 de ani datorita curentilor marini.

PALATUL COMISIEI EUROPENE A DUNARII
BOMBARDAT DE CATRE RUSI

Tratatul de la Sinaia din 18 august 1938 a modificat statutul C.E.D. si a recunoscut suveranitatea Romaniei asupra zonei maritime a fluviului, iar la 1 martie 1939 s-a recunoscut prin tratatul de la Bucuresti dreptul Germaniei de a face parte din C.E.D. Acum competentele Comisiei erau reduse la minim, practic ea nu mai avea dreptul sa ia nici o decizie majora privind fluviul si gurile Dunarii. Ulterior, la 17 mai 1939, a avut loc ceremonia ridicării pavilionului romanesc la Sulina in locul pavilionului Comisiei. Pana la intrarea Romaniei in razboi s-a dispus de catre statul roman a se face o serie de reglementari pe Dunare, de a se evita conflicte intre navele Axei si Puterilor Centrale. Astfel, s-a reglementat ca pe canal sa nu se intalneasca nave din tabere opuse pentru a nu se ataca si bloca in acest fel

Dunarea, prin scufundarea navelor.

O data cu intrarea Romaniei in razboi de partea Germaniei, comertul international liber prin gurile Dunarii s-a stopat. Acest lucru s-a intamplat pana la sfarsitul anului 1941.

După eşecul armatei germane de a-şi pune în aplicare planul de invadare a Uniunii Sovietice, linia frontului s-a deplasat spre vest, pe măsură ce armatele germane sufereau înfrângere după înfrângere. Concomitent Uniunea Sovietică trimitea spioni în ţările aflate încă sub înfluenta germană, pentru a săvârşi acte de sabotaj armatei naziste. Numiţi spioni de nemţi şi partizani de către ruşi, aceştia au avut o mare înfluenta asupra cursului întregului război, pricinuind foarte multe pagube armatei naziste. În Delta Dunării acţiunile de partizanat începuseră încă din 1941, când grupuri de spioni ruşi au fost trimise cu diferite misiuni în România.

Ele au fost intensificate în anul 1943 o dată cu previziunea că înfrângerea nemţilor este iminentă. Trimiterea lor prin Delta era mai facilă, datorită sălbăticiei acestui teritoriu, unde graniţa nu era foarte bine supravegheată. Scopul trimiterii spionilor în România nu era numai sabotarea armatei germane, ci şi crearea unor grupuri de simpatizanţi pe care aceştia să-i îndoctrineze cu învăţăturile marxist-leniniste, că ulterior când nemţii vor fi învinşi, aceştia să preia imediat conducerea ţării. Iminenţa pierderii războiului de către nemţi i-a făcut pe ruşi să trimită în 1943 sute de spioni în România, marea majoritate prin Delta Dunării. Nu se cunosc exact numărul celor trimişi în Delta şi numele lor din motive de conspirativitate, care trebuia să caracterizeze activitatea de partizanat. O parte din partizanii trimişi aici aveau că scop sabotarea transportului fluvial de trupe şi echipamente destinate armatei germane. Acţiunile de trimitere

de partizani au continuat intens şi în 1944, când acţiunea lor era concentrată pe minarea Dunării pentru a împiedică retragerea trupelor germane din calea ruşilor, care înaintau spre vest. Astfel, în 1943 două nave şi două şlepuri germane sunt scufundate între Tulcea şi Isaccea, iar pe Dunăre sunt amplasate de aceşti partizani mine şi explozive. În urmă acestor acte de sabotaj Misiunea Năvală Germană a cerut autorităţilor române să întărească paza în regiunea Dunării maritime. Că urmare în cursul lunii decembrie 1943 autorităţile locale au întreprins acţiuni de curăţire a Deltei.

La 10 decembrie 1943 de pildă cum aflăm dintr-un raport al Agenturii Dobrogea, un pluton al Legiunii de jandarmi Tulcea a înconjurat regiunea lacului Furtuna în care partizanii îşi stabiliseră tabăra. După o lupta purtată timp de câteva ore, partizanii au reuşit să scape din încercuire. A două zi s-a acţionat din nou pentru prinderea lor, în grindul Păpădia situată între gârlă Păpădia şi Casca. Şi de această dată partizanii au reuşit să iasă din încercuire. În continuarea urmăririi partizanilor la 16 decembrie 1943 a fost dispusă intrarea în dispozitiv a urmatoareleor efective: posturile de jandarmi(Carmen Sylva, Principele Mircea, Gorgova, Principele Carol), un pluton al batalionului 16 de infanterie marina şi 25 de grăniceri din Compania 2 de grăniceri-pază. Misiunea lor era de a controla întreagă zona şi de a percheziţiona din 48 în 48 de ore toate casele şi colibele izolate precum şi toate satele din zona(Vulturul, Fântână Dulce, Principele Mircea, Ilgani de Sus etc.). Aceşti spioni erau doi bărbaţi şi o femeie: Ticovschi Nicula, Jora şi Frida Avruciscaia. Jora şi Frida au fost paraşutaţi de către ruşi lângă localitatea Chilia, iar Ticovschi era omul de legătură care trebuia să le fie călăuză. Astfel cei trei spioni au ajuns la colibele unor târlaşi, vis a vis de Ceatalul Sfântul Gheorghe şi le-au cerul să le facă o mămăligă. Probabil hăituiţi

atâta timp de jandarmi, iarnă prin Delta, istoviţi şi înfometaţi, nu au mai rezistat şi au cerut ajutor locuitorilor de acolo. Aceştia cu siguranţă au fost informaţi că în acele locuri se pot ascunde partizani şi că trebuiau să raporteze imediat jandamilor orice personane suspecte. Aceşti târlaşi şi-au dat seama cine sunt şi au anunţat jandarmii care patrulau în zona. Jandarmii au venit imediat şi i-au împuşcat mortal pe toţi trei fără că aceştia să opună rezistenţă. Asupra lor s-au găsit echipamente de comunicaţii radio.

MORMINTELE CELOR TREI SPIONI RUSI AFLATE IN CIMITIRUL EROILOR DIN TULCEA

"In privinta Comisiei Europene a Dunării, in timpul războiului, desi a fost deposedată de toate competentele sale, a continuat să activeze in limite minime prin secretariatul general, iar rigurozitatea impămantenită la nivelul institutiilor Comisiei a fost mostenită de autoritătile romane. De fapt, desi Germania a dorit lichidarea ei, autoritătile de la Bucuresti au considerat că suveranitatea statului roman asupra gurilor Dunării este mai bine respectată in conditiile implicării unui consortiu de state decat in

cazul in care Romania ar trebui să facă fată pretentiilor hegemonice ale unei tari.

Din păcate, logica romanească a fost demonstrată mai târziu de către Uniunea Sovietică, care, prin Acordul de la Belgrad din 1948, a desfiintat Comisia Europeană si a îndepărtat potentialii rivali (Marea Britanie, Statele Unite, Franta). Din acest moment, oficial, asistăm la sovietizarea Dunării"[155]

XVIII. DELTA SUB COMUNISM

Pe fondul agitatiilor facute de populatia lipoveneasca din Dobrogea in 1946, care cereau alipirea Deltei la URSS, a fost trimis in Tulcea, pentru aplanarea conflictului, Nicolae Ceausescu, ca adjunct al lui Gheorghe Stoica.[156] In timpul razboiului ei au fost de mare folos Partidului Comunist care se folosea de ei pentru a introduce spioni, materiale de propaganda si chiar arme. Pentru acest ajutor lipovenii sperau ca Uniunea Sovietica sa alipeasca acest teritoriu al Deltei Dunarii. Acesta inspecteaza rapid comunitatile de lipoveni, restructureaza organizatiile locale ale Partidului Comunist si reuseste sa linisteasca spiritele. Acest lucru a fost facut relativ usor deoarece lipovenii nu aveau nici o organizatie puternica si nici lideri marcanti care sa ceara acest lucru.

Dupa terminarea razboiului, contrar tratatului de pace semnat in 1947, Rusia are pretentii teritoriale abuzive asupra unor

---

[155] Arthur Tulus, Analele Universitătii „Dunărea de Jos" Galati, fasc. 19, Istorie, tom V, 2006, p. 193

[156] Gheorghe Stoica pe numele său real *Moscu Cohn* (n. 20 iulie 1900 - d. 1976) a fost un comunist evreu şi unul din fondatorii Partidului Comunist Român (PCR).

teritorii din Romania, mai exact din Delta Dunarii. La 4 februarie 1948 se semneaza la Moscova un protocol intre prim ministrul Petru Groza si ministrul de externe al URSS, Viaceslav Molotov, prin care ”Insula Serpilor, situata la Marea Neagra la rasarit de Gurile Dunarii intra in componenta URSS”(art.1,lit.b). Tot in acest protocol s-a stabilit trecerea la rusi a sapte insule romanesti (Coasta Dracului, Dalerul mare si mic, Maican Limba si Serpilor).

Linia de frontiera a fost stabilita prin canalul si Golful Musura la 25 noiembrie 1948, cand reprezentantii ministerelor de externe a celor doua tari au semnat un proces verbal la bordul unei salupe sovietice.

La 23 mai 1948 s-a semnat chiar pe Insula Serpilor un proces verbal de predare-primire al insulei catre URSS. Mai jos este prezentat textul acestui act de predare:

“Noi, subsemnatii Nikolai Pavlovici Sutov, prim secretar de ambasada, in calitate de reprezentant al Ministerului Afacerilor Straine al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste si Eduard Mezincescu, ministru plenipotentiar, in calitate de reprezentant al Ministerului Afacerilor Straine al Republicii Populare Romane, in virtutea si executarea protocolului sovieto-roman semnat la Moscova la 4 februarie 1948, am incheiat prezentul proces-verbal, constatand ca astazi la ora 12, insula Serpilor sau Zmeinoi, situate in Marea Neagra, la 45 grade, 15 minute, 18 secunde latitudine nord si 30 de grade, 19 minute, 15 secunde latitudine est de Greenwich, a fost inapoiata Uniunii Sovietice, de catre Republica Populara Romana si incadrata in teritoriul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste. Prin semnarea acestui proces verbal s-au indeplinit formele legale de predare a insulei, facut pe insula Zmeinoi in 2 exemplare, fiecare in limbile rusa si romana,28 mai 1948.”

La propunerea lui Gheorghe Gheorghiu Dej, la 27 septembrie 1961, s-a semnat la Bucuresti un tratat prin care s-a oficializat regimul frontierei romano-sovietice. Din punct de vedere juridic aceste tratate si protocoale nu au nici o valoare, fiind nule, deoarece nu au fost niciodata ratificate de parlamenul celor doua tari. Totusi noi am renuntat la aceste teritorii la 2 iunie 1997, cand am semnat tratatul frontalier romano-ucrainean. Acest lucru s-a intamplat din cauza urgentei cu care am incheiat tratatul cu Ucraina, (fara indelungi negocieri) conditie obligatorie pentru aderarea Romaniei la NATO.

Dupa anul 1950, in Delta ca si in intreaga Romanie, a inceput marea colectivizare. Putinul pamant a fost confiscat, iar pescuitul a devenit principal industrie a Deltei. Barcile si sculele de pescuit ale pescarilor au fost nationalizate, iar ei au devenit angajati la sectiile piscicole infiintate. O perioada de timp, in anii

60, s-a pescuit si la curent, dupa exemplul luat de la rusi, care foloseau acest procedeu de multa vreme. Dar, observandu-se moartea puietilor dupa trei ani de folosinta, s-a renuntat la acest procedeu.

Totodata s-a incercat exploatarea la maxim a resurselor Deltei. Prima investitie majora a fost in exploatarea industriala a stufului pentru celuloza. Astfel, s-a construit combinatul de la Chiscani-Braila, care avea materie prima stuful din Delta, dar pentru ca stuful de aici avea o cantitate mica de celuloza, s-a incercat aclimatizarea stufului Italian Arundo Donax. In acest scop s-a construit o intreaga localitate dedicata cercetarii in domeniul stuficol. Daca acest proiect reusea, exista planul ca la Maliuc sa se dezvolte ca un oras cu 2000 de oameni. Aici s-au construit locuinte si laboratoare pentru inginerii care venisera sa gaseasca cele mai bune solutii pentru exploatarea cat mai eficenta a stufului. Nerealizand vreun succes in aclimatizarea stufului Italian, la Maliuc s-au realizat alte cercetari pentru exploatarea altor bogatii ale Deltei: piscicultura, silvicultura si agricultura.

Dupa anul 1960 au inceput desecari masive ale unor zone importante din Delta Dunarii. Astfel, in zona Sireasa au fost desecate 70 de lacuri, iar in Pardina 130. S-au format patru incinte indiguite si desecate mari numite poldere: Sireasa (5480ha), Pardina (27032ha), Carasuhat (2863ha) si Dunavat-Murighiol (2536 ha).

La 28 martie 1983 Nicolae Ceausescu lansa “Programul de amenajare si exploatare integrala a Deltei Dunarii”. O data cu aceasta intra in vigoare a treia etapa de masuri, menita sa duca la intensificarea valorificarii resurselor deltei. S-a prevazut ca agricultura sa devina una din activitatile principale, pana la extinderea la maxim a suprafetelor arabile. Din fericire revolutia

din anul 1989 a stopat aceste planuri, care nu puteau duce decat la distrugerea Deltei Dunarii. O data cu aceste exploatari in Delta a fost adusi si numerosi muncitori din toate zonele tarii. In acest timp comunitatile de lipoveni si haholi au inceput sa se romanizeze, ramanand doar cele compacte din Mila 23, Caraorman, Sf.Gheorghe etc, comunitati inchise care gravitau in jurul Bisericii.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhivele Nationale ale Romaniei, colectia Prefectura Judetului Tulcea 1,2,3.
2. Arhivele Nationale ale Romaniei, colectia Centrala Delta Dunarii
3. Adrian Radulescu, Ion Bitoleanu, Istoria romanilor dintre Dunare si Mare-Dobrogea, Ed.Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti, 1979
4. Alexandru Arbore, O incercare de reconstituire a romanilor din Dobrogea,Tipografia Victoria, Constanta, 1922
5. Analele Academiei Romane, Memoriile sectiunii istorice, sectia II,(1919-1911),Librariile Socec, Bucuresti, 1911
6. Analele Academiei Romane, Memoriile sectiunii istorice, sectia II,(1946-1947), Imprimeria Nationala, Bucuresti, 1948
7. Analele Dobrogei,Anul III, nr.4,Tipografia Victoria, Constanta, 1922
8. Analele Dobrogei,Anul XVI,Editura Glasul Bucovinei, Cernauti 1935
9. Analele Dobrogei,Anul XIX,Editura Glasul Bucovinei, Cernauti 1938

10. Analele dobrogei, anul II, Nr.1, Tipografia Victoria, 1921,
11. Anghel Constantinescu, Monografia Sfintei Episcopii a Dunarii de Jos, Atelierele Socec, Bucuresti, 1906
12. Angelesco Georges, Etude sur la Dobrogea, Editura Arthou Rousseau, Paris, 1907
13. Apostol Culea, Cat trebuie sa stie oricine despre Dobrogea, Editura Casei Scoalelor, Bucuresti, 1928
14. Arhivele Dobrogei, Vol.I, Tipografia Jockey Club, Bucuresti, 1916
15. Arthur Tulus,Romania si neutralizarea Dunarii, Analele Universităii „Dunărea de Jos" Galati, Seria 19
16. Arthur Tulus, Analele UniversităŃii „Dunărea de Jos" GalaŃi, fasc. 19, Istorie, tom V, 2006
17. Athanasie Napoleon, Dobrogea si Gurile Dunarii, Stabilimentul grafic Socetu, Bucuresti, 1896
18. C.Banu, L.Rudescu, Delta Dunarii, Editura stiintifica, Bucuresti, 1956
19. Baronul D'Hogguer, Informatiuni asupra Dobrogei, Editura librariei Socec& Comp., Bucuresti, 1879
20. Biserica Ortodoxa Romana, Editura cartilor bisericesti, nr 5, august, 1900
21. C.Bratescu, Noile denumiri de sate din Dobrogea veche, in revista Analele Dobrogei, Cernauti, 1925
22. C.D.Pariano, Dobrogea si Dobrogenii, Editura Ovidiu, Constanta, 1905
23. C.I.Baicoiabu, Dunarea, privire istorica economica si politica, Institutul de arte grafice Eminescu, Bucuresti, 1815
24. Calatori straini despre Tarile Romane in secolul al XIX-lea, Editura academiei Romane, Vol.I, Bucuresti, 2012

25. Calatori straini despre Tarile Romane in secolul al XIX-lea, Editura academiei Romane, Vol.VI, Bucuresti 2010
26. Calatori straini despre Tarile Romane, Vol X,partea a II-a, Editura academiei Romane, Vol., Bucuresti, 2001
27. Charles William Steward Hartley, A biography of Sir Charles Hartley, civil enegeneer, the father of the Danube, Editura Edwin Mellen, Anglia, 1989
28. Constantin Ardeleanu, Cateva informatii cu privire la navigatia si comertul statelor italiene prin gurile Dunarii(1829-1856) Analele Universitătii „Dunărea de Jos" GalaTi, fasc. 19, Istorie, tom V, 2006
29. Constantin Ardeleanu, Gurile Dunarii-o problema europeana. Comert si navigatie la Dunarea de Jos in surse contemporane(1929-1953), Editura Istros, Braila, 2012
30. Constantin Ardeleanu, Evolutia intereselor economice si politice britanice(1829-1914), Editura Istros, Braila, 2008
31. Constantin Ardeleanu, Marea Britanie si incercarile de instituire si permentanizare, Comisiei Europene a Dunarii, Galati
32. Constantin Ardeleanu, Navigatia pe Dunare si tratatul Austri-Britanic din iulie 1838
33. Constantin Bondar, Virginia Dima, Eugenia Iacovici Lungu, Sulina-monografie, vol 1.&vol.2, Editura Ravex Coms, Bucuresti, 2010
34. Constantin Giurescu, Principatele Romane la inceputul secolului XIX,Editura stiintifica, Bucuresti, 1957
35. Constantin Giurgescu, Cuvantarile regelui Carol I (1887-1914), Bucuresti, 1930

36. Constantin Stan, Familia regala si Comisia Europeana a Dunarii la Sfarsitul secolului al XIX-lea, Analele Universitătii „Dunărea de Jos” Galati, fasc. 19, Istorie, tom V, 2006,
37. Dimitrie Nenitescu, Dunarea in dreptul international public, Tipografia Marinescu&Serban, Bucuresti, 1903
38. Dimitrie Sturza, Colescu Vartec, Acte si documente relative la istoria renscerea Romaniei, Vol.VI,partea I, Institutul de arte grafice Carl Gobl, Bucuresti, 1896
39. Doina Negulici, Stiri documentare privind pastoritul transhumant la sud si est de carpati in revista Cumidava, nr.20, Brasov, 1996
40. Geo Bogza, Tari de piatra, de foc si de pamant, Editura fundatia pentru literature si arta, Bucuresti, 1939
41. Gh.Iurascu,E.Huhulescu,I.Tigaret, Porturile Dunarene, Editura Cuget Liber, Constanta,2000
42. Gheorghe Bratescu, Basarabia, drepturi nationale si istorice, Editura Semne, Bucuresti, 1995
43. Gheorghe Radu Stanculescu, Recenzie-Dintr-o biografie a inginerului englez Sir Charles Hartley”parintele Dunarii”, Constanta, 2009
44. Ghiorghie Bibescu, Istoria unei Fruntarii.Romania pe malul drept al Dunarei,Tipografia curtii regale, Bucuresti, 1883
45. Grigore Antipa, Probleme stiintifice si economice privitoare la Delta Dunarii, Librariile Socec&Comp, Bucuresti, 1914
46. Grigore Antipa, Regiunea inundabila a Dunarii, Institutul de arte grafice Carol Gobl, Bucuresti ,1910
47. Grigore Antipa, Legea Pescuitului, Editura Minerva, Bucuresti, 1899
48. Jean Bart, Cartea Dunarii, Biblioteca Ligei Navale, Bucuresti, 1933

49. I.A. Nazareteean, Notite istorice si geografice asupra provinciei Dobrogea, Tipografia Sibermann, Tulcea, 1882
50. Inbunatatirea navigatiunii pe Dunare si pe Prut, Imprimeria Statului, Bucuresti, 1891
51. Indicatorul localitatilor din Romania, Imprimeria Institutului Statistic, Bucuresti, 1941
52. Ioan Herban, Caracteristici fonetice si morfologice ale graiurilor ucrainene din Romania, Cluj-Napoca, 2004
53. Ioan Roman, Proprietatea rurala in Dobrogea,Tipografia Ovidius, Constanta, 1907
54. Ion Constantinescu, Note asupra toponimiei grindurilor si apelor din Delta Dunarii in Analelel Dobrogei, Editura Glasul Bucovinei, Cernauti, 1939
55. Ion Ionescu de la Brad, Excursiune Agricola in Campia Dobrogei, Tiparul tribune romane, Bucuresti, 1897
56. Ionut Ovejanu, Teza de doctorat-Morfologia si morfogeneza gurii de varsare Sfantul Gheorghe, Bucuresti, 2011
57. Iosif Colcer, Viorel Magureanu, File din istoria Dobrogei, Inspectoratul pentru cultura al judetului Tulcea, Tulcea, 1998
58. La Commision Europeenne du Danube et son oeuvre de 1856 a1931, Paris, 1984
59. Limona Razvan, Populatia Dobrogei in perioada interbelica, Editura Semanatorul, Bucuresti, 2009
60. Limona Razvan, Nationalitati si problemele lor in documentele de arhiva 1879-1941, Editura online Semanatorul, 2009
61. Motoc Corneliu, Maliuc orasul stiintei, Tulcea, 2016
62. M.D.Ionescu, Consideratiuni asupra cuesului inferior al Dunarii si formarea Deltei, Tipografia Ovidiu, Constanta

63. M.D.Ionescu, Dobrogia in pragul veacului al XX-lea, Atelierele grafice Socecu, Bucuresti, 1904
64. Marius Lungu, Teza de doctorat-Tesurse si riscuri climatic din Dobrogea, Bucuresti, 2008
65. Mihai Albota, Istoria invatamantului Tulcean de la inceputuri pana in 2007, Editura Scoala XXI, Tulcea, 2008
66. Mihail Draghicescu, Istoricul principalelor puncte pe Dunare dela gura Tisei pana la mare si coastele marii, Eiditura Imprimeria nationala, Bucuresti, 1943
67. Monografia stufului, Editura Academiei, Bucuresti, 1965
68. Motoc Corneliu, Manole Gheorghe, Monografia satelor Partizani si Ilganii de Sus, Tulcea, 2015
69. Neamul nostru literar pe anul 1909,Tipografia Neamul nostru, Valenii de munte, 1909
70. Nicolae Ariton, Tulcea la 1870, Tulcea, 2012
71. Nicolae Iorga, Romania cum era pana in 1918, Bucuresti 1918
72. N.P.Comnene, La Dobrogea, Editura Payot&C., Paris, 1918
73. P.Cotet, I.Popovici, G.Simion, Tulcea-ghid touristic, Editura pentru turism, Bucuresti, 1975
74. Panighiant Eugen, Ghid Delta Dunarii, Editura Meridian, Bucuresti, 1982
75. Petre Covacef, Cimitirul viu de la Sulina, 2003
76. Petre Gastescu, Romului Stiuca, Delta Dunarii-Rezervatie a biosferei, Editura CD-press, Bucuresti, 2008
77. Plan de amenajarea teritoriului zonal Delta Dunarii, Tulcea, 2008
78. Postelnicu Valentina, Lazar Mirela, Organizarea administrativa a judetului Tulcea 1878-2008

79. Raimond Stanescu, Marina romana in primul razboi mondial, Editura Modelism, Bucuresti, 2000
80. Revista Albina, nr.25, 19 martie 1900, Bucuresti
81. Revista Albina, nr.23, 4 martie 1901, Bucuresti
82. Revista Albina, nr.6, 6 noiembrie 1911, Bucuresti
83. Romuluis Seisanu, Dobrogea-Gurile Dunarii si Insula Serpilor, Tipografia ziarului Universul, Bucuresti, 1928
84. Sofia Vrabie, Sfinxul Deltei-Municipiul Tulcea, Editura Harvia,Tulcea, 2005
85. Spiru Haret, Ale tale dintr ale tale, Bucuresti, Institutul de arte grafice, Carol Gobl, 1911
86. Stefan Stanciu,Romania si Comisia Europeana a Dunarii. Diplomatie ,suveranitate, cooperare internationala, Galati, Editura Pax Aura Mundi, 2002
87. Tablou de regruparea Comunelor urbane, Imprimeria statului, Bucuresti
88. Tinca Tarlongeanu, Ucrainenii din Dobrogea trecut si present in Steaua Dobrogei, Nr.3-4, Constanta, 1999
89. Tulcea 1878-1948. Memoria unui oras.Editura Istros, Braila, 2012
90. Virgil Ritco, Zadunaiska Sici-225 de ani, in Steaua Dobrogei, nr.1-2, Constanta, 2001
91. Vladescu-Olt, Constitutia Dobrogei, Tipografia Dor Cucu, Bucuresti, 1908
92. Vulpe Radu, La Dobrouja a travers les siecles, Editura Dacia, Bucuresti, 1939

Delta Dunarii a fost un teritoriu greu incercat de numeroasele stapaniri straine, care l-au revendicat de-a lungul secolelor. Cartea isi propune sa aduca dovezi de necontestat ale existentei si continuitatii romanesti in Delta Dunarii, inca din cele mai vechi timpuri .Elementul romanesc a continuat sa existe, fiind mereu imbogatit, in special dupa unirea Dobrogei, cand a inceput un amplu proces de colonizare a acestei provincii.

ISBN 978-973-0-25973-5